

TÜBAKKOM

**Türkiye
Barolar Birliği
Kadın Hukuku
Komisyonu**

Yayına Hazırlayan:
Av. NAZAN MOROĞLU

İstanbul, 2000

TÜBAKKOM
*
Türkiye Barolar Birliği
Kadın Hukuku Komisyonu

ISBN 975-94028-1-5

TÜBAKKOM

Türkiye Barolar Birliği
Kadın Hukuku Komisyonu

Kuruluşu : 20 Mart 1999

Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği'nin Sağlanması ve
Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıkların Giderilmesi İçin
Kadın Avukatlar - İşbirliği
(20 Mart 1999 - 25 Mart 2000 Dönemi)

Yayına Hazırlayan:
Av. NAZAN MOROĞLU

İstanbul, 2000

346.0134

T929

2000

k. 1

000061

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
TÜBAKKOM'UN AMAÇLARI	15

TÜBAKKOM'UN KURULUŞU

1. İstanbul Toplantısına Çağrı Yazıları	17
2. İstanbul Toplantısı	23
a) Program	23
b) Toplantı Tutanağı	24
c) Kuruluş Amacı ve Alınan Kararlar	27
3. Ankara Toplantısı	33
a) Çağrı ve Program	33
b) Örgütlenme Modelinin Belirlenmesi	35
c) Toplantıdan Notlar	37
d) Alınan Kararlar	38
4. TÜBAKKOM'un Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu Olarak Kabul Edilmesi	43
a) TBB Kararı	43
b) TBB'nin Barolara Gönderdiği Yazı	43
5. 20 Mart 1999 - 25 Mart 2000 Tarihleri Arasında Barolarda Kurulan Kadın Hukuku Komisyonları	45

BİR YIL İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Yürütme Kurulu Toplantısı	51
2. Deprem Felâketi Nedeniyle Şanlıurfa Toplantısının İptali	61

3. Anayasa'nın 10. Maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Öneri (Basın Bildirisi)	65
4. Medeni Kanun Değişikliği Konusunda Basın Bildirisi	67
5. Medeni Kanun Tasarısı - Aile Hukuku Bölümü'nün Tartışmaya Açılması	73
6. Medeni Kanun Tasarısı - Aile Hukuku Bölümüne İlişkin Eleştiri ve Görüşler "Tübakkom Raporu"	77
Sunuş	77
A) Tasarı'nın Getirdiği Yenilikler	78
B) Tasarıya İlişkin Eleştiriler ve Öneriler	84
a) Tasarı'nın Şekli Açısından	84
b) Tasarı'nın İçeriği Açısından	87
7. Yönetim Kurulu Toplantısı	97
a) Gündem ve Alınan Kararlar	97
b) 25 Mart 2000 tarihli Genel Toplantı'ya Çağrı	98
8. Barolar Kadın Hukuku Komisyonlarından Gelen Faaliyet Raporları ve Diğer Yazılar	101
a) Faaliyet Raporları	101
b) 20 Mart 1999 Toplantısına Gönderilen Yazılar	133

EKLER

1. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	181
2. Ailenin Korunmasına Dair 4320 sayılı Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Özet Bilgi	201
3. TÜBAKKOM Çalışmalarından Basına Yansıyanlar	205

SUNUŞ

Kadın hakları alanında yapılan çalışmaların hareket noktası *insan haklarıdır*. Demokratik hukuk devletlerinin en belirgin özelliği, evrensel bir değer olarak korunup geliştirilmesine özen gösterilen insan haklarının, herhangi bir ayrımcılık yapılmaksızın herkese eşit olarak tanınmasıdır. Ancak, tarihsel süreç içinde bakıldığında, kadın ile erkek arasındaki biyolojik farklılığın giderek toplumsal farklılığa dönüştürölüp, cinsiyete dayalı eşitsizliğin haklı gerekçesi yapıldığı görölmektedir. Bu bakımdan, bütün dünyada olduğu gibi ölkemizde de, insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanmada ve hakları kullanmada kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın kaldırılması için yapılan bilimsel ve eylemsel çalışmalar yoğun bir şekilde devam etmektedir. Aslında, bir ölkede bu yolda yapılan çalışmalar, aynı zamanda o ölkede demokratikleşme için sarfedilen çabalara katkıda bulunmak anlamına gelmektedir. Bu nedenle, kadınların öncelikle *yasalar önünde eşit haklara sahip olma* mücadelesi bugün bile sürmektedir. Ama bilindiği gibi, yasal eşitlik tanınmış olsa bile, hakların varlığı ile kullanılması arasında her zaman kadınlar aleyhine belirgin bir ayrı-

rım var olmuş ve bu ayrımcılık günümüze kadar süregelmiştir.

Ülkemizde demokratikleşme yolunda atılacak önemli adımlardan biri de, yasalarda ve yaşamda kadının erkekle eşit haklara sahip olmasının sağlanmasıdır. Bu yolda yapılan çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla, İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun çağrısı üzerine, çeşitli Barolardan kadın avukatlar 20 Mart 1999 tarihinde İstanbul Toplantısında biraraya geldiler. "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği" konusunun ele alındığı toplantıda, çalışmaların birlikte sürdürülmesi için, "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı"nın kurulması oybirliğiyle karar verildi. Daha sonra 5 Haziran 1999 tarihinde Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu olarak kurumsallaşan kısa adı ile, TÜBAKKOM'un başlıca hedefi, bütün Barolarda Kadın Hakları Komisyonları kurulması ve aşağıda yazılı amaçlar doğrultusunda elele çalışmasıdır.

20 Mart 1999 tarihinde altı Baroda Kadın Hakları Komisyonu mevcut iken, bir yıl içinde Komisyon sayısı yirmidokuzaya ulaşmıştır. Bu durum, TÜBAKKOM'un amaçlarından biri olan "Barolar Kadın Hakları Komisyonu üyeleri arasında dostluk ve bilgi alışverişini güçlendirmek, henüz Komisyonu kurulmamış Barolarda kurulmasını özendirmek" amacına önemli ölçüde ulaşıldığını göstermektedir.

TÜBAKKOM'un ilk çalışmalarından biri, Medeni Kanun Tasarısı Aile Hukuku Bölümünü Barolara göndererek, tartışmaya açması ve bu bölüme ilişkin görüş, eleştiri ve önerilerin yer aldığı "TÜMAKKOM Raporu"nun hazırlanması olmuştur.

Bir yıl süresince Komisyonlar arasında yapılan yazışmalara; Komisyonlardan gelen Raporlara; "Medeni Kanun Tasarısı'na ilişkin TÜBAKKOM Raporu"na; EKLER bölümünde, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesine ve diğer özet bilgilere yer verilen bu kitap, TÜBAKKOM'un kuruluş ve gelişmesinin konuyla ilgili olanlara ve sonradan kurulacak Komisyonlara bir bütün halinde aktarılabilmesi amacıyla derlenmiştir.

Av. Nazan Moroğlu

TÜBAKKOM Başkanı
İstanbul, 25 Mart 2000

**TÜBAKKOM'UN
KURULUŞU**

TÜBAKKOM'UN AMAÇLARI:

"Atatürk ilke ve devrimlerinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal bağımsızlığının korunması, Laiklik, Demokrasi, Eşitlik ve Kadının İnsan Hakları ortak paydasında birleşerek, yasalarda ve uygulamada kadın ile erkeğin eşit haklara sahip olmaları ilkesinin yaşama geçirilmesi için etkin bir şekilde çalışmak;

Medeni Kanun başta olmak üzere Ceza Kanunu, İş Kanunu ve diğer kanunlarda yer alan eşitliğe aykırı hükümlerin günümüz koşullarında ortaya çıkmış olan ihtiyaçları karşılayacak şekilde değiştirilmesini sağlamak için güçlü bir baskı grubu oluşturmak;

Aile içi şiddet de dahil olmak üzere kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlara çözüm getirilmesi ve uygulamada çeşitli kurumlarda kadınların başvuruları değerlendirilirken karşılaşılan önemsememe, aşağılama ve benzeri ayrımcı davranış biçiminin ortadan kaldırılması için çalışmak;

Hakları ve nereye başvuracakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan dar gelirli kadınlara ücretsiz danışmanlık

hizmeti vermek ve aynı zamanda yasal haklar eğitimini ülke çapında yaygınlaştırmak;

Demokrasinin temel ilkeleri olan kişilerarası "eşitlik" ve "ayrımcılık yasağı" ilkelerinin yasalarda ve uygulamada yerleşmesinde etkili olmak;

Ülkemizin onayladığı başta BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi olmak üzere, uluslararası taahhütlerin yerine getirilmesi için çalışmalar yapmak;

Barolar Kadın Hukuku Komisyonları üyeleri arasında dostluk ve bilgi alışverişini güçlendirmek, henüz Komisyonu kurulmamış olan Barolarda Komisyon kurulmasını özendir-
mek."

İSTANBUL TOPLANTISI'NA ÇAĞRI YAZILARI

TÜBAKKOM'a ilk adım

İstanbul Barosu

Kadın Hakları Komisyonu

..... Barosu Yönetim Kurulu Başkanlığı'na

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu olarak diğer illerdeki Barolarımız ile işbirliği yaparak "Kadın Hakları Komisyonları Ağı"nı kurmayı amaçlıyoruz. Bunu gerçekleştirmenin hem benzer hizmetlerin her ilde verilebilmesine, hem de gerektiğinde güçlü bir baskı grubu olarak birlikte hareket edilebilmesine yardımcı olacağına inanıyoruz. 20 Mart 1999 günü İstanbul'da yapmayı planladığımız "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar" konusundaki çalışma toplantısında Kadın Hakları Komisyonu veya Baronuz Yönetim Kurulundan bir üyenin katılması Barolar arası dayanışmanın güç kazanmasını sağlayacaktır. Toplantı sonucunda çıkacak olan metni, 18 Nisan seçimlerinden sonra kurulacak hükümete

"Barolar Kadın Hakları Komisyonları Ortak Raporu" olarak sunmanın yararlı olacağına inanıyoruz.

20 Mart toplantısına katılıp katılmayacağınızı bize 8 Mart 1999 tarihine kadar bildirmeniz, organizasyonu bir an önce yapabilmemize yardımcı olacaktır. Yanıtınızı bekler, saygılar sunarız.

3 Mart 1999.

Tel+Faks. 0212/2516325

İstanbul Barosu

251 05 01 /293 89 60

Kadın Hakları Komisyonu

Bu Kısa Sürede, Barolardan Gelen Yanıtlar

İstanbul Barosu

**Kadın Hakları Komisyonu'ndan Çağrı
(20 Mart 1999 İstanbul Toplantısı)**

Konu: İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonunca düzenlenen "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar" konulu toplantıda gündeme getirilen "*Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı Oluşturulması*" Çağrısı.

Amaç : Atatürk ilke ve devrimlerinin korunması, Eşitlik, Demokrasi, Kadınların İnsan Hakları ortak paydasında birleşerek, yasalarda ve uygulamada kadın ile erkeğin *eşit haklara sahip olmaları ilkesinin* yaşama geçirilmesi için etkin bir şekilde çalışmak;

Başta Medeni Kanun olmak üzere Ceza Kanunu, İş Kanunu ve diğer kanunlarda eşitliğe aykırı hükümlerin günümüz koşullarında ortaya çıkan ihtiyaçları karşılayacak şekilde değiştirilmesini sağlamak için güçlü bir baskı grubu oluşturmak;

Aile içi şiddet de dahil olmak üzere Aile Hukuku ilişkilerinden kaynaklanan sorunlara çözüm getirebilmek için, bu konularda yeterli bilgiye sahip olmayan dar gelirli kadınlara ücretsiz danışmanlık hizmetini ve yasal haklar eğitimini ülke çapında yaygınlaştırmak;

Barolar Kadın Hakları Komisyonları üyeleri arasında dostluk ve bilgi alış verişini güçlendirmek; henüz bu ad altında bir Komisyonu olmayan Barolarda kurulmasını özendirerek; böylece gerçek demokrasinin en belirgin özelliği olan kişilerarası eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkesinin yasalarda ve uygulamada yerleşmesinde daha etkili olmak.

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı'nın yukarıda yazılı amaçlarla kurulması çağrımıza yanıtınız olumlu ise, aşağıdaki formu doldurmanızı dileriz.

Saygılarımızla.

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı Oluşturulmasına katılıyorum:

Adı - Soyadı..... Barosu.....

Tel-Faks Adres.....

Bu Kısa Sürede, Barolardan Gelen Yanıtlar

Bu çağrıya 21 Baro'dan yanıt geldi, toplantıya Adana, Ankara, Bartın, Bursa, Denizli, Erzincan, Hatay, Kayseri, Konya, Kırklareli, Mersin, Muğla, Van, Antalya, Manisa, Karaman, Zonguldak, İstanbul Barolarından temsilciler gelerek ve Şanlıurfa ise Raporu ile katıldı.

Baro Yönetimi'nden Destek İstendi

10 Mart 1999

İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Başkanlığı'na

Kadın Hakları Komisyonu olarak, 11 Ocak 1999 tarihinde Baro Yönetim Kurulu'na sunduğumuz Çalışma Programımızda, "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı" oluşturmak amacıyla bir toplantı düzenlemek istediğimizi belirtmiştik. İlk toplantıyı 20 Mart 1999 tarihinde yapmaya karar verdik. "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği" konusunda yapılacak ilk toplantının programı ekte sunulmuştur.

Toplantı davetimize diğer Baroların gösterdiği ilgi memnuniyet vericidir. Bu güne kadar Erzincan, Iğdır, Gaziantep de dahil olmak üzere 21 Baro olumlu yanıt vermiştir.

Baro Yönetimince bu toplantı ile ilgili verilebilecek desteğin belirlenerek Komisyonumuza bildirilmesini dileriz.

Saygılarımızla.

Kadın Hakları Komisyonu

İSTANBUL TOPLANTISI

a) Program

*2000'li Yıllarda Eşit Haklar İçin Elele
Vermek Üzere Program Hazırlandı.*

Konu: *Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar.*

Gün: 20 Mart 1999

Yer: İTÜ Sosyal Tesisleri - Maçka

Düzenleyen: İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu

Program:

10:00 Kayıt

10:30 Açış Konuşmaları

11:00 Tanışma ve Görüş Bildirme

12:45 Değerlendirme

13:00 Öğle Yemeği

- 14:00 1. Oturum: "Yasalarda Yapılması İstenen Değişiklikler ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar"
2. Oturum: "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı Oluşturulması"
17:00 Redaksiyon Komitesinin Oluşturulması
Kapanış

b) Toplantı Tutanağı

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları İstanbul Toplantısı Tutanağı - 20 Mart 1999

Konu: "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar"; "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı Kurulması".

Açış Konuşmaları: Devlet Bakanı Hasan Gemici, Devlet eski Bakanı Aysel Baykal, Av. Nazan Moroğlu;

Katılanlar: Av. Özgül Beyazıt Kıvanç; Av. Nuran Atahan; Av. Aydeniz Tuskan; Av. Handan Saner; Av. Tennur Koyuncuoğlu; Av. Burçin Aybay; Av. Ayfer Coşkun; Av. Işık Umur; Av. Günsu Akçagöz; Av. Nedime Uğraş; Av. Meltem Günaydın; Av. Ülkü Tolunay Ekiz; Av. Figen Opak Çiçek; Av. Nilgün Saban; Av. Nilgün Berk; Av. Zekiye İslam ;Av. Saadet Özyiğit ; Av. Serap Bilgin; Av. Sema Yağdıran; Av. Zekiye Şeylan; Av. Fatma Sema Alagöz; Av. Sevinç Göçüncü Altındağ; Av. Ferda Güllüoğlu; Av. Zelâl Kartal Evliyaoğlu.

Birinci Oturum: Toplantının açış konuşmalarını izleyen birinci oturumunda, Muğla, Şanlıurfa, İstanbul Barosu raporları dağıtıldı ve katılımcılar konu hakkında görüşlerini bildirdiler. Diğer Baroların raporlarını göndermeleri için onbeş gün süre verildi. Özetle; yasalarda, uygulamada ve tüm karar mekanizmalarında kadın - erkek eşitliğinin sağlanması; Eşitlik çerçeve yasası çıkarılması; imam nikahı, aile içi şiddet, sığınma evleri, kadın hakları merkezlerinin kurulması konularına değinildi. Bu değişimin daha kolay sağlanabilmesi için hem daha çok sayıda kadının siyasete ilgi duymasının, hem de kadınların siyasette yer alabilmeleri için demokratikleşme sürecinde *kota (olumlu ayrımcılık)* uygulanmasının zorunlu olduğu belirtildi. Yasalarla birlikte, yaşamda da kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olmalarının aslında bir eğitim sorunu olduğu vurgulandı. Kadın yargıçların sayısının artırılmasının gerekli olduğu dile getirildi.

Birinci oturumunda, yasalarda ve yaşamda cinsiyete dayalı ayrımcılığın kaldırılmasının demokratikleşme açısından önemli olduğu vurgulandı. Bunun için, özellikle aşağıdaki hususların dikkate alınması gerektiği belirtildi; başta Medeni Kanun olmak üzere yasalarda kadın erkek eşitliğine aykırı hükümler değiştirilmeli; yasalarda eşitlik sağlandıktan sonra yaşama geçirilmeli ve bu konuda yasal haklar eğitimi yaygınlaştırılmalı; İlköğretimden başlayarak insan hakları, kadın hakları ve çocuk hakları "Demokrasi Dersi" adı altında okutulmalı; kadın bakış açısına sahip kadınlar siyasette yer almalı; kadının statüsünü yükseltmenin köklü bir devlet politikası olarak uygulanabilmesi için Müsteşarlık Yasası bir an önce çıkarılmalı; Eşitlik Yasası denetimin sağlanabilmesi için ombudsman sistemi ile birlikte ele alınmalı; ailelerin

eğitimine önem verilmeli ve bütün bu konularda etkin Şekilde alıŐan gönüllü kuruluŐlarla işbirliği yapılmalı ve uluslararası sözleşmelerden doğan taahhütlerin yerine getirilmesi sağlanmalıdır.

İkinci oturumda; İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonunun "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı" oluşturulması nerisi katılımcıların oybirliği ile kabul edildi. Henüz Kadın Hakları Komisyonu kurulmamış olan Barolarda, Komisyon kurulması çalışmalarının hızlandırılması benimsendi.

Katılımcılardan Kırklareli, Bartın, Muğla, Van, Hatay, Erzincan, Konya, Karaman, Manisa Barolarında Kadın Hakları Komisyonu'nun henüz kurulmadığı bildirildi.

Sonuç olarak;

* Toplantıya katılan ya da rapor gönderenler dışındaki Barolara da toplantı sonuçlarının iletilmesine; İstanbul Toplantısı'nda kurulması benimsenmiş olan Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı'nda yer almalarının sağlanmasına;

* Kuruluş amacına uygun olarak, kamuoyuna veya ilgili kurum ve kuruluşlara yapılacak olan duyuruların "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ortak Görüşü" olarak açıklanmasına; bu konuda İstanbul, Ankara ve Bursa Barolarının birlikte yetkili kılınmasına;

* 18 Nisan seçimlerinden sonra, "kadın ile erkeğin eşit haklara sahip olmaları ilkesine" uygun olarak Medeni Kanun değişikliğinin yapılmasını sağlamak üzere etkin bir Şekilde çalıŐılmasına; yapılması istenen değişiklikler konusunda kapsamlı bir Ortak Rapor hazırlanmasına ve bu konuda

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'na yetki verilmesine;

* Ankara Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun daveti üzerine, gelecek toplantının Ankara'da yapılmasına; katılanların oybirliği ile karar verildi.

c) Kuruluş Amacı ve Alınan Kararlar

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı 20 Mart 1999 İstanbul Toplantısı Sonuç Bildirgesi

Konu: * "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar";

* "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı Kurulması".

KARARLAR:

Kadın Hakları Komisyonları İstanbul Toplantısında;

1. Ülkede hukukun etkinliğinin sağlanmasında, yasalara günün koşullarında ortaya çıkmış olan ihtiyaçları karşılayacak kuralları içermesinin önemi vurgulanarak;

Özellikle kadınların mağdur olmalarının önlenmesi ve sorunlarına hakça çözüm getirilebilmesinde yasalar kadar uygulamanın da etkisinin büyük olduğu ifade edilerek; Yasalarda ve uygulamada kadın ile erkeğin eşit haklara sahip olmaları ilkesinin kabulünün, demokratikleşmenin vazgeçilmez önkoşulu olduğu düşüncesinden hareketle;

Başta Medeni Kanun olmak üzere yasalarda yer alan kadın erkek eşitliğine aykırı hükümlerin değiştirilmesi ve uygulamada karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi konusunda ülke genelinde birlikte hareket ederek daha etkili, güçlü bir baskı grubu oluşturabilmek için;

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı kurulmasına ve yukarıda (s.8) yazılı amaçlar doğrultusunda çalışmasına karar verildi.

2. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu izleyen ilk on yılda gerçekleştirilen Hukuk Devrimini simgeleyen Medeni Kanunumuzda günümüz koşullarına uygun değişiklik yapılması kaçınılmazdır. Özellikle Aile Hukuku bölümü, çağdaş hukuk sistemlerinde yer alan "eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi" gözönünde bulundurularak yeniden düzenlenmelidir.

Kadın Hakları Komisyonları İstanbul Toplantısında, 1998 tarihli Medeni Kanun Tasarısı incelenerek, aşağıda yer alan ortak görüşün açıklamasına karar verildi.

* Kadın Hakları Komisyonları, 18 Nisan seçimlerinden sonra kurulacak olan Hükümetin demokratikleşme çalışmalarına önem vermesini ve 55. Hükümetin düşürülmesiyle kadük olan Medeni Kanun Tasarısı'nın tekrar canlandırılmasını ve 2000 yılına girmeden önce yasalaşmasını bekliyorlar.

* 17 Şubat 1998 tarihinde kamuoyuna açıklanan Medeni Kanun Tasarısında, yürürlükteki Medeni Kanunun madde numaralarına bağlı kalınmamış olması hem hukuk eğitimi, hem uygulama ve yargı aşaması, hem de değişiklikleri karşılaştırmalı izlemek açılarından son derece zorluk meydana getirecektir. Ayrıca 1926 tarihli Medeni Kanunun Gerekçesi

laik hukuk düzeninin kabulünün en önemli belgelerindedir.

* Evlilik yaşı : "Erkek ve kadın 18 yaşını doldurmadıkça evlenemezler. Olağanüstü koşullarda 16 yaşın doldurulması halinde yargıç evliliğe izin verebilir."

* Tasarının Evliliğin Genel Hükümlerine ilişkin kurallarında eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine büyük çapta yer verildiği, bu bölümde maddelerin "karı - koca" yerine "eşlerden biri" diye başladığı görülmektedir.

* Tasarıda "Koca ailenin reisidir" kuralının kaldırılmış ve evin seçimi, yönetimi konusunda kocaya üstün haklar tanıyan anlayışa son verilmiş olduğu görülmektedir. Tasarı 186. madde : "Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlığı ile katılırlar." denilmektedir. Bu maddeyle getirilmiş olan önemli bir yenilik, kadının ev içindeki emeğinin bir değeri olduğunun kabul edilmesidir.

* Kadının soyadı maddesiyle ilgili 1997 yılında yapılan değişikliğe Tasarıda aynen yer verilmiştir. Aslında bu bölümde bütün maddeler "eşler" diye başlarken, soyadı konusunda eşitlikçi anlayış gözardı edilmiştir.

* Tasarının 188 - 192. maddelerinde eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi, sınırlandırılması, kaldırılması ve geri verilmesinde eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine yer verilmiştir.

* Medeni Kanunda yasal mal rejimi olan mal ayrılığı sistemi çoğunlukla kadınların mağduriyetine yol açmaktadır. Tasarıda yer verilmiş olan yasal malrejimi "paylaşmalı mal

ayrılığı" sistemi bu mağduriyeti büyük çapta önler niteliktedir. Örneğin, boşanma durumunda (Tasarı md. 224); evlilik birliği kurulduktan sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülünmüş mallar ve ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almak amacına yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerlerin ortak paylaşımı esası kabul edilmiştir. Ancak eşlerin sahibi olduğu işyerlerinin paylaşım durumuna açıklık getirilmeli ve kötüniyetle paylaşım dışı bırakılmış olan malların da kanıtlanması halinde ortak paylaşıma dahil olduğu kabul edilmelidir.

* Medeni Kanun Tasarısı halihazır şekliyle kanunlaşırca, Aile Hukuk bölümünde çok sayıda madde hakime geniş takdir yetkisi tanıdığından uzman hakimlerin yer alacağı *Aile Mahkemelerinin* kurulması gereklidir.

Ayrıca Tasarı'da evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda "uzman kişilerden" yardım istenebileceği kabul edilmiştir. İsviçre Medeni Kanunundaki "Evlilik ve Aile Danışma Bürolarından yardım isteme" hükmünden alınmış olan bu kuralın, ülkemizde bu tür büroların bulunmaması nedeniyle işlevsel değeri yoktur, bu nedenle yer verilmemesi daha doğru olacaktır. Veya bu tür büroların kurulmasını öngören bir kurala da yer verilmelidir.

* Boşanma davalarının gizli celse yapılması, taraflardan birinin istemi üzerine zorunlu olmalıdır. Bu konuda hakimin takdir yetkisi sınırlandırılmalıdır.

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları, Medeni Kanunumuzun Gerekçesinde yer alan:

"İnsanlık yaşamı her gün, hatta her an değişimlerle karşı karşıyadır. Yasaları dine dayalı devletler, zaman içinde yurdun ve ulusun isterlerini karşılayamazlar. Çünkü din kuralları, değişmez kurallardır. Yaşam yürür, gereksinimler hızla değişir. Çağdaş uygarlığa bağlı devletlerin en belirgin niteliği, din ile dünyayı ayrı görmeleridir. Bunun tersi, devletin benimsediği din ilkelerini kabul etmeyen yurttaşların, baskı altında tutulmasına yol açar. Çağdaş devlet görüşü bunu kabul edemez" şeklindeki açıklamaların önemini bir kez daha vurgulayarak, 57. Hükümetin Medeni Kanun Değişikliğini bir an önce gündeme getirmesini ve TBMM'de kabul edilmesine destek olmasını bekliyorlar.

ANKARA TOPLANTISI (29 HAZİRAN 1999)

a) Çağrı ve Program

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Toplantısı

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı oluşturulması amacıyla ilk toplantı 20.3.1999 tarihinde İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu tarafından düzenlenmiştir. Bu toplantıda alınan kararlar gereğince yasalarda ve uygulamada kadın ile erkeğin eşit haklara sahip olmaları, Medeni Kanun başta olmak üzere diğer yasalarda eşitliği sağlayacak düzenlemelerin yapılması ve örgütlü bir baskı grubu oluşturulması, için ikinci toplantı 29 Mayıs 1999 tarihinde Ankara Barosu Kadın hakları Komisyonu tarafından gerçekleştirilecektir.

Bu toplantıya tüm Baroların katılması arzu edilmektedir. Katılımcıların öğle yemeği ile program taslağında belirtilen yerde verilecek akşam yemeği giderleri Ankara Barosu tarafından karşılanacaktır. Toplantı ve yemeğe katılmanız

konusunda ilişikteki formu doldurup 20 Mayıs 1999 tarihinden önce lütfen Baromuza bildirmenizi rica ederiz.

Saygılarımızla.

Av. Rabia Balkanlı
Ankara Barosu Kadın Hakları Kom. Başkan Y.

PROGRAM:

Gün: 29 Haziran 1999

Saat: 10:00

Yer : Ankara Hakimevi

Açılış ve Basına Sunuş

Kadın Hakları Komisyonları Ağı'nın Örgütlenmesi konusunda öneriler ve örgütlenme modelinin belirlenmesi.

Çalışma konularının belirlenmesi ve gerekiyorsa alt Komisyonların oluşturulması.

Yemek Arası

Birinci Oturum: Cinsiyet ayrımcılığına yönelik hüküm ve uygulamaların ortadan kaldırılması, yürürlükteki yasalarla ilgili bugüne kadar yapılmış çalışmaların değerlendirilmesi, tüm Baroları kapsayacak eylem planlarının oluşturulmasına ilişkin öneriler.

İkinci Oturum : 1998 tarihli Medeni Kanun Tasarısı'nın yasallaşmasına yönelik eylem planı oluşturulması.

Sonuç Bildirgesi hazırlanması.

b) Örgütlenme Modelinin Belirlenmesi

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı TÜBAKKOM - İstanbul, Örgütlenme Modeli Önerisi

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nca 20 Mart 1999 tarihinde düzenlenen "Demokratikleşme Yolunda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar" konulu toplantıda gündeme getirilen "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı" oluşturulması önerisi, toplantıya katılan 21 ilin Baro temsilcileri tarafından kabul edilmiştir. Komisyonumuz kurulan bu Ağ için kısaca "TÜBAKKOM" denilmesini ve bu şekilde yaygınlaştırılmasını önermektedir.

29 Mayıs 1999 günü Ankara Barosu'nun ev sahipliğinde yapılacak olan 2. toplantının gündeminde *örgütlenme modelinin belirlenmesi* yer almaktadır. İstanbul'un örgütlenme modeli önerisi:

Yürütme Kurulu, üçü aynı Barodan, dördü farklı Barolardan olmak üzere yedi Baro temsilcisinden oluşur.

TÜBAKKOM'un aşağıda yazılı amaçlar doğrultusunda yapacağı çalışmalarda, *koordinasyonu* her yıl bir ilin Kadın Hakları Komisyonu üstlenir ve üç temsilcisi ile yürütme kurulunda yer alır.

Yürütme Kurulunun görev süresi bir yıldır, aynı Barodan temsilcilerin ikinci yıl yürütme kurulunda yer almaları mümkündür, ancak ikinci yıldan sonra görev alabilmeleri için en az bir yıl ara vermiş olmaları gerekir.

Yürütme Kurulu uygulayacağı programı ve/veya projeleri bütün üyelere duyurur. Dört ayda bir toplanır ve dörder aylık çalışma raporunu üyelere gönderir.

Genel Toplantı: Yılda bir kez yapılacak Genel Toplantı'da gelecek yılda öncelikli olarak ele alınması istenen konular belirlenir.

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu

Ankara Barosu Kadın Hakları Komisyonu
Örgütlenme Modeli Önerisi

20 Mart 1999 tarihinde İstanbul'da yapılan toplantının sonucunda "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı'nın" kurulması benimsenmişti. Bu Ağ'ın kurulmasının amacı, birlikte güçlü bir baskı grubu oluşturmaktır. 29 Mayıs 1999 tarihinde Ankara'da yapılacak olan toplantıda bu amacı gerçekleştirmek üzere Komisyonlar Ağı'nın örgütlenme modelinin ne olacağı tartışılıp karara bağlanacaktır. Ankara Barosu olarak örgütlenme modeli tasasını sunuyoruz:

Eşgüdüm Kurulu: Kadın Hakları Komisyonları Ağı'na tüm Barolar arasındaki iletişimi sağlayacak şekilde her bölgeden bir temsilcinin katılacağı bir eşgüdüm kurulu oluşturulmalıdır.

Her bölge temsilcisi, kendi bölgesindeki diğer Barolarla sürekli iletişim ve işbirliği içinde olmalı, öneri, çalışma ve talepleri eşgüdüm kuruluna aktarmalı, eşgüdüm kurulu aracılığıyla kendisine ulaşan kararları da bölgesindeki diğer Barolara aktarmalıdır.

Sözcü: Bu eşgüdüm kurulu, bir sözcü ile temsil edilmelidir. Bu sözcünün belirli sürelerle değişmesi öngörülebilir.

Toplantı Düzeni: Eşgüdüm kurulu her ay kendi içinde belirleyeceği bir yerde toplanır. Aylık toplantılarda, geçen bir ayın değerlendirilmesini yaparak gelen taleplere ve gelişmelere göre eylem planını oluşturur.

Eşgüdüm kurulunun toplantılarının yanı sıra, tüm Barolardan temsilcilerin katılacağı periyodik 3 veya 6 ayda bir toplantılar yapılır.

c) Ankara Toplantısı'ndan Notlar

Toplantıya katılanlar, kayıt sırasına göre: Prof. Dr. Eralp Özgen, Av. Hakkı Suha Okay, Şenay Eser, Nazan Moroğlu, Tülay Çelikyürek, Rabia Balkanlı, Esin Özbey, Munise Dayı, Şükran Eroğlu, Ayfer Coşkun, Handan Saner, Nuran Atahan, Gönül Demircan, Ferda Berber, Fatma Gülay Güler, Müzeyyen Susar, Halide Yücel, Sema Yağdıran, Emine Günacı, Ülkü Tolunay Ekiz, Hülya Bağdadioğlu, Ayşe Özyurt, Ferda Güllüoğlu, Gülsev Papila, Fazilet Demirezen, İlknur Kalan, Songül Akça, Türkay Asma, Mehtap Tarakçı, Şenal Sarıhan, Sami Yılmaz, Hayriye Özdemir, Elife Dilara Güngör, Sevinç Göçügenci, Ayşen Erdoğan, Nilgün Berk, Hayriye Ertekin, Devrim Karadeniz, Nazan Şentürk, Ayşegül Güngör, Fatmanur Güner, Meral Erdoğan, Sabahat Aykırı, Fatma Çolak, Gülşen Saray, Suna Akıncı, Nafiye Yasemin Bülbül, Figen Opak Çiçek. Türkiye Barolar Birliği Başkanı, KSS Genel Müdürü, Ankara Barosu Başkanı ve Kadın Hukuku Komisyonu Başkanı'nın açış konuşmalarından sonra, birinci oturumda örgütlenme modelinin nasıl olacağı tartışıl-

di. Bölgeler gözönüne alınarak TÜBAKKOM yürütme kurulu; İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Karabük, Şanlıurfa ve Erzincan Baroları Kadın Hakları Komisyonları temsilcilerinden oluşturuldu. TÜBAKKOM'un ilk yıl için koordinasyon görevi İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'na verildi.

İkinci oturum, Medeni Kanun Tasarısı ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun üzerinde yoğunlaşan tartışmalar ve adalet reformu kapsamı içinde mutlaka Aile Mahkemelerinin kurulmasına ilişkin önerilerle devam etti. Sonuç Bildirgesi hazırlandı ve okundu. Gelecek Genel Toplantı'nın Şanlıurfa'da yapılmasına karar verildi.

d) Ankara Toplantısında Alınan Kararlar

T Ü B A K K O M

29 Mayıs 1999 Ankara Toplantısı Sonuç Bildirgesi

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları, 20 Mart 1999 İstanbul Toplantısından sonra 29 Mayıs 1999 tarihinde Ankara'da yaptığı 2. Toplantısında, kısa adı TÜBAKKOM olan Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı'nın örgütlenme modelini belirledi.

Bölgeler gözönüne alınarak TÜBAKKOM yürütme kurulu; İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Karabük, Şanlıurfa ve Erzincan Baroları Kadın Hakları Komisyonları temsilcilerinden oluşturuldu.

TÜBAKKOM'un ilk yıl için koordinasyon görevi İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'na verildi.

TÜBAKKOM Yürütme Kurulu:

Av. Nazan Moroğlu (Başkan) Av. Aydeniz Alisbah Tuskan (İstanbul) Av. Handan Saner (İstanbul) Av. Esin Özbey (Ankara) Av. Aysen Erdoğan (İzmir) Av. Fazilet Demirezen (Karabük) Av. Ülkü Tolunay Ekiz (Adana) Av. Nazlı Kılıçkap (Şanlıurfa) Av. Saadet Özyiğit (Erzincan)

Yürütme Kurulunda bulunan Barolardan bildirilen diğer temsilci adları: İstanbul: Av. Nuran Atahan, Av. Şükran Eroğlu, Av. Ayfer Coşkun; Ankara: Av. Munise Dayı; İzmir: Av. Neşe Can Hürtürk; Adana: Av. Emine Günacı; Şanlıurfa: Av. Ferda Güllüoğlu.

TÜBAKKOM, Türk Hukuk Devriminin ve laik hukuk düzeninin temel taşı olan *Medeni Kanunumuzda günün koşullarına göre değişiklik yapılmasını, Medeni Kanun değişikliğinin hükümet programında mutlaka yer almasını ve Meclis gündeminde öncelikle alınarak yasalaştırılmasını istedi*. Bunun için Medeni Kanun gerekçesini bir kez daha anımsatmada yarar olacağını bildirdi. Gerekçede özetle:

"İnsanlık yaşamı her gün, hatta her an değişimlerle karşı karşıyadır. Yasaları dine dayalı devletler, zaman içinde yurdun ve ulusun isterlerini karşılayamazlar. Çünkü din kuralları, değişmez kurallardır. Yaşam yürür, gereksinimler hızla değişir Çağdaş uygarlığa bağlı devletlerin en belirgin niteliği, din ile dünyayı ayrı görmeleridir. Bunun tersi, devletin benimsediği din ilkelerini kabul etmeyen yurttaşların baskı altında tutulmasına yol açar. Çağdaş devlet görüşü bunu kabul edemez" denilmektedir.

TÜBAKKOM, Koalisyon partilerinde 16 kadın milletvekili olduğu halde, Hükümette Kadın Bakan'a yer verilmiş olmasından duyduğu üzüntü ve tepkiyi dile getirdi.

TÜBAKKOM olarak, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu ulusal bağımsızlığımızı tehdit eden savaş; terör; laiklik karşıtı sistemli eylemler ve uluslararası tahkim konularında aktif olarak karşı konulması gereğini önemle vurgulayarak;

Savaşa Hayır!

Laiklik Karşıtı Oluşum Ve Eylemlere Hayır!

Uluslararası Tahkim'e Hayır! dedi;

Yeni kurulan Hükümet'i savaş ve uluslararası tahkim konularında alınmış olan, ulusal bağımsızlığımızı zedeleyen kararlardan vazgeçmeye ve tüm kamuoyunu konuya sahip çıkarmaya ve duyarlı olmaya çağırıldı.

**TÜBAKKOM'UN
KURUMSALLAŞMASI**

**TÜBAKKOM'UN
TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
KADIN HUKUKU KOMİSYONU
OLARAK KABULÜ**

a) TBB Kararı

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı'nın 5 Haziran 1999 tarih ve 3003 sayılı kararı:

"TBB Yönetim Kurulu'nun 5.6.1999 günlü toplantısında alınan karar ile TÜBAKKOM, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu olarak kabul edilmiştir.."

b) TBB'nin Barolara Gönderdiği Yazı

TBB'nin 23.6.1999 tarih ve 3068 sayılı yazısı tüm Barolara gönderilerek TÜBAKKOM kuruluşu duyurulmuştur:

"Ülkemizde var olan genel insan hakları sorunlarının temel parçalarından biri olan kadın haklarının hukuk sistemimizde korunması ve geliştirilmesi çalışmaları paralelinde, İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonunca 20.3.1999 tarihinde düzenlenen "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklık-

lar" konulu toplantıda gündeme getirilen "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı" kurulması önerisi, toplantıya katılan yirmibir ilin baro temsilcileri tarafından kabul edilerek, Ankara Barosunun ev sahipliğinde 29 Mayıs 1999 tarihinde bu amaçla bir toplantı düzenlenmiştir.

Anılan toplantıda; yapılacak çalışmaların daha verimli olması ve bütünlük göstermesi açısından, Türkiye Baroları Kadın Hukuku Komisyonları Ağının (TÜBAKKOM) adı altında ve Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu olarak faaliyetini sürdürmesi için Birliğimize öneride bulunulmasına karar verildiği, 1.6.1999 tarihinde Birliğimize de duyurulmuştur.

Bu karar doğrultusunda yapılan öneri, TBB Yönetim Kurulu'nun 5.6.1999 günlü toplantısında değerlendirilerek; TÜBAKKOM'un Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu olarak kabul edilmesine karar verilmiştir.

Yapılması planlanan çalışmaların tüm Barolarımızın katkısı ile gelişip etkinleşebilmesi için Baronuzda mevcut ya da kurulacak Kadın Hakları Komisyonu üyelerinin isim ve adreslerinin Birliğimize bildirilmesi için gereğini takdirlerinize sunarım. Av. Özdemir Özok (TBB Genel Sekreteri)"

20 MART 1999 - 25 MART 2000 TARİHLERİ ARASINDA BAROLARDA KURULAN KADIN HUKUKU KOMİSYONLARI

20 Mart 1999 tarihinde İstanbul Toplantısında belirlendiği gibi **altı** Baroda Kadın Hakları Komisyonu mevcut iken, 25 Mart 2000 de sayıları **yirmi dokuz** olmuştur. Bunlar; *Adana*, Adıyaman, Amasya, *Ankara*, Antalya, Artvin, Bartın, Bolu, Bursa, Diyarbakır, Denizli, Erzincan, Eskişehir, Hatay, *İstanbul*, İzmir, Karabük, Karaman, Kayseri, Kırklareli, Konya, Manisa, *Mersin*, Muğla, Samsun, Sinop, *Şanlıurfa*, Van, Zonguldak Komisyonlarıdır.

TÜBAKKOM'un yaygınlaştırılması ve Barolarda Kadın Hakları Komisyonlarının kurulması açısından en büyük gayreti Karadeniz Bölgesi temsilcisi Av. Fazilet Demirezen göstermiştir. Bu nedenle, en hızlı örgütlenme Karadeniz Bölgesinde olmuştur. Bir yıl içinde görülen bu gelişme, Kadın Avukatların ülke çapında elele çalışmalarını sürdürmesi açısından ilk kez oluşturulan ve yeni yapılanma aşamasında olan bir örgütlenme modeli için memnuniyet vericidir.

Adana Barosu Kadın Hukuku Danışma Merkezi:

Av. Ülkü Tolunay Ekiz; Emine Günacı; Gülten Anlar; Rukiye Çinkılıç; Özlem Kara (Tel. 0322- 351 2121; Faks. 0322- 359 44 26).

Adıyaman Kadın Hukuku Komisyonu:

Av. Nebahat Gürsoy (Tel+Faks.0416 213 32 38: 0416-216 2343).

Amasya Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Ümit Sert; Nedviye Atakan; Berrin Demir; Macide Kabakçı (Tel+Faks.0358- 252 7456/201; 212 16 27).

Ankara Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Esin Özbey; Munise Dayı; Rabia Balkanlı; Meral Erdoğan; Tülay Çelikyürek; Hatice Kaynak; Figen Opak Çiçek (Tel+Faks.0312-2313154; 2292137).

Antalya Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Şaziye Şahin; Emine Harputlu; Nazan Şentürk; Serap Demircan; Devrim Karadeniz (0242- 237 2148; Faks: 237 10 73).

Artvin Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Nahide Demir (212 56 84).

Bursa Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Nilgün Berk; Seda Sümer; Ayşe Batum; Esra Şahin; Ceren Molla; Esen Bolat; Füsün Yurttaş; Nilgün Erdar Yandayan (Tel. 0224 2238724; 2251264;Faks. 224- 221 2492).

Bartın Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Nilgün Saban (Tel. 0378- 227 2843; 2283121).

Bolu Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Denizli Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Zekiye İslam (Tel. 0258-2622490; 2651059).

Diyarbakır Barosu Kadın Hukuku Komisyonu:

Av. Feride Laçın (0412-2211257).

Erzincan Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Saadet Özyiğit (Tel.0446- 2145917).

Eskişehir Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Ayfer Erdemlioğlu; Gönül Dereli; Sahra Mutlu; Hakan Ata; Suna Özgür; Tuba Çakıl; Ülkü Çatalyürekli; Nazmi Dölekçekiç (Faks.0222- 2317181)

Hatay Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Hülya Bağdadioğlu (Tel.0326- 2149072;2143096)

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu;

Av. Nazan Moroğlu; Nuran Atahan; Aydeniz Tuskan; Handan Saner; Ayfer Coşkun; Burçin Aybay; Şükran Eroğlu; Günsu Akçagöz; Işık Umur; Harika Seliçi (Tel. 0212- 251 6325; 244 0246; Faks. 0212- 251 0501).

İzmir Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Ayşen Erdoğan; Neşe Can Hürtürk; Özgül Yalçın; Birgül Degirmenci; Esin Gürgün; Emel Nilgün Yıldırım; Esma Bayır; Ümran Hamamcıoğlu; Aytül Arıkan; Beydağ Tıraş; Ayşe Kuru; Dilek Tezcan; Duygu Şenol; Banu Dalgıç Cangı; Özlem Büber (Tel. 0232- 463 0014; Faks. 463 6674).

Karabük Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Fazilet Demirezen; Melahat Sezişer; Fatma Şirin; Zübeyde Kilcioğlu; Habibe Kuzyaka; Fatma Ateş; Zuhul Güneş; Nevin Güneş; Nigar Kalafatoğlu (Tel. 0370- 424 26 13; Faks. 415 38 88).

Karaman Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Ayşe Özyurt (Tel.0338 214 5233; 2148949).

Kayseri Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Halide Yücel (Tel.0352-231 1376; 2228959).

Kırklareli Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Sema Yağdıran; Emel Erol; Tülay Uzun; Nilgün Ülgen; Vildan Elbil; Sezin Erkahveci; Yasemen Şanlı (Tel. 0288- 214 13 16).

Konya Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Zekiye Şeylan (Tel. 0332- 3530016; 352 9191)

Manisa Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Şenay çöte; Esin Temel;(Faks.0236- 2319691)

Mersin Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Gülay Serin Sakar (Tel.0324- 2311965; 2382959)

Muğla Barosu Kadın Hakları Komisyonu: Av. Sevinç Göçügenci Altındağ; Zehra Ovalı Hür; Evrim Özer Kirişçi; Fatma Nur Güner; Kezban Çelen (0252- 214 1770).

Samsun Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Nedime Karanis; Gülay Deveci; Berna Kaygusuz; Asiye Özlem Asan; Berrin Koç; Neşe Deniz; Ersin İncilay Toraman; Fisun Küllü; Nazan Sezgin (Tel. 0362 431 1561; 431 3970).

Şanlıurfa Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av Ferda Güllüoğlu; Av. Nazlı Kılıçkap (Tel. 0414- 313 2828; Faks. 315 26 77). Van Barosu Kadın Hukuku Komisyonu: Av. Zelâl Kartal (0432- 215 1949).

Zonguldak Barosu Kadın Hakları Komisyonu:

Av. Saime Ekşi; Mücahit Demiröz; Hanzade Uzun; Reyhan Ertem (251 2449; 257 3715).

Not: İtalik yazılanlar TÜBAKKOM'dan önce kurulmuş olan Komisyonlardır.

**BİR YIL İÇİNDE YAPILAN
ÇALIŞMALAR**

YÜRÜTME KURULU TOPLANTISI NO. 1

TÜBAKKOM Yürütme Kurulu, 14 Temmuz 1999 tarihinde aşağıdaki gündemle İstanbul Barosunda toplanmıştır.

G ü n d e m :

1. 29 Mayıs 1999 tarihli Ankara Toplantısı Sonuç Bildirgesinin; TBB'nin 5 Haziran 1999 gün ve 3003 sayılı yönetim kurulu kararının; Şanlıurfa Barosunun 17-18 Eylül 1999 günlü Genel Toplantı çağrısının okunması,
2. TÜBAKKOM'un çalışma yönteminin ve programının belirlenmesi,
3. 17-18 Eylül 1999 tarihlerinde Şanlıurfa'da yapılacak olan Genel Toplantının gündem taslağının Şanlıurfa temsilcisine gönderilmek üzere hazırlanması,
4. "TÜBAKKOM" sözcüğünün yazı karakteri ile ilgili önerilerin değerlendirilmesi.

Toplantıya Katılanlar :

Yürütme Kurulu üyeleri Av. Nazan Moroğlu, Av. Aydeniz Tuskan, Av. Handan Saner (İstanbul), Av. Esin Özbey

(Ankara), Av. Aysen Erdoğan (İzmir), Av. Fazilet Demirezen (Karabük). Av. Nuran Atahan, Av. Burçin Aybay, Ayfer Coşkun, Av. Günsu Akçagöz (İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu).

Kararlar:

Karar No. 1 - Gündemin birinci maddesi gereğince söz konusu yazılar okundu. Şanlıurfa toplantısına katılımın sağlanması için TTB'nin tüm Barolara yazı gönderdiği ve Birliğin TÜBAKKOM'a iletişim konusundaki desteğinin önemli olduğu belirtildi.

Karar No. 2 - TÜBAKKOM'un kuruluşu, amaçları ve yürütme kurulu oluşumu tekrar gözden geçirildi ve daha önce belirlenmiş olan çalışma yönteminin aşağıda yer alan şekilde kabul edilmesine karar verildi. Buna göre:

Kuruluşu:

TÜBAKKOM, İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonunun düzenlediği "Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı" oluşturulması gündemiyle yapılan 20 Mart 1999 günlü toplantıda kuruldu. TÜBAKKOM, 5.6.1999 tarihli ve 3003 sayılı TBB Yönetim Kurulu kararı ile "Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu" olarak kabul edildi.

Yürütme Kurulu'nun Oluşumu:

TÜBAKKOM Yürütme Kurulu, Barolar (Kadın Hukuku Komisyonları) arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak üzere her bölgeden bir temsilcinin katılması esas alınarak altısı farklı Barolardan, üçü aynı Barodan olmak üzere dokuz Baro temsilcisinden oluşur. Toplantıların düzenli olarak ya-

pılabilmesi açısından Yürütme Kurulunda bulunan her Baro birinci cümlede belirtilen üye sayısının iki katı kadar temsilci görevlendirir.

TÜBAKKOM'un yukarıda yazılı amaçları doğrultusunda yapacağı çalışmalarda koordinasyonu her yıl bir il Barosu Kadın Hukuku Komisyonu üstlenir ve üç temsilcisi ile yürütme kurulunda yer alır.

TÜBAKKOM yürütme kurulu, koordinasyonu üstlenen Baro temsilcileri arasından seçilen Başkan tarafından temsil edilir. Komisyonun amaçları doğrultusunda gerekli görülen konularda basına, kamuoyuna ve ilgili kurum ve kuruluşlara açıklamalar yapılır. Yürütme kurulunun görev süresi bir yıldır, aynı Barodan temsilciler ikinci yıl yürütme kurulunda yer alabilirler, ancak ikinci yıldan sonra görev alabilmeleri için en az bir yıl ara vermiş olmaları gerekir.

Yürütme kurulu ayda bir kez kendi içinde belirleyeceği bir yerde en az beş üyenin katılımı ile toplanır. Katılanların yarısından bir fazlasının oyu ile alınan kararların diğer Barolara iletilmesinde TBB yönetiminin desteği istenir. Aynı zamanda, Barolar Kadın Hukuku Komisyonları arasında işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla, her yürütme kurulu üyesi söz konusu kararları kendi bölgesindeki diğer Barolara aktarır.

Yürütme kurulu amaçları doğrultusunda uygulayacağı program, proje ve Genel Toplantı kararlarını TBB'ne bildirir ve bunların tüm Barolara iletilmesi için destek talep eder.

Yürütme Kurulu, her yıl Kadın Hukuku ile ilgili olarak belirlediği bir konuda çalışma yapılmasını, bu çalışmaya tüm Baroların katılımını, çalışmaların yayınlanmasını sağlar.

Genel Toplantı:

Tüm Baroların temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirecek olan Genel Toplantı dört ayda bir, önceden belirlenecek il Barosunun evsahipliğinde yapılır.

Karar No. 3 - TÜBAKKOM'un 1. Dönem Çalışma Programında (20.3.1999-20.3.2000) aşağıdaki etkinliklere yer verilmesine karar verildi:

* **17-18 Eylül 1999** tarihlerinde Şanlıurfa'da TÜBAKKOM Genel Toplantısı.

* **4 Ekim 1999** günü **Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesinin 73. Yılı** dolayısıyla tüm Barolarda aynı gün aynı saatte ve yürütme kurulunun göndereceği örneğe benzer davet yazısı ile duyuracak bir etkinlik düzenlenmesinin TÜBAKKOM'un etkili bir baskı grubu oluşturmasında yararlı olacağı benimsendi. Tüm Baroların özellikle kendi illerinin milletvekillerinin katılımını sağlamak üzere örneğin "düzenleyen : TÜBAKKOM - Adana" şeklinde gönderecekleri davet yazısı ile Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar Kurulu, Basın ve gerekli görülen kuruluş ve kişilere etkinliğin duyurulmasının bu açıdan önemli olduğuna karar verildi. Etkinlik, panel-konferans-basın toplantısı ve benzeri toplantılarla gerçekleştirilebilir.

Yapılacak etkinlikte: Medeni Kanun'un devrimci karakterinin önemle vurgulanması; günümüz koşullarında özellikle kadın erkek eşitliğine aykırı düşen maddelerin eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine uygun olarak değiştirilmesinin istenmesi; yabancı hukuklarda eşitliğin sağlanması için yapılmış olan çalışmalara değinilmesi öngörülmüştür.

* **30 Ekim 1999** gününe kadar tüm Barolardan (Kadın Hukuku Komisyonlarından) "Kadına Yönelik Şiddet" konusunda en çok 10 sayfa olmak üzere bir veya birden fazla "uygulamada karşılaşılan somut olaylar; Yargıtay kararı incelemesi ve değerlendirilmesi; teorik araştırmalar; bölgeye özgü şiddet türünün hukuksal boyutu" ve benzeri çalışmaların TÜBAKKOM Yürütme Kurulu başkanlığına ulaştırılması için Barolara duyurulmasına; bu çalışmaların, Kasım ayı içinde Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce düzenlenmesi planlanan *Kadın Hukuku Kongresi*'nde değerlendirilmesine karar verildi.

* **31 Aralık 1999** gününe kadar 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunla ilgili uygulaması veya çalışması bulunan tüm illerdeki Baro (Kadın Hukuku Komisyonu) temsilcilerinin, TÜBAKKOM Yürütme Kurulu başkanlığına bu bilgileri varsa belgeleri ulaştırmalarının istenmesine karar verildi. Yasanın uygulanması aşamasında ortaya çıkan sorunlar ve aksaklıklarla ilgili olarak Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'nun yapmış olduğu çalışmayı incelemek isteyenlerin yürütme kurulundan talep etmeleri halinde kendilerine gönderilmesine karar verildi.

* **17 Ocak 2000** günü "*Yürürlüğe Girişinin 2. Yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un Değerlendirilmesi*" konulu bir toplantının tüm Barolar (Kadın Hukuku Komisyonları) tarafından aynı gün, aynı saatte düzenlenmesine ve benzer davet yazısının önceden duyurulmasına; ve 31Aralık 1999 tarihine kadar konu ile ilgili olarak ulaşacak yazıların 17 Ocak 2000 günlü toplantıda değerlendirilmesine karar verildi.

* **17 Şubat 2000** - Türk Medeni Kanunu'nun kabulünün 74. Yılındönümünde, o tarihe kadar Medeni Kanun değişikliğinin gerçekleştirilmiş olması ümidiyle, kanunda yapılan değişikliklerin ele alınacağı bir toplantı düzenlenmesine karar verildi. Umarız ki 17 Şubat 2000'de artık bir kez daha "Medeni Kanun'da Değişiklik Yapılması Kaçınılmazdır" demek zorunda kalmayız.

* Yakın zamanda yapılması tasarlanan Anayasa değişiklikleri arasında, Anayasa'nın 10. Maddesinde, erkek ile kadının eşit haklara sahip olmaları ve eşit haklardan yararlanmaları konusunda kararlı kamu politikaları izleyen ülkelerde yapılmış olan Anayasa değişikliklerinden örnek alınarak, benzer bir değişikliğin yapılmasının Bakanlar Kurulu'ndan ve TBMM Başkanlığı'ndan talep edilmesine karar verildi.

Aşağıda yazılı değişiklik metninin Barolar (Kadın Hukuku Komisyonu) temsilcilerince üç gün süre ile 2-5 Ağustos 1999 tarihlerinde Bakanlara ve Basın'a gönderilmesinin kamuoyu oluşturma açısından önemli olacağı kabul edildi.

T. C. Anayasası'nın "Kanun Önünde Eşitlik" başlığını taşıyan 10. maddesinin birinci fıkrasına 2.cümle olarak "*Kadın ve erkek eşit haklara sahiptirler; kanun bu eşitliği özellikle ailede, eğitimde, iş ve siyasal yaşamında güvence altına alır.*" hükmünün eklenmesi, yasalarda ve yaşamda kadın erkek eşitliğinin sağlanması açısından temel dayanak oluşturacaktır.

* TBMM' de daimi komisyon olarak hukuksal, siyasal ve toplumsal alanda kadın erkek eşitliğini izlemek ve varolan eşitsizliklerin kaldırılmasında etkili olmak üzere "*Kadın Erkek Eşitliği İzleme Komisyonu*" kurulmasının sağlanması

için TÜBAKKOM olarak TBMM Başkanlığı'na yazı yazılmasına ve tüm illerdeki temsilcilerimizden bu konuda destek istenilmesine karar verildi

. Geçen yıl TBMM'de, Kadının Statüsünün Araştırılarak Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin yaşama geçirilmesi için alınması gereken tedbirleri tespit etmek amacıyla kurulan (TBMM'nin 10.3.1998 tarih ve 535 No.lı kararı; RG.12.3.1998, S.23284) "*TBMM Kadının Statüsünü Araştırma Komisyonu*"nun yaptığı kapsamlı araştırmadan sonra, kurulmasına karar verilmesi halinde TBMM Kadın Erkek Eşitliği İzleme Komisyonu, bu konuda sürekli çalışacak işlevsel bir komisyon olacaktır.

Özellikle 12 Temmuz 1999'da Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine konulmuş olan çinkelerin kaldırılması üzerine "*TBMM Kadın Erkek Eşitliğini İzleme Komisyonu*" kurulmasının önemli bir gelişme olacağı ve demokratikleşmeye katkıda bulunacağı belirtildi.

* TÜBAKKOM Yürütme Kurulu, ülkede yaşanan olaylara duyarlılığını, amaçlarına uygun düşen her konuda tepkisini veya desteğini açıklamaya ve özellikle 24 Temmuz, 29 Ekim, 5 Aralık, 17 Şubat, 8 Mart günlerinde Basın Bildirisi yayınlamaya karar verdi.

Karar No. 4 - Gündemin 3. maddesi gereğince Şanlıurfa Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'na gönderilmek üzere 17-18 Eylül TÜBAKKOM Genel Toplantısının taslak gündemi oluşturuldu:

* Açış Konuşmaları

TÜBAKKOM - Şanlıurfa Barosu Temsilcisi TÜBAK-

KOM Başkanı (Kuruluşu, İşlevi ve bir yıllık çalışma programının tanıtımı ile ilgili özet bilgi)

* Namus Cinayetleri Konusu (Şanlıurfa Barosu)

* 4320 sayılı Yasa ile ilgili Açıklamalar (Ankara Barosu)

* 4 Ekim 1999 toplantısı ile ilgili davetiye örneği dağıtımını

* CEDAW'a konmuş olan çekincelerin kaldırılmış olduğuna ilişkin açıklamalar.

Karar No. 5 - TÜBAKKOM Karabük temsilcisinin, Kadın Hukuku Komisyonu kurduklarını bildiren yazısı okundu. Temsilcinin Yürütme Kuruluna ilettiği sorulara aşağıdaki yanıtlar verildi:

* Karadeniz Bölgesi temsilcisi olarak, bölgesindeki 15 Baro'ya ulaştığını ancak bazı Barolarda kadın avukat olmayışı nedeniyle işbirliği kuramadığını ifade eden Karabük temsilcisinin, mümkünse o ilde kurulu kadın derneklerinde etkin olan bir meslekdaşımıza ulaşarak konuyu iletebileceği;

* Kuracakları Kadın Sığınma Evi için Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden veya Belediyeden maddi destek alabilecekleri bildirildi.

Karar No. 6 - "TÜBAKKOM" sözcüğünün yazı karakteri ile ilgili İstanbul ve Ankara Barosundan gelen öneriler değerlendirildi, bu konunun Şanlıurfa Genel Toplantısında karara bağlanması kabul edildi.

Karar No. 7 - Yürütme Kurulu, TÜBAKKOM'un Türkiye Barolar Birliği Kadın (Hakları yerine) Hukuku Komisyonu olarak anılmasının daha uygun olduğuna, bu hususun

TBB'ne ve TÜBAKKOM temsilcilerine bildirilmesine karar verdi.

Karar No.8 - TÜBAKKOM'un 20 Mart 1999 tarihinde kurulmasından itibaren hangi illerin Barolarında Kadın Hukuku Komisyonu kurulduğunun belirlenmesi için Barolara birer yazı yazılmasına ve Komisyon üyelerinin ad ve adreslerinin Yürütme Kuruluna bildirilmesinin istenmesine karar verildi.

Karar No. 9 - Gelecek Toplantının 20 Temmuzda adli tatile girilmesi nedeniyle, 6 Eylül 1999 günü yapılmasına karar verildi. TÜBAKKOM Yürütme Kurulu.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

DEPREM FELÂKETİ NEDENİYLE ŞANLIURFA TOPLANTISININ İPTALİ

1 Eylül 1999

..... Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'na

18 Eylül 1999 tarihinde Şanlıurfa'da yapılması programlanan TÜBAKKOM Toplantısının, ülkemizde büyük kayıplara yol açmış olan deprem nedeniyle, telefon zinciriyle aldığımız Yürütme Kurulu kararı gereğince *ertelenmiş* olduğunu bildirir, bu vesileyle *depremde yakınlarını kaybedenlere başsağlığı diler, tüm acılarını yürekte paylaşırız.*

Şanlıurfa Barosu'nun Sayın Başkanı'na ve Kadın Hukuku Komisyonu üyelerine 18 Eylül toplantısının hazırlığı için yaptıkları özverili çalışmaları için teşekkür ederiz.

Samsun Barosu'nun yeni kurulan Kadın Hukuku Komisyonu üyelerine aramıza hoş geldiniz diyoruz. TÜBAKKOM/Karabük Başkan ve üyelerini bölgesindeki Barolarla kurduğu TÜBAKKOM Bölge Ağı dolayısıyla kutluyoruz.

TÜBAKKOM'un Sizlere daha önce gönderilmiş olan

yıllık programında, 4 Ekim 1999 Medeni Kanun'un yürürlüğe girişinin 73. yıldönümü dolayısıyla Barolarımızda kurulmuş olan tüm Kadın Hukuku Komisyonları'nca bir etkinlik düzenlenmesi (panel, konferans yada basın toplantısı) ve "Medeni Kanun Tasarısı"nın yasallaşmasını talep eden bir yazının Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Bakanlar Kurulu üyeleri ve her ilin kendi milletvekillerine gönderilmesi öngörülmüştür. Bu konuyu hatırlatır, iletişimi kaybetmememizi dileriz. Saygılarımızla TÜBAKKOM Yürütme Kurulu

16 Kasım 1999

Değerli Meslekdaşım,

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun çağrısı üzerine 20 Mart 1999 tarihinde kurulan TÜBAKKOM'un 1. Genel Toplantısı Ankara'da yapıldı. Daha sonra, 14 Temmuz'da İstanbul Barosu'nda toplanan Yürütme Kurulu, 2. Genel Toplantı'nın 18 Eylül'de Şanlıurfa'da yapılmasına karar verdi. Ancak, ne yazıkki ülkemizde birbiri ardına deprem felâketlerinin yaşanması ve Ahmet Taner Kışlalı'nın öldürülmesi, TÜBAKKOM'un amaçladığı etkinlikleri yapması için zamanlama ve ortam bakımından uygun değildi. Bu düşünceyle, *Yürütme Kurulu olarak yaptığımız programın bir kısmını yaşama geçiremedik ve telefon zinciri kurarak erteledik.* Ama bu arada, Barolar arası iletişimi telefon ve faks zinciri ile sürdürdük.

Bilindiği gibi, kuruluş amaçlarımızın başında "Yasalarda kadın erkek eşitsizliğinin kaldırılmasına destek vermek" geliyor. Şimdi TÜBAKKOM'un etkin ve etkili olabilmesi için uygun bir ortam. 12 Kasım 1999 tarihinde *Türk Medeni Ka-*

nunu Tasarısı Bakanlar Kurulu'nda kabul edildi ve TBMM'ye sevk edildi. Tasarı'nın Aile Hukuku bölümünde, yıllardır savunduğumuz "*eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi*" ve "*edinilmiş mallara katılma*" rejimine yer verilmiş.

Tasarı'nın bir an önce yasalaşmasına destek oluşturmak amacıyla, çağrıda bulunmak üzere, ekteki yazıyı veya benzerini Cumhurbaşkanı, Başbakan, Parti Genel Başkanları, kadın milletvekilleri ve her il kendi milletvekillerine, örneğin "TÜBAKKOM-Adana" şeklinde gönderelim.

TÜBAKKOM - İSTANBUL koordinasyon grubundan önemli duyuru:

23 Kasım 1999 günü saat 10:30 da "MEDENİ KANUN TASARISI'na ilişkin eleştiri ve görüşleri açıklamak ve Milletvekillerine çağrıda bulunmak üzere" TÜBAKKOM olarak her ilde Basın Toplantısı yapılmasının, Tasarı'nın TBMM'de öncelikle gündeme alınmasına yararı olacağına inanıyoruz.

İlk fırsatta biraraya gelebilmek üzere iyi günler dileğiyle.

TÜBAKKOM TBB
Kadın Hukuku Komisyonu

**ANAYASA'NIN 10. MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA İLİŞKİN ÖNERİ
(Basın Bildirisi)**

TÜBAKKOM, Anayasa'da yapılacak ilk değişiklik girişiminde, Anayasa'nın 10. Maddesinin de gündeme alınmasını istiyor:

**"TBMM Başkanı ve Milletvekillerine Çağrı
ANAYASA 10. MADDE DEĞİŞİKLİĞİNİN
GÜNDEME ALINMASINI İSTİYORUZ,
BEKLİYORUZ**

TÜBAKKOM üyeleri olarak, yakın zamanda yapılması tasarlanan Anayasa değişiklikleri arasında, Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşitlik" başlığını taşıyan *10. Maddesinin birinci fıkrasına 2. cümle olarak, "Kadın ve erkek eşit haklara sahiptirler; kanun bu eşitliği özellikle ailede, eğitimde, çalışmada ve siyasal yaşamda güvence altına alır."* hükmünün eklenmesinin ülkemizde demokratikleşmeye önemli katkısının olacağına inanıyoruz.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesine 1985 yılında Bakanlar Kurulunca onaylanırken

konulmuş olan çekincelerin Haziran 1999'da kaldırılmış olması, eşitlikçi bir kamu politikası uygulamasının sürdürüleceği konusunda ümit vermektedir.

TÜBAKKOM üyeleri olarak, yasalarda ve yaşamda kadın erkek eşitliğinin sağlanması için, *erkek ile kadının eşit haklara sahip olmaları ve eşit haklardan yararlanmaları konusunda kararlı kamu politikaları* izleyen ülkelerde örneğin Alman Anayasasında 1949 yılında, İsviçre Anayasasında 1981 yılında yapılmış olan değişiklikleri dikkate alarak, Anayasamızın 10. Maddesinde benzer bir değişikliğin yapılmasını Bakanlar Kurulu'ndan ve TBMM temsilcilerinden bekliyoruz."

**Medeni Kanun Değişikliği Konusunda Basın Bildiriler:
"TÜBAKKOM (TÜRKİYE BAROLAR BİRLİğİ KADIN
HUKUKU KOMİSYONU) HÜKÜMETTEN YANIT
BEKLİYOR**

**MEDENİ KANUN DEğİŞİKLİğİ NE ZAMAN
GERÇEKLEŞECEK**

4 Ekim 1999 Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin 73. Yıldönümü. Kabul edildiği tarihte çağının toplumsal ve kültürel koşullarında çok ilerici bir nitelik taşıyan Medeni Kanun'un Türk toplumu ve özellikle Türk kadını için çok özel bir anlamı var.

Ancak aradan geçen uzun yıllardan sonra özellikle Aile Hukuku bölümünde yer alan kurallar, günümüzde ortaya çıkmış olan ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmıştır. Ne yazık ki Kadın Hukukçuların ve Kadın Kuruluşlarının Medeni Kanun'da değişiklik yapılması için yıllardır sarfettikleri çabalar hep gözardı edilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Hukuk Devrimini simgeleyen ve laik hukuk düzenine geçişin temel yasası olan Medeni Kanun'un Gerekesinde:

"İnsanlık yaşamı her gün, hatta her an değişimlerle karşı karşıyadır. Yaşam yürür, gereksinimler değişir." şeklinde belirtildiği gibi, Medeni Kanun'un özellikle Aile Hukuku Bölümünde eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi çerçevesinde değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu zorunluluk hem başta *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi* olmak üzere uluslararası taahhütlerimizden ve hem de Anayasa'mızın "kanun önünde eşitlik ilkesi"nden kaynaklanmaktadır.

Bilindiği gibi, İsviçre Medeni Kanunu'nda ve bütün Batı Hukuklarında yasalarda eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi çerçevesinde değişiklikler yapılmıştır.

Ülkemizde hukukun etkinliğinin sağlanmasında, yargının bağımsız olması, adalet mekanizmasının hızlı işlemesi kadar, *yasaların günümüz koşullarında ortaya çıkmış olan sorunlara çözüm getirecek ve gereksinimleri karşılayacak kuralları içermesi de gerekmektedir.*

Umarız, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne taraf olma aşamasında konulmuş olan çekincelerden Aile Hukukuna ilişkin olanlarının Haziran 1999'da kaldırılmış olması, Medeni Kanun değişikliğinin gerçekleşeceği anlamına gelmektedir.

2000 yılına girmeden önce, Tasarı da tamamlanmış olduğundan *Medeni Kanun değişikliğinin gerçekleştirilmesini Bakanlarımızdan ve TBMM'deki diğer temsilcilerimizden beklemeye hakkımız vardır, diye düşünüyoruz.*

Not:

Sevgili Meslekdaşım,

Komisyounuz adına (örneğin TÜBAKKOM- ADANA) bu veya benzer yazıyı TBMM Başkanı'na, Bakanlara ve ilinizin milletvekillerine fakslamanız dileğiyle. Av. Nazan Moroğlu

TÜBAKKOM

(Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu)

MEDENİ KANUN TASARISI'nı DESTEKLİYOR VE BİR AN ÖNCE YASALAŞMASINI BEKLİYOR

Medeni Kanun'un önemini biliyoruz:

Cumhuriyet'in kuruluşunu izleyen ilk on yılda çağdaş uygarlığın ülkede yaşam biçimi olarak yerleştirilmesi amacıyla, Atatürk'ün önderliğinde köklü devrimler yapılmış ve bu devrimlerin yasal dayanağını oluşturan hukuk devrimi yaşama geçirilmiştir. Hukuk devrimiyle din esaslarına dayalı hukuk sistemi terkedilmiş, yerine laik hukuk düzeni kurmak üzere Kara Avrupası hukuk sistemi benimsenmiştir. Laik hukuk sisteminin en belirgin özelliği, hukuk kurallarının yaşamın akışı içinde değişen ve gelişen gereksinimleri karşılamak üzere değiştirilebilmesidir.

17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilen ve hukuk devriminin simgesi olan Türk Medeni Kanunu'nda, medeni haklardan yararlanmada, borçlara ehil olmada ve hakları kullanmada kadın erkek eşitliğini benimsenmiştir. Bu nedenle, çağdaşlığa açılan kapı ve demokratikleşmenin ilk adımı ola-

rak nitelendirilir. Ancak, aradan geçen 74 yıl içinde toplumsal, kültürel, ekonomik yaşamda görülen gelişmeler karşısında, özellikle *Aile Hukuku bölümünde yer alan ve kabul edildiği zaman açısından kadınlara reform niteliğinde haklar tanıyan kurallar, günümüzde ortaya çıkmış olan gereksinimleri karşılamaktan uzak ve yetersiz kalmıştır.*

Tasarı'nın Gecikilmeksizin Yasalaşmasını İstiyoruz.

Medeni Kanun'un laik, eşitlikçi, özgürlükçü özüne dokunulmaksızın, sosyal ve ekonomik alanda yaşanan değişime uygun olarak eskiyen sözünün değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. 1030 maddeden oluşan Tasarı'nın dili günümüz Türkçesine uyarlanmıştır.

İçerik açısından yapılan en önemli değişiklik, Tasarı'nın Aile Hukuku bölümündedir. Tasarı'nın evlilik birliğine ilişkin kurallarında, karı ve kocaya ayrı görev ve sorumluluklar veren ve günümüz koşullarında kanun önünde kadın erkek eşitsizliğine yol açan maddeler değiştirilmiş, yerine "eşlerin eşit haklara sahip olmaları" ilkesine uygun kurallar getirilmiştir. Bunlardan bazılarını özetle değinecek olursak;

Tasarı'nın *evin seçimi, evlilik birliğinin yönetimi ve giderlerine katılma* konularının düzenlendiği 186. maddesinde;

"Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler.

Birliği eşler beraberce yönetirler.

Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar" hükmüne yer verilmiştir. Tasarı'da Medeni Kanun'un 152. maddesindeki "koca ailenin reisidir" hükmü kaldırılmıştır. Tasarı'nın 186. maddesinde "*eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine"* uygun olarak düzenlenen bu

maddeyle kadının ev içindeki emeğinin ekonomik değeri olduğunun kabul edilmesi önemli bir yeniliktir.

Evlilik yaşı, kadın erkek ayrımı gözetilmeksizin 17 yaşın doldurulması koşuluna bağlanmıştır.

Evlilik birliğinin *temsili* konusu da eşit hak eşit sorumluluk esasına uygun olarak düzenlenmiştir.

Mal rejimlerinde: Mal ayrılığı esasına dayanan ve evlilik birliği sona erdiğinde genellikle kadınların mağdur olmasına yol açan "mal ayrılığı" rejimi yerine *hakça paylaşım esasına dayanan "edinilmiş mallara katılma"* yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Buna göre evlilik birliğinin devamı süresince eşlerin çalışarak elde ettiği kazanımlar (edinilmiş mallar) evlilik sona erdiğinde eşit olarak paylaşılacak, ancak eşlerin Tasarı'da belirtildiği gibi eşlerin "kişisel mallar"ı bu paylaşımın dışında kalacaktır. Eşler "mal ayrılığı", "mal ortaklığı" ya da "paylaşmalı mal ayrılığı" rejimlerinden birini sözleşme ile seçmedikleri takdirde yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimidir. Tasarı'nın Aile Hukuk Bölümünde birçok maddede sorunun çözümü hakimın takdir yetkisine bırakılmıştır. Bu nedenle, *Aile Mahkemeleri*'nin kurulması ve uzmanlık gerektirecek bu konuda hazırlıkların gecikilmeksizin başlatılması yerinde olacaktır.

TBMM'de Adalet Komisyonu ve Alt Komisyon çalışmaları sırasında Tasarı'nın bütünlüğünü bozacak şekilde değişiklik yapılmamasını ve bir an önce Genel Kurul'un gündemine gelecek yasallaşmasını bekliyoruz.

(Cumhuriyet Gazetesi

15 Ocak 2000)

440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

MEDENİ KANUN TASARISI - AİLE HUKUKU BÖLÜMÜ'NÜN TARTIŞMAYA AÇILMASI

TÜBAKKOM Koordinasyon Grubu, 30 Aralık 1999 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sevk edilen Medeni Kanun Tasarısı'nın Aile Hukuku ve Genel Gerekçe bölümünü çoğaltarak Tasarıyı tartışmaya açmak ve Komisyonlardan gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda TÜBAKKOM RAPORU'nu hazırlamak amacıyla, aşağıdaki Sunuş yazısıyla TÜBAKKOM temsilciliklerine göndermiştir.

Sunuş

Baroların Kadın Hukuku Komisyonları arasında işbirliğinin, bilgi alışverişinin ve iletişimin güçlendirilmesi için *İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun çağrısı üzerine 20 Mart 1999 tarihinde kurulan TÜBAKKOM*'un kuruluş amaçlarından biri; Medeni Kanun başta olmak üzere yasalarda yer alan eşitliğe aykırı hükümlerin günümüz koşullarında ortaya çıkmış olan ihtiyaçları karşılayacak şekilde de-

giştirilmesini sağlamak için güçlü bir baskı grubu oluşturmaktır.

Ülkemizde hukukun etkinliğinin varlığından söz edebilmemizin, yargı bağımsızlığının ve adalet mekanizmasının hızlı işleminin sağlanması yanında, yasaların günümüz koşullarında ortaya çıkmış olan gereksinimleri karşılayacak ve sorunlara çözüm getirecek kuralları içermesine de bağlı olduğuna inanıyoruz.

Bilindiği gibi, Hukuk devrimini simgeleyen Türk Medeni Kanunu, medeni haklardan yararlanmada, borçlara ehil olmada ve hakları kullanmada genel olarak kadın erkek eşitliğini benimseyen kuralları içerir ve bu bakımdan ülkede demokratikleşmenin ilk adımı ve çağdaşlığa açılan kapı olarak nitelendirilir. Ancak, aradan geçen zaman içinde toplumsal, kültürel, ekonomik gelişmeler karşısında, özellikle Aile Hukuku bölümünde yer alan ve kabul edildiği zaman açısından kadınlara reform niteliğinde haklar tanınmış olan kurallar, günümüzde ortaya çıkmış olan gereksinimleri karşılamaktan uzak ve yetersiz kalmıştır.

Medeni Kanun'un devrimci, eşitlikçi ve laik özünden vazgeçilmeksizin, eskiyen sözünün değiştirilmesi için hazırlanmış ve Bakanlar Kurulu'nca benimsenmiş olan Medeni Kanun Tasarısı ilgili kişi, kurum ve kuruluşların incelemesine sunulmuştur.

TÜBAKKOM Koordinasyon Kurulu, Medeni Kanun Tasarısı'nın Aile Hukuku bölümüne ilişkin eleştirilerini ve önerilerini içeren raporlarını hazırlayabilmeleri için Tasarının ilgili bölümü ve Genel Gereğesini Baroların Kadın Hukuku Komisyonlarına göndererek "*Medeni Kanun Tasarı-*

st'nun Aile Hukuku Bölümüne İlişkin TÛBAKKOM RAPORU'nu hazırlamayı amaçlamaktadır.

Değerli meslekdaşlarımızın bu vesile ile yeni yılını kutluyor, 2000'li yılların sağlık, başarı, mutluluk ve barış dolu olmasını diliyoruz.

TÛBAKKOM
Koordinasyon Grubu

"MEDENİ KANUN TASARISI - AİLE HUKUKU BÖLÜMÜNE İLİŞKİN TÜBAKKOM RAPORU"

TÜBAKKOM- Ankara - İzmir ve Muğla, tartışmaya açılan Medeni Kanun Tasarısı'nın Aile Hukuku ve Gerekçe bölümüne ilişkin görüş ve önerilerini göndermişlerdir. Koordinasyon Grubu olan TÜBAKKOM - İstanbul; Ankara, İzmir ve Muğla'dan gelen eleştiri ve önerileri gözönünde tutarak Tasarayı incelemiş ve "TÜBAKKOM RAPORU" Av. Nazan Moroğlu tarafından hazırlanmıştır.

MEDENİ KANUN TASARISI AİLE HUKUKU BÖLÜMÜNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİZ ve ÖNERİLERİMİZ

Sunuş

TÜBAKKOM Koordinasyon Grubu, 30 Aralık 1999 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sevk edilen Medeni Kanun Tasarısı'nın Aile Hukuku ve Genel Gerekçe bölümlerini çoğaltarak birer kopyasını, görüşlerini almak üzere Baroların Ka-

dın Hukuku Komisyonlarına göndermiş ve Tasarı'yı tartışmaya açmıştır.

TÜBAKKOM temsilcileri, Medeni Kanun'un günün koşullarına uygun hale getirilmesi için uzun yıllardan beri süren çalışmalar sonucu hazırlanan ve TBMM'ne sunulan Tasarı'nın Aile Hukuku bölümünün, kadın hukukçuların ve kadın kuruluşlarının talep ettikleri değişiklikleri büyük ölçüde kapsadığını, bu nedenle Tasarıyı desteklediklerini belirtmişlerdir.

TÜBAKKOM temsilcilerinden gelen görüşler iki bölümde özetlenebilir. "Tasarının Getirdiği Yenilikler" başlığı altında birinci bölümde, Aile Hukuku'na ilişkin hükümlerde yapılan ve olumlu bulunan değişikliklere yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, "Tasarıya İlişkin Eleştiriler ve Önerilerimiz" başlığı altında, Tasarı TBMM Adalet Komisyonu'nda görüşülürken yapılması istenilen bazı değişikliklere ve düzenlemelere dikkat çekmek üzere yer verilmiştir.

A. TASARI'NIN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

a) **Dili:** Medeni Kanun'un günümüz Türkçesine oranla eskimiş olan dili, Anayasa'da kullanılan dil esas alınarak, kolay anlaşılabilir hale getirilmiştir. Dilde yapılan sadeleştirme ile, genç kuşakların Medeni Kanunu kolayca anlayabilmeleri sağlanacaktır.

b) **Evlenme Yaşı:** Tasarının 124. maddesiyle evlenme yaşı yükseltilerek, normal evlenme yaşı kadın erkek farkı gözetilmeksizin 17 yaşın doldurulması, olağanüstü evlenme yaşı ise yine kadın erkek farkı gözetilmeksizin 16 yaşın doldurul-

ması koşuluna bağlanmıştır. Yürürlükteki Medeni Kanunun 88. maddesinde erkek için 17, kadın için 15 olan normal evlenme yaşı ve hakimın izni ile erkek için 15, kadın için 14 olan olağanüstü evlenme yaşının çok yönlü sakıncalı olduğu, bu nedenle değiştirilmesi gerektiği uzun yıllardır gündeme getirilmektedir.

Tasarıyla bu konuda olumlu bir adım atılmıştır. Ancak, ileride paragraf "II - 2"de değinileceği gibi bu değişiklik, ülkemizde evlenme yaşına ilişkin istatistikler ve Batı hukuk sistemlerindeki ilgili hükümler gözönünde tutulduğunda yeterli görülmemektedir.

c) Evlenme Başvurusunun Yapılacağı Makam: Tasarının 134. maddesine göre, kadın ve erkek içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar. Yürürlükteki Medeni Kanunun 98. maddesinde yer alan "beyan için evlenecek erkeğin ikametgâhı belediyesine müracaat olunur" hükmü 15.11.1984 tarih ve 3080 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmış, ancak Medeni Kanun'da yeni bir düzenleme yapılmamıştır. Bu konu, 1985 tarih ve 9747 sayılı Evlendirme Yönetmeliği'nin 16. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir; buna göre "birbiriyle evlenmeye karar vermiş olan kadın veya erkeğin oturdukları yer evlendirme memurluğuna müracaat edebilmeleri" olanağı tanınmıştır.

Tasarının 134. maddesiyle bu eksiklik giderilmiş ve bu konuda eşitlik ilkesine uygun açık bir hüküm getirilmiştir.

ç) Evliliğin Genel Hükümleri: Tasarı'da, yürürlükteki Medeni Kanun'un evin seçimi, evlilik birliğinin yönetimi, temsili, geçiminin sağlanması, aile adı gibi konularda "koca ailenin reisidir" hükmü doğrultusunda kocaya üstün haklar

tanıyan maddeleri değiştirilerek, yerine "eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi" çerçevesinde yeni hükümler getirilmiştir. Tasarı'da "karı - koca" yerine eşitlik ilkesine uygun düşen "eşler" sözcüğü kullanılmıştır.

Tasarının Aile Hukuku bölümü;

Haklarda Eşitlik - Sorumluluklarda Eşitlik

Temsilde Eşitlik - Paylaşmada Eşitlik

temeline dayandırılmıştır. Örneğin;

* Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar (Tasarı md. 186). Genellikle, yürürlükteki Medeni Kanun'da bu konuda açık bir hüküm olmaması ve kadının eviçi emeğinin gözardı edilmesi nedeniyle emek maddi katkı olarak değerlendirilmemekte ve bu durum haksız sonuçlar doğurmaktadır. Tasarının 186. maddesinde "emeğin" maddi katkı sayılacağı yolunda açık bir hükme yer verilmesi olumlu bir değişikliktir.⁽¹⁾

⁽¹⁾ Ancak, Tasarı'nın 17 Şubat 1998'de ilk açıklanan ve daha sonra 12 Kasım 1999 tarihinde Bakanlar Kuruluna sunulan şeklinde, 186. madde Gerekçesinde yanlış anlaşılmaya yol açacak bir ifadeyle "Böylece bir meslek ya da sanat sahibi OLMASINA rağmen, kendi emeğini evlilik birliğine harcayan eşin de katkısı maddi katkı şeklinde" değerlendirileceği belirtilmiştir. İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun Adalet Bakanlığına ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığına Tasarı'ya ilişkin görüşlerinin gönderdiği yazıda, 186. madde Gerekçesinde "Eşin bir meslek ya da sanat sahibi OLMAMASINA rağmen" ev içi emeğinin maddi katkı olarak değerlendirilmesinin doğru olacağı ileri sürülmüş ve Gerekçenin bu şekilde değiştirilmesi istenmişti. Memnuniyetle görülmektedir ki, bu öneri dikkate alınmış ve Tasarı'nın 30 Aralık 1999 tarihinde TBMM Başkanlığına sevk edilen şeklinde bu değişiklik yapılmıştır. Böylece, sadece bir meslek ya da sanat sahibi olan eşin ev içi emeğinin maddi katkı olarak değerlendirileceği gibi yanlış anlam çıkarılması önlenmiş oldu. 26.8.1999 tarih ve

* Evlilik birliğinin temsili konusundaki eşitlik, sorumluluğun da eşit olarak üstlenilmesi sonucunu doğurmaktadır. Tasarı'nın 189. maddesinde " Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hallerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar" denilerek bu konuya açıklık getirilmiştir.

d. Boşanmadan Sonra Açılacak Nafaka Davalarında Yetkili Mahkeme :Tasarı'nın 177. maddesiyle, boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında "nafaka alacaklısının yerleşim yeri" mahkemesi yetkili kılınmıştır. Yürürlükteki Medeni Kanunda bu konuda bir hüküm bulunmadığından HUMK gereğince "davalının ikametgâhı" mahkemesi yetkilidir. Bu durum, uygulamada genellikle ekonomik açıdan güçsüz durumda olan nafaka alacaklılarının, nafaka yükümlüsünün bulunduğu yer mahkemesinde dava açma zorunluluğu nedeniyle mağdur olmalarına yol açmaktadır. Boşanmadan sonraki nafaka davalarının açılacağı yetkili mahkeme konusunda Tasarı'da getirilen bu yenilikle, nafaka alacaklısının bu mağduriyetini önlenebilecektir.

e. Velâyette Eşit Haklar: Ana baba velâyet hakkının kullanılmasında anlaşamazlarsa, Medeni Kanun'un 263. maddesine göre, babanın reyine üstünlük tanınır. Tasarıda "eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi" doğrultusunda babanın reyine üstünlük veren madde değiştirilmiş ve ana babanın velâyet hakkını birlikte kullanacakları kabul edilmiştir (Tasarı md. 336).

4451 sayılı "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde Yapılan Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunmasına Dair Kanun"la 20/1.madde yukarıda yazılı şekli almıştır. Daha önce yıllık olağan toplantılar iki hafta ile sınırlı idi. (RG. 29.8.1999, S. 23801).

f. Evlilik Dışı Çocuğun Velâyetinin Anaya Verilmesi: Yürürlükteki Medeni Kanununun 298. Madde-sinin "ana baba evli değilse çocuğa bir kayıym tayin edilir" hükmü uzun yıllardır eleştirilmekte ve bu durumda çocuğu doğuran ananın çocuğun velisi olması yolunda değişiklik yapılması istenmektedir.

Bu bakımdan, Tasarı'da "ana baba evli değilse velâyet anaya aittir" hükmüne yer verilmiş olması olumlu bir değişikliktir.

g. Evlât Edinme: Tasarı'da (305 - 320. md.ler) evlât edinme konusunda da önemli yenilikler getirilmiştir. Yürürlükteki Medeni Kanun'da 35 olan evlât edinme yaşı, Tasarı'da 30 yaşın doldurulması koşuluna bağlanmıştır. Ayrıca, Tasarıyla evlât edineceklerin çocuğunun olmaması koşulu da kaldırılmıştır. Küçüklerin evlât edinilebilmesi, evlât edinen tarafından iki yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olma koşuluna bağlanmıştır. Evlât edinmeye ilişkin maddelerin düzenlenmesinde Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan "çocuğun yararı" ilkesine öncelik verildiği görülmektedir.

h. Mal Rejimleri: Tasarıda en önemli değişikliklerden biri, evlilik birliği sona erdiğinde eşit paylaşım esasına dayanan "edinilmiş mallara katılma"nın yasal mal rejimi olarak kabul edilmesidir.

Medeni Kanunda mal ayrılığı esasına dayalı yasal mal rejimi, toplumsal yapımız itibariyle evlilik birliği sona erdiğinde genellikle kadınların mağduriyetine yol açmaktadır. Bu açıdan edinilmiş mallara katılma'nın yasal mal rejimi olarak kabul edilmesi olumlu bir yeniliktir.

Ayrıca, Tasarıda mal rejimi sözleşmesi yapılarak eşlerin evlenmeden önce veya sonra "mal ayrılığı", "paylaşmalı mal ayrılığı" veya "mal ortaklığı" rejimlerinden birini seçebilmelerine olanak tanınmıştır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşler evlilik birliği süresince elde etmiş oldukları malları ve birikimi evlilik birliği sona erdiğinde eşit olarak paylaşırlar. Eşlerin Tasarı'da belirtilen kişisel malları bu paylaşımın dışında tutulur.

Tasarı yasalaştığı takdirde, daha önceki evlilikler açısından hangi mal rejiminin geçerli olacağı konusu, "Medeni Kanun'un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı"nın 10. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, eşler Medeni Kanun'un yürürlük tarihinden başlayarak altı ay içinde mal ayrılığı rejimini devam ettirecekleri yolunda bir bildirimde bulunmadıkları takdirde, edinilmiş mallara katılma rejimini kabul etmiş sayılacaklardır.

1. Eşlerin Mallar Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması: Tasarı'nın 199. maddesiyle hakime, eşlerin malları üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanmasına dair karar verme yetkisi tanınmıştır. Böylece, eşlerin birbirinden mal kaçırmaları yolu kapatılmıştır. Bu hüküm, Tasarı ile getirilmiş olan olumlu bir yeniliktir.

i. Meslek ve iş seçiminde izin zorunluluğu olmaması: Tasarının 192. maddesiyle, eşlerden birinin meslek ve iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı konusuna açıklık getirilmiştir. Medeni Kanun'un sadece kadını izin almakla zorunlu kılan 159. maddesinin, 1990 yılında Anayasa Mahkemesince iptal edilmesinden sonra bu konuda yeni bir hüküm getirilmemiştir.

Tasarı'nın 1998 yılında kamuoyuna ilk açıklandığı şekilde "eşlerin meslek ve iş seçiminde ailenin huzurunu gözönünde tutmalarını" öngören 192. maddesi, Anayasa Mahkemesince iptal edilen MK. 159. maddeyi anımsatır nitelikteydi. Kadın Hukukçuların eleştirileri üzerine Tasarının söz konusu maddesi "meslek ve iş seçiminde eşlerin birbirinden izin almaları gerekmediği" şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Yukarıdaki örneklerde özetle belirtildiği gibi, Tasarının Aile Hukuku bölümü genellikle "eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi"ne uygun olarak düzenlenmiştir.

B. TASARI'YA İLİŞKİN ELEŞTİRİLER VE ÖNERİLER

TÜBAKKOM, Tasarı'yı bütünüyle desteklemekle birlikte, Tasarı, TBMM Adalet Komisyonunda ele alınırken, aşağıda yer verilen hususların dikkate alınması gerektiği görüşündedir.

a) Şekli Açısından

1. Madde Numaraları: Tasarıda ilk göze çarpan husus madde numaralarının değiştirilmiş olmasıdır. Medeni Kanun, 937 maddeden oluşmakta iken, Tasarı 1030 madde halinde hazırlanmıştır. 1984 tarihli Medeni Kanun Öntasarısı ve 1998 tarihli Tasarı madde numaraları değiştirilerek hazırlanmış olduğu için büyük eleştiri almıştır. Her ne kadar Tasarı'nın Genel Gerekçesinde, bunun doğru bir yöntem olduğu açıklanmaya çalışılmışsa da, madde numaralarına bağlı kalınmaması, 74 yıl içinde gelişen hukuk kültürümüz,

teori, uygulama, yargı kararları ve bunların karşılaştırmalı incelenebilmesi açısından zorluklara yol açacaktır.

Ancak, gelinen bu noktada artık madde numaralarına bağlı kalınarak yeni bir Tasarı hazırlanması da çok zor görünmektedir. Çünkü böyle bir girişim, Medeni Kanun değişikliğini bilinmeyen bir tarihe kadar uzatacaktır ki, buna değişikliği bekleyen hukukçuların da, değişiklik bir türlü yapılamadığından dolayı mağdur olanların da tahammülü kalmamıştır.

2. Dilde Yenileştirme: Medeni Kanun'un günümüz Türkçesine oranla eskimiş olan dili, Anayasa'da kullanılan dil esas alınarak, kolay anlaşılabilir şekilde sadeleştirilmiştir. Ancak, dilde güncelleştirme ve sadeleştirme uğruna hukuk terminolojisine yerleşmiş ve günümüzde rahatlıkla anlaşılabilen bazı kavramların değiştirilmesi doğru olmamıştır. Örneğin Tasarı'nın ilk şeklinde 8. maddede "borçlara ehil" ibaresi "yükümlere ehil" şeklinde değiştirilmişti. Aslında "Borç" kavramı hukukçu olan ya da olmayan herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilir, bu nedenle değiştirilmemelidir şeklinde yapılan eleştiriler üzerine, Tasarı 30 Aralık 1999 tarihinde TBMM'ne sevk edilmeden önce yeniden "borç" kavramına yer verildiği görülmektedir.

Tasarı, dili konusunda gözden geçirilirken dilde bütünlük sağlanmasına özen gösterilmelidir. Örneğin;

* Tasarınının 53. maddesinde "malların tasfiyesi" ibaresi aynen korunurken, hemen ardından gelen "malların tahsisi" başlığını taşıyan 54. maddede "malvarlığının özgülenmesi" denilerek, birbiriyle bağlantılı iki maddeden sadece birinin dilinde sadeleştirme yapılmış olması bütünlüğü bozmaktadır.

* Aile Hukukununun 2. Bölümü 2. Ayrımında, yürürlükteki Medeni Kanun'da olduğu gibi Tasarı'nın ilk şeklinde de, 367 - 371. md.ler "Ev Reisi" başlığı altında düzenlenmiştir. Ancak, TBMM'ne sevk edilmeden hemen önce "Ev Reisi" başlığı değiştirilerek "Ev Düzeni" başlığına yer verilmiştir. "Ev reisi" başlığının "aile reisi" hükümünü çağrıştırdığı yolunda yapılan eleştiriler karşısında başlık değiştirilmiş ancak içerikte bir yenilik getirilmemiştir. Bu şekliyle başlık ile maddelerin içeriği tam örtüşmemektedir. Evi yönetme yetkisinin "ev başkanı"na ait olduğu şeklinde sadece sözcüklerin değiştirilmesiyle yetinilmiştir. Bu maddenin özü hakkındaki eleştiriye "B) Tasarının içeriği" paragrafı altında yer verilmiştir.

* Tasarının Genel Gerekçesinin "II. Esasa İlişkin Yenilikler" paragrafında:

"Değişikliklerin önemli ve oldukça büyük bir kısmı aile hukuku alanında ve özellikle kadın erkek eşitliğini zedelediği iddia edilen hükümlerde yapılmış" cümlesinde yer alan "zedelediği iddia edilen" ibaresinin "zedeleyen" olarak değiştirilmesi gerekir. Medeni Kanun'un kabul edilmesinden itibaren geçen 74 yıl içinde sosyal, kültürel, ekonomik yaşamdaki gelişmeler, aile yaşamında da karı koca arasındaki roller ayrımını ve eşitsizliği hergün biraz daha ortadan kaldırmıştır. Ama, Medeni Kanun'da buna uygun değişiklikler yapılmamıştır. Dolayısıyla Tasarı, kadın erkek eşitliğinin zedelediği iddiası üzerine değil, var olan eşitsizliği kaldırmak üzere hazırlanmıştır. Ayrıca, Tasarının Aile Hukuku bölümünde, eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine uygun değişikliklerin yapılmış olması, başta BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi olmak üzere

devletimizin taraf olduğu uluslararası taahhütlerin yerine getirilmesi açısından da önem taşımaktadır.

TÜBAKKOM, Gerekçenin söz konusu cümlesinde "zedelediği iddia edilen" ibaresi yerine "zedeleyen" denilmesinin doğru olacağı görüşündedir. Çünkü, Kanun Tasarıları ileri sürülen iddialar üzerine değil, olgusal durum gözönünde bulundurularak hazırlanır.

* Tasarı'nın "eşlerin birlikte yaşadıkları konut"a ilişkin 240; 255 ve 279. maddelerinde "Aile konutu ve ev eşyası" başlığı kullanıldığı halde, yine "eşlerin birlikte yaşadıkları konut'a ilişkin 652. madde başlığında sadece "Konut ve ev eşyası" denilmektedir.

TÜBAKKOM, dört maddenin de aynı başlığı taşımasının dilde bütünlük açısından önemli olduğu düşüncesiyle, sözkonusu maddelerin başlıklarının "Konut ve ev eşyası" olarak değiştirilmesini öngörmektedir. Bu maddelerin içeriği hakkındaki eleştiri ve öneriye ileride "B - 9"da yer verilecektir.

b) Tasarı'nın içeriği açısından

Medeni Kanun'da değişiklik yapılması ve günün koşullarına uygun hale getirilmesi yolundaki çalışmalar 1950'li yıllardan beri sürmektedir, 1971 ve 1984 tarihli Medeni kanun Öntasarıları Meclis gündemine girememiştir. Yeni Tasarı 17 Şubat 1998 tarihinde kamuoyuna açıklandıktan sonra, bazı maddelerinde kadın hukukçuların ve diğer sivil toplum kuruluşlarının eleştiri ve görüşleri doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Bilindiği gibi, 1998 Tasarısı TBMM'ye sevk edilmiş olduğu halde erken seçim nedeniyle kadük olmuştur. Üzerinde hayli tartışılmış ve istenen birçok değişiklik de ya-

pılmış olduğundan, Kadın Hukukçular, bazı küçük ayrıntılar dışında, 30 Aralık 1999 tarihinde TBMM'ne sevk edilen Medeni Kanun Tasarısı'nı desteklemektedirler.

TÜBAKKOM, Tasarı TBMM'de ele alınırken, aşağıdaki eleştiri ve önerilerinin gözönünde tutulmasında yarar görmektedir.

1. Genel Gerekçe Bölümü: Tasarının Genel Gerekçesinde, Hukuk Devrimini ve onu simgeleyen Medeni Kanun'un Türk ulusu için önemini ve işlevini yeni kuşaklara aktarabilmek amacıyla, dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un imzasını taşıyan Medeni Kanun Gerekçesi'nin sadeleştirilmiş uzun bir bölümüne yer verilmiştir.

Ancak, Hukuk Devriminin amacını, işlevini, laik hukuk sistemine geçilmesinin önemini ve Medeni Kanun'un kabul edilmesiyle ülkede hukuk birliğinin yaşama geçirildiğini tam anlamıyla yansıtan bölümü eksik bırakılmıştır.

TÜBAKKOM'un ortak görüşüne göre, bu tarihi belgenin yeni kuşaklara tam anlamıyla aktarılabilmesi için Medeni Kanun Gerekçesi'nin eksi bırakılan aşağıdaki bölümüne de Tasarı'nın Gerekçesinde yer verilmelidir:

"insanlık yaşamı her gün, her an değişimlerle karşı karşıyadır. Bu değişimleri ve yürüyüşü hiçbir zaman belli bir nokta etrafında tesbit etmek ve durdurmak mümkün değildir. Yasaları dine dayalı devletler, zaman içinde yurdun ve ulusun isterlerini karşılayamazlar. Çünkü din kuralları değişmez kurallardır. Yaşam yürür, gereksinimler değişir. Değişmemek din kuralları için bir zarurettir. Bu itibarla dinlerin sadece vicdan işi olarak kalması ve din ile dünyayı ayrı görmeleri, çağdaş uygarlığa bağlı devletlerin en belirgin

özelliğidir Türk Medeni Kanunu'nun kabulü vesilesiyle ülkemizde mevcut azınlıklar Lozan Antlaşması'nın kendilerine tanıdığı haklardan sarfınazar ettiklerini Adalet Bakanlığına bildirmişlerdir.."

2. Evlenme Yaşı: Tasarı ile evlenme yaşı, kadın ve erkek için eşitlenerek yükseltilmiştir. Ancak, eşlerin özellikle evlenmeden önce mal rejimi sözleşmesini özgür iradeleriyle yapabilmeleri için ergin olmaları gerekmektedir. Bu nedenle evlenme yaşı, 18 yaşın doldurulması şeklinde değiştirilmelidir. Aksi halde, mal rejimi sözleşmesi yapmak gibi önemli bir karar aile büyüklerinin iradesine ve rızasına bırakılmış olacaktır. Öte yandan, devletimizin taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre de 18 yaşını doldurmamış kişiler "çocuk" sayılır, aile kurumu gibi toplumun temeli olan bir kurumun kurulması için tarafların ergin olmaları koşulu aranmalıdır.

TÜBAKKOM, Tasarı hazırlanırken örnek alınmış olan İsviçre ve Alman Medeni Kanunlarında evlenme yaşı konusundaki "ergin olma" koşulunun benimsenmesini ve Tasarının 124.maddesi "Kadın ve erkek on sekiz yaşını doldurmadıkça evlenemez" şeklinde değiştirilmesini öngörmektedir.

3. Soyadı: Tasarı'nın "Evliliğin Genel Hükümleri" bölümü düzenlenirken "eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine" yer verilmiştir, bu eşitlik ilkesi sadece soyadı konusunda gözardı edilmiştir.

Soyadı konusu, Tasarının 187. maddesinde "Kadının Soyadı", boşanma halinde ise Tasarı'nın 173. maddesinde "Boşanan Kadının Kişisel Durumu" başlıkları altında düzenlenmiştir. Tasarıda sadece soyadına ilişkin hükümlerde "eşler"

sözcüğü yerine, ("karı" sözcüğünün terkedilmiş olması nedeniyle) "kadının soyadı" kullanılmıştır.

TÜBAKKOM, günümüzde ortaya çıkan ihtiyaçları da gözönünde tutarak 187. maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini önermektedir:

Aile Adı.

" Eşler evlendirme memuruna yapacakları bildirimle aile adı olarak erkeğin veya kadının doğumla aldığı soyadını seçebilirler. Soyadı aile adı olarak seçilmeyen eş doğumla aldığı soyadını aile adının önünde taşır. Eşler herhangi bir bildirimde bulunmamışlarsa erkeğin soyadı aile adı olur, kadın doğumla aldığı soyadını da aile adı önünde taşır. "

Doğumla kazanılan soyadının kaybedilmemesi ve birlikte kullanılmaya devam edilmesi şeklinde yapılacak değişikliklerle, eşlerin evlendikten sonra bir kimlik sorunu yaşamaları önlenmiş olacaktır. Öte yandan, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesinin "aile adı" konusundaki 16/1-g maddesine konulmuş olan çekişmenin, Haziran 1999'da kaldırılmış olması da, bu yolda bir değişiklik yapılmasını ve eşitlik ilkesinin soyadı konusunda da benimsenmesini haklı kılmaktadır.

4. Nafaka: Boşanma davasıyla çocuk ve eş için hükmedilen yoksulluk ve iştirak nafakalarının artırılması için her yıl dava açılması gereği kaldırılmalı, nafakanın periyodik olarak artırılmasına ilişkin bir hüküm Tasarıya eklenmelidir. TÜBAKKOM, hem dava ekonomisi açısından, hem de nafaka alacaklısına getireceği maddi ve manevi külfetin önlenmesi açısından Tasarı'nın 176/4. maddesinde nafakanın periyodik

artırımına ilişkin bir hükme yer verilmesinde yarar görmektedir.

5. Boşanma Davalarının Gizli Celsede Görülmesi: Boşanma davalarının aleni olması, tarafların evlilik süresince yaşadıkları ve o güne kadar açıklamak istemedikleri olayların ve özel yaşamlarıyla ilgili ayrıntıların oturumu izleyenlerce öğrenilmesine yol açmaktadır. Bu durum hem Anayasanın 20. maddesinde yer alan "herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına" aykırı düşmekte ve hem de eşlerin ve çocukların moral açıdan zarar görmelerine yol açmaktadır.

TÜBAKKOM, Tasarının 184. maddesine, taraflardan birinin talebi üzerine boşanma davasının gizli celse yapılması zorunluluğunu getiren açık bir hükmün 6. fıkra olarak eklenmesini öngörmektedir.

6. Tanıma: Tasarı'nın 295. maddesine göre, evlilik dışında doğan çocuk, baba tarafından tanınabilir. Yürürlükteki kanunda "babanın ölümü, temyiz kudretinden sürekli yoksunluğu halinde, babanın babasının da çocuğu tanıyabileceği" kabul edilmiştir. Tasarı'da bu konuda hüküm bulunmamaktadır.

TÜBAKKOM, Tasarının 295 maddesine ".. babanın ölümü, ayırt etme gücünden sürekli yoksunluğu halinde babanın babası veya babanın anası tarafından çocuk tanınabilir.." cümlesinin eklenmesiyle bu eksikliğin giderileceği görülmektedir.

7. Ev Düzeni: Yürürlükteki Medeni Kanun'da olduğu gibi, Medeni Kanun Tasarısı'nın 30 Aralık 1999 tarihinden önceki şeklinde "Ev Reisi" başlığı altında düzenlenen 367 -

371. maddeler, Tasarı'nın TBMM'ye sevk edilen şeklinde "Ev Düzeni" başlığını taşımaktadır. Madde başlığının "Ev Reisi" iken "Ev Düzeni" olarak değiştirilmiş olmasına rağmen, içerikte önemli bir değişiklik yapılmamıştır.

Günümüzde yurt, atölye gibi yerlerin yönetimi, düzen ve gözetimi konusunda Tasarı'nın söz konusu maddelerinden çok, ilgili kuruluşlar için hazırlanan Yönetmeliklere veya özel olarak belirlenen diğer yazılı kurallara uyulmaktadır. Zaten Tasarı sistematığı içinde yasal aile kurumu yanında "velâyet, vesayet, kayyumluk" ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Öte yandan "Ev Düzeni" hükümlerine göre ev başkanına evi yönetme yetkisi vermek yasal olmayan birliktelikleri meşrulaştıracak niteliktedir.

Bu nedenle, TÜBAKKOM, zaten çok sınırlı uygulama alanı olan söz konusu maddelerin (367 - 371. md.ler) Tasarı'dan çıkartılmasının doğru olacağı görüşündedir.

8. Terk'de Sürenin Kısaltılması: TÜBAKKOM, Tasarı'da boşanma sebepleri arasında sayılan terk konusunda, terk edilen eşin en az altı ay geçmeden boşanma davası açamayacağına dair 164. maddede belirtilen sürenin toplum yapımız dikkate alındığında, uzun bir süre olduğu görüşündedir. Zira terk süresinin uzaması aile birliğinin lehinde değil, aleyhinde sonuçlara yol açabilecektir.

TÜBAKKOM, boşanma sebeplerinden "Terk"e ilişkin maddede sürenin yürürlükteki maddede olduğu gibi bırakılmasından yanadır.

9. Temsil Yetkisinin Kaldırılmasına veya Sınırlandırılmasına İlişkin Kararın İlânı: Tasarı'nın 190. maddesinde, 12 Kasım - 30 Aralık 1999 tarihleri arasında Komisyonunda

tekrar gözden geçirilmesi sırasında yapılan değişiklik, maddenin amacına uygun düşmemektedir. Eşlerden birinin iste mi üzerine, hakim temsil yetkisini aşan veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalan diğer eşin temsil yetkisini sınırlayabilir veya kaldırabilir. Burada amaç iyiniyetli üçüncü kişiler açısından da bu sınırlamanın hüküm doğurmasıdır.

Bu nedenle, maddenin birinci fıkrasında daha önce Tasarı'nın ilk şeklinde yer alan "Bu karar istem üzerine ilân olunur" cümlesinin kaldırılarak, yerine "istemde bulunan eş temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir" hükmünün getirilmesi maddenin amacına uygun değildir. Çünkü, 190. maddenin ikinci fıkrasında "temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması" için "durumun hakim kararıyla ilân edilmesi" koşulunun arandığı, kişisel duyurunun bu açıdan bir işlevi olmadığı görülmektedir.

TÜBAKKOM, 190. maddenin birinci fıkrasının kişisel duyuruya ilişkin hükmünün kaldırılarak, Tasarı'nın ilk şeklindeki gibi bırakılmasının, amaca uygun olacağı görüşündedir.

10. Konut ve Ev Eşyası: Sağ kalan eşin, biri mal rejimlerinin tasfiyesinden doğan hakkı, diğeri mirasçı olarak hakkı olmak üzere iki türlü hakkı vardır. Tasarıda, sağ kalan eşin "Aile konutu ve ev eşyası" üzerindeki hakkının düzenlediği edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin 240. maddede : "sağ kalan eşe eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, eşlerin birlikte oturdukları ve kullandıkları konut ve ev eşyası üzerinde intifa ve oturma talep etme hakkı tanınmıştır. Sözleşmeyle seçilebilen "paylaşmalı mal ayrılığı" ve "mal ortaklı-

ği" rejimlerinde ise, sağ kalan eşe intifa ve oturma hakkı verilebilmesi için "haklı sebeplerin varlığı" aranmakta ve burada sağ kalan eşin mülkiyet hakkı talebine öncelik verilmektedir (255 ve 279. md.ler).

TÜBAKKOM, sağ kalan eşin eski yaşantısını devam ettirebilmesi amacıyla hareketle, mal rejimlerinin tasfiyesinin düzenlendiği her üç maddede de, "sağ kalan eşin intifa ve oturma hakkı alabilmesi için, istemin yeterli olduğu, ayrıca haklı sebeplerin varlığı koşulunun aranmaması gerektiği görüşündedir.

TÜBAKKOM, Miras Hukuku bölümünde, sağ kalan eşin "eşlerin birlikte yaşadıkları konut ve ev eşyası üzerinde intifa ve oturma hakkı talebinin yeterli olmasını, bu hakkın tanınması için "haklı sebeplerin varlığı" aranmamasını ve 652/2. maddenin bu yolda değiştirilmesini öngörmektedir.

11. Uzman Kişilerin Yardımını İsteme: Tasarı'nın 195. maddesi Gerekeçesinde belirtildiği gibi, bu madde İsviçre Medeni Kanunu'nun 171. maddesinden tercüme yoluyla alınmıştır. Gerekeçede, ülkemizde İsviçre'deki gibi "Evlilik ve Aile Danışma Büroları" bulunmadığından 195. maddenin ikinci fıkrasında "uzman kişilerin yardımını isteme" şeklinde genel bir ifade kullanıldığı belirtilmiştir. Eşlerin aileyle ilgili kararları birlikte alamadıkları durumlarda hakim, uzlaştırıcı işlevi olması nedeniyle "uzman kişilerin " yardımını isteyebilir denilmekle aslında olmayan bir kurum var gibi gösterilmektedir. Bu bakımdan, "uzman kişiler"in niteliklerinin belirlenmesi ve "uzman kişilerden oluşan Bürolar"ın kurulmasıyla ilgili çalışmaların bir an önce başlatılması gerekir.

Eşler arasında ortaya çıkan bazı uyuşmazlıkların çözü-

münde öncelikle uzman kişilerden oluşan bu Danışma Bürolarına başvurulması, çözüme ulaşılamayınca mahkemeye gidilmesi hem dava ekonomisi açısından hem de mahkemele rin zaten var olan iş yükünün daha da artırılmaması açısından doğru olacaktır.

TÜBAKKOM, Medeni Kanun Tasarısı yasalastığında önemli işlevi olacak bu tür Bürolarda görev yapacak "uzman kişilerin" niteliklerinin Sosyal Hizmetlerden ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanlıklarınca belirlenmesi ve yasanın amaca uygun uygulanabilmesi açısından, bu Büroların kuruluş çalışmalarına hız verilmesi gerektiği görüşündedir.

12. Aile Mahkemelerinin Kurulması: Yürürlükteki Medeni Kanun'da, aile içi ilişkiler konusunda, karar alma yetkisini genellikle kocaya taniyan hükümler, Tasarı'yla değiştirilerek, "eşlerin eşit haklara sahip olmaları" ilkesinden hareketle eşlerin birlikte karar almaları şeklinde düzenlenmiştir. Eşlerin, karar alma konusunda anlaşamamaları durumunda ise, hakime başvurmaları ve konuyu hakimin karara bağlaması kabul edilmiştir. Böylece, hakime aile içi ilişkiler konusunda geniş takdir yetkisi tanınmıştır. Bu bakımdan, Medeni Kanun Tasarısı yasalastığında Aile Hukukuna ilişkin sorunların çözümüyle görevli Aile Mahkemeleri'nin ihtisas mahkemeleri olarak kurulmuş olması gerekmektedir. Örneğin, Alman Medeni Kanunu'nda Aile Mahkemelerinin hangi maddeler açısından görevli olduğu belirtilmiştir; "anne babanın boşanmış olması halinde çocuğun velâyetinin kime verileceğine Aile Mahkemesince karar verilir" kuralında olduğu gibi (§ 1671).

TÜBAKKOM, Tasarı'nın Aile Hukuku bölümünde yapılan değişiklikler gözönünde tutulduğunda, aile içi ihtilâf-

larda görev yapmak üzere ihtisas mahkemeleri olarak Aile Mahkemeleri'nin kurulmasının önemli bir gereksinim olduğu görüşündedir. Bu bakımdan, Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı'nca Başbakanlığa sunulmuş olan Aile Mahkemelerinin kurulmasına ilişkin Kanun Tasarısı'nın TBMM'de ivedilikle görüşülerek yasalaşmasına destek vermektedir.

Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu (TÜ-BAKKOM) üyeleri, Medeni Kanun Tasarısı'nın TBMM Adalet Komisyonu ve Alt Komisyonunda görüşülmesi sırasında, yukarıda özetle değinilen hususların göz önünde tutulmasını ve Tasarının bir an önce Genel Kurul gündemine alınarak yasalaşmasını istiyorlar ve bekliyorlar.

TÜBAKKOM Yürütme Kurulu

Mart 2000

YÖNETİM KURULU TOPLANTISI

Gün: 11 Mart 2000

Saat: 11:00 - 15:00

Yer : Türkiye Barolar Birliği - ANKARA

a) Gündem:

1. TÜBAKKOM'un kuruluş ve gelişme sürecinin değerlendirilmesi; 20 Mart 1999 - 11 Mart 2000 arasında kurulan TÜBAKKOM temsilcilikleri hakkında özet bilgi.

2. Medeni Kanun Tasarısı; Anayasa 10. Md. değişikliği; Aile Mahkemeleri Yasa Tasarısı ve diğer konularda yapılan çalışmalar;

3. 25 Mart 2000 tarihinde İstanbul'da yapılacak olan Genel Toplantı'nın gündeminin belirlenmesi.

Katılanlar:

Av. Nazan Moroğlu; Av. Munise Dayı; Av. Aydeniz Tuskan; Av. Emine Günaçtı; Av. Fazilet Demirezen; Av. Tülay Çelikyürek; Av. Meral Erdoğan; Av. Hatice Kaynak; Av. Tülay Yılmaz.

Alınan Kararlar:

1. İstanbul'da yapılacak Genel Toplantının yeri ve saati belirlendi, buna göre 25 Mart 2000 tarihinde İstanbul'da yapılacak olan toplantı Richmond Otel-Tünel'de saat 10:00 - 17:00 saatlerinde yapılmasına;

2. Toplantının gündemi belirlenerek, bütün Barolara aşağıdaki kayıt formunun gönderilmesine;

3. Ankara, İzmir ve Muğla Barosu Kadın Hakları Komisyonlarından gelen görüşler de gözönünde tutularak TÜBAKKOM Başkanı Av. Nazan Moroğlu tarafından hazırlanan, Medeni Kanun Tasarısı - Aile Hukuku Bölümü'ne ilişkin TÜBAKKOM RAPORU'nun 25 Mart 2000 günü Genel Toplantıda okunmasına katılanların oy birliğiyle karar verildi.

b) Genel Toplantı'ya Çağrı Formu

Konu: "Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği"

Değerli Meslekdaşım,

25 Mart 2000 tarihinde, saat 10:00'da İstanbul'da yapılacak olan yıllık Genel Toplantı'ya katılıp katılamayacağınız hakkında aşağıdaki Bilgi Formunu doldurarak en geç 14 Mart 2000'de elimizde olacak şekilde bize iletmenizi dileriz. Toplantı gündemi ve yeri daha sonra bildirilecektir.

Bu vesile ile Bayramınızı kutlar, en içten iyi dileklerinizi sunarız. Sevgi ile.

Yürütme Kurulu

Lütfen Cevap Veriniz:

Faks: 0212/ 251 05 01

Tel: 0532/ 375 11 16

Adı-Soyadı:

Tarih + İmza:

Baro:

Tel / Faks:

25 Mart 2000 İstanbul Toplantısına

Katılacağım Katılmayacağım

Kalmak için Yer Temin Edilmesini

İstiyorum İstemiyorum

25 Mart Akşam Yemeğine

Katılacağım Katılmayacağım

BAROLAR KADIN HUKUKU KOMİSYONLARININ FAALİYET RAPORLARI VE DİĞER YAZILARI

a) Faaliyet Raporları

AMASYA BAROSU *Kadın Hakları Komisyonu*

Baromuz Kadın Hakları Komisyonunca kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışmalar neticesinde özellikle Savcılık ve Mahkemeler kalemlerinden elde edilen veriler ışığında oluşan kanaat ve bu arada neticeten temennilerimiz aşağıda sunulmuştur:

1. "Kadına Yönelik Şiddet" konusunda ilk göze çarpan husus şiddetin erkekten kaynaklandığıdır. Bu konuda ağırlık şiddetin eşten (kocadan) kaynaklandığıdır. Daha sonra şiddet ana veya kayınvalideye yöneltilmekle yine erkek ağırlıklı şiddet görülmüştür.

Ayrıca kadın (gelin) tarafından kaynanaya yönelik saldırıların mevcut olduğu da görülmüştür.

Hepsinde ortak özellik aynı çatı altında yaşamının mev-

cut olmasıdır. Boşanma veya ayrılık safhasında olan evliliklerde de aynı çatı altında olmasa da şiddetin mevcut olduğu görülmüştür.

2. Şiddet nedeniyle yasal yollara başvurunun Savcılığa doğrudan yapılan şikayetle değil, kolluk kuvvetlerine oradan da Savcılığa yapılan şikayetler olduğu görülmektedir. Ailenin korunması hakkındaki yasanında yine doğrudan başvuru ile yapılmadığı, Savcılıkça mahkemeye intikal ettiği görülmektedir.

Kadın hem yasal haklarını bilmemekte (yasanın kendisine sağladığı korumayı), hem de mahkemeye müracaat konusunda çekinceli davranmaktadır. Şiddetin sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde çok olduğu sadece ilimiz değil tüm Türkiye'nin gerçeğidir, ancak ekonomik bağımsızlığı olan, sosyal-kültürel yönden iyi bir konumda olan Kadına Yönelik Şiddetin de varlığı Savcılık kalemi nezdinde yapılan incelemelerde görülmüştür.

Bu tür vakalarda bile kadın doğrudan kendi hakkını aramamakta (zabıta-savcılık mahkeme aşamasından geçmekte) ve dava açılması halinde birçok olayda vazgeçme ile davanın düştüğü görülmektedir. Yine şiddete maruz kalmamak için şikayetinden vazgeçmektedir. Bu hususta hangi konumda olursa olsun kadının ezildiğini, hakkını arayamadığını göstermektedir. Yöremiz Karadeniz Bölgesinin katı erkek egemen yapısını kısmen de olsa yansıtmaktadır. Yöremizde kadın bu açıdan ekonomik bağımsızlığını kazansa bile bireysel düşünme ve özgür davranma hakkına sahip değildir.

Derdest olan davaların dışında hemen tüm davaların ta-kipsizlik ve vazgeçme ile düşmesi-beraatla neticelenmesi bu

kanaatimizin gerekçesidir. Ailenin korunması hakkındaki kanunun çıkmasından sonra verilen tüm kararlarda anılan yasada sayılan koruma önlemlerinin tamamının alındığı görülmektedir. Ancak kararların uygulanabilirliği vazgeçmenin yoğun olması nedeniyle inceleme konusu yapılmamıştır. Bu konu derinden etüt edildiğinde başlı başına inceleme konusu yapılabilecek şekilde toplumun erkek-kadın ilişkisinin tüm yönlerini yansıtabilecek durumdadır.

3. Şiddet konusunda Baromuz avukatları arasında yapılan ankette bu konuda başvuruların vekil aracılığıyla yapılmadığı görülmektedir. Boşanma nedeniyle bir avukatın bulunduğu durumlarda bile şiddet konusunda yapılan başvuruların Polise oradan Savcılığa intikal ettiği görülmekte vekil tutma yoluna gidilmemektedir.

Her ne kadar şiddetin sosyo-ekonomik düzeyi düşük kesimde

daha çok olduğu, bu kesimde parasal yönden vekile başvurmadığı bir gerçek ise de, bu kesimdeki kadın, yasal haklarını bilememekte bir avukata gidecek sosyal cesareti de gösterememektedir.

Ekonomik bağımsızlığı olan kadınların da vekil aracılığıyla yasal yollara başvurmadığı görülmektedir.

Bu noktada ilk akla gelen aile içi şiddetin zorunlu olmadıkça dışarıya yansıtılmadığıdır.

Ancak, bunun yanında kanunun tanıdığı korumanın toplum tarafından bilinmemesi, avukatların bu konuda çalışmalarının olmaması da şikayetlerin vekille yapılmamasının ikincil sebebidir.

Avukatların para kazanma konumundan, yasaların uygulanırılığının toplumdaki fahri denetçileri olanlar konuma kavuşması, kadının ve ezilen kesimin fahri avukatlıklarını yapacak şekilde yeni bir örgütlemenin oluşmaması halinde yasa uzunca bir süre (toplum tarafından bilinip benimseninceye kadar), kağıt üzerinde kalacaktır.

Kadın sığınma evlerinin sayıları artmadıkça, kadın ekonomik ve sosyal açıdan bağımsızlığa kavuşamadıkça, yasanın sağladığı koruma yeterli olamayacaktır.

Şiddetin çok yoğun cana veya vücut bütünlüğüne yöneldiği durumlarda veya boşanma-ayrılık aşamasında olan evliliklerde yasanın korumasına -daha çok polise- başvurulmaktadır.

Bu hallerde bile çoğunlukla şikayetten vazgeçilmektedir. Bölgemizde kadın üzerinde sosyal baskının yoğun olması nedeniyle vazgeçmelerin hemen hepsinin istemeyerek olduğu komisyon üyelerinin ortak kanaatidir.

Kadın sığınma evlerine yasal bir düzenleme ile yaygınlık kazandırılması, bunun Belediyeler nezdinde bir fon kurularak ülke genelinde uygulamaya geçilmesi ile yasalar uygulanabilirlik kazanacaktır.

Başvuruların vekil aracılığıyla yapılmamış -Savcılıkça olması nedeniyle, dava dilekçesi ve içtihatlar sunulmamaktadır. Amasya Barosu Kadın Hakları Komisyonu toplanarak TÜBAKKOM'un genel merkezden gönderdiği metni yazarak; Cumhurbaşkanlığı, T.B.M.M., Adalet Bakanlığı'na fax çekti. Ayrıca ilimizde bulunan Yerel Gazetelere; Yorum Gazetesi, Objektif Gazetesi, Emel matbaasına yazılmak üzere-

re verildi. Ayrıca Yerel Televizyon olan ART'ye yazının okunulması için verildi. Saygılarımızla,

BURSA BAROSU
Kadın Hukuku Komisyonu

Bursa Barosu Kadın Hukuku Komisyonu 6 Nisan 1999 tarihinde kurularak Av. Nilgün Berk başkanlığında çalışmalarına başlamıştır.

1) İstanbul Barosunca 20.3.1999 tarihinde düzenlenen TÜBAKKOM toplantısında alınan kararlar doğrultusunda Medeni Yasa'daki değişiklik çalışmaları başlatılmıştır.

2) İstanbul Barosu Kadın Hukuku Komisyonu'nun önerisi doğrultusunda Kosova'daki son gelişmeleri kınayan bir metnin, 25.4.1999 tarihinde Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'na ve yerel basına faksla gönderilmesine karar verilmiştir.

3) Medeni Kanun dışındaki diğer yasalarımızda da kadına yönelik bazı maddelerin değiştirilmesi amacıyla öncelikle Ceza Kanunu'nda değişiklik çalışmaları başlatılmıştır.

4) Bursa Valiliği Kadın Birimi ile toplantılar yapılarak hukuki yardıma muhtaç kadınlara Bursa Barosundan avukat tayin edilmiştir.

5) Milletvekillerinin türbanlı olarak andiçmesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu kamuoyuna duyurmak amacıyla Av. Nilgün Berk OLAY TV ana haber bültenine konuk olarak katılmıştır.

6) 4320 sayılı Kanun'un uygulanmasında Bursa Sulh

Hukuk Mahkemesi Yargıçları ile görüşülmüş ve çalışma yapılmıştır.

7) Boşanma, nafaka ve tazminat konularında Av. Nilgün Berk OLAY TV de konuk olmuştur.

8) 8 Mart Dünya Kadınlar gününde sivil toplum örgütleriyle birlikte Basın Açıklaması yapılmıştır.

MUĞLA BAROSU ***Kadın Hukuku Komisyonu***

Muğla Barosu Kadın Hukuku Komisyonu, Baro Yönetim kurulu'nun 21 Nisan 1999 tarih ve 1999/33 sayılı kararı ile kurulmuştur.

Komisyon 22.10.1999 tarihindeki toplantısında görev bölümü yapmış ve Komisyon başkanlığına Av. Sevinç Göçüncü'yi seçmiştir. Yapılan Çalışmalar:

1) Komisyon kurulmadan önce Muğla Barosu Başkan Yardımcısı Av. Sevinç Göçüncü, İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'ndan gelen çağrı üzerine 20 Mart 1999 da İstanbul'da yapılan "Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar" konulu toplantıya katıldı ve bir rapor sundu.

2) İstanbul Toplantısında tüm Barolarda Kadın hakları Komisyonları kurulması, bu komisyonların "Barolar Kadın Hakları Komisyonları Ağı" olarak oluşturulması ve ikinci toplantının 29.5.1999 da Ankara'da yapılmasına karar verildi.

3) İstanbul toplantısında alınan karar gereğince, Muğ-

la'da 21 Nisan 1999 tarihinde Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.

4) 29.04.1999'da Ankara'da yapılan toplantıya Muğla Barosunu temsilen Av. Sevinç Göçüğüncü ve Av. Fatma Nur Güner katılarak, Muğla Barosu adına bir bildiri sundular.

5) 04.10.1999 da Kadın hukuku Komisyonu adına Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin 73. Yıldönümü nedeniyle Basın açıklaması yapıldı.

6) TÜBAKKOM faaliyetleri arasında yeni Medeni Yasanın bir an önce çıkması için Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ve İlimiz Milletvekillerine faks çekildi.

7) Baro bünyesinde (Merkezde ve İlçe temsilciliklerinde) danışmanlık hizmet vermek üzere kadın danışma birimleri kuruldu.

8) TÜBAKKOM Başkanı Sayın Nazan Moroğlu tarafından gönderilen Medeni Kanun Tasarısı - Aile Hukuku ve Gerekçe bölümü, üyelere gönderildi. Tasarı hakkındaki görüş ve önerilerini rapor halinde bildirmeleri istendi.

9) Medeni Kanun Tasarısına yapılan eleştiriye yanıt olarak 16.11.1999 tarihinde Basın açıklaması yapıldı.

10) 25.11.1999 tarihinde "25 Kasım Kadınlara yönelik Şiddete karşı Uluslararası Dayanışma Günü" dolayısıyla basın açıklaması yapıldı.

11) Medeni Kanun Tasarısı'na ilişkin görüş ve önerilerimizi içeren raporumuz TÜBAKKOM Başkanlığına sunuldu.

12) 8 Mart 2000 Dünya Kadınlar günü nedeniyle basın açıklaması yapılarak yerel televizyonlarda yayınlandı.

13) 8 Mart 2000 tarihinde Hukuk Komisyonu Başkanımız Av. Sevinç Göçüğünci, CHP İl ve İlçe Kadın Kollarının düzenlemiş olduğu etkinlikte "Türk Medeni Kanunu'nun Dünü ve bugünü" adlı konuşma yaptı.

KIRKLARELİ BAROSU
Kadın Hukuku Komisyonu

Baro Yönetim Kurulunun 2 Ağustos 1999 tarih ve 1999/17 sayılı kararıyla Kırklareli Kadın Hukuku Komisyonu kurulmuştur.

2) A- 4 Ekim 1999 tarihinde TMK.nın yürürlüğe girişinin 73. Yıl Dönümü nedeniyle Kırklareli Anadolu Meslek Lisesinde Av. Sema Yağdıran ve Av. Yasemen Şanlı'nın konuşmacı olarak katıldığı konferans düzenlenmiştir.

B- 29 Aralık 1999 tarihinde 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ile ilgili olarak Emniyet Müdürlüğü personeline hizmet içi eğitim semineri Sema Yağdıran tarafından verilmiştir.

C- 8 Mart 2000 tarihinde Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla Edirne Soroptimist Klubünün daveti üzerine 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa Av. Sema Yağdıran ve Av. Yasemen Şanlı tarafından tanıtılmıştır.

D- Komisyonumuza başvuran mağdur iki kadının başvurusu üzerine yasal müracaat yolları belirlenerek birisine adli müzaharetten boşanma davasına avukat tayin edilmiş, diğere ise Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile irtibata geçilerek gerekli yardım sağlanmıştır.

TÜBAKKOM Yürütme Kurulu'nun basına bildirmek

ve ilgili yerlere çekmek üzere göndermiş olduğu faksların gereği yerine getirilmiştir.

DİYARBAKIR BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu

Kadın hakları alanında çalışmalar, hukuki danışmanlık, hukuki yardım, bilimsel araştırma ve toplantılar yapmak amacıyla 7 Eylül 1999 tarihinde Kadın Hakları Komisyonu kurulmuştur. İletişim ve işbirliği içinde çalışmalar yapmak dileğiyle.

ZONGULDAK BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu

Zonguldak Barosu nezdinde Komisyonları oluşturulması 8.5.1997 tarihinde alınan kararla yaşıama geçirilmiştir.

1) Barunun Kadın hakları Komisyonu olarak, demokratik kitle örgütleriyle bütünleşme sağlanmıştır. 27.10.1999 tarihinde yapılan toplantıda, Zonguldak İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ile "Kadın Danışma" kurulmasına ilişkin çalışmaların başlatılması kararı alınmıştır.

2) Baromuzun "Aile - Toplum Merkezi"ne başvuran sorunu olan kadınlara ücretsiz danışmanlık yapılması kabul edilmiş ve halkın bilgisine sunulmuştur.

3) Kadınları ilgilendiren konularda basın açıklaması, görsel yayınlar vasıtası ile halkın bilinçlenmesi sağlanmıştır.

4) ADD Başkanlığında oluşturulan Cumhuriyet Kadınları Platformunda 3 yıldır çalışmalar yapılmaktadır. Bu plat-

form içinde 1998 yılında "irtica ve şeriat" konusunu, 1999 yılında "kadınların siyasetteki konumları" ve "Medeni Kanun Tasarısı" yoğun olarak işlenmiştir.

5) TÜBAKKOM'un işbirliğiyle, Medeni Kanun Değişikliği konusunu gündemde tutmak ve Meclis'te öncelikle görüşülmesini sağlayabilmek amacıyla ilimiz milletvekilleri-ne fakslar çekilmiştir.

İSTANBUL BAROSU ***Kadın Hakları Komisyonu***

Kadın Hakları Komisyonu, Ocak 1999 - Ekim 2000 Dönemine ilişkin çalışma programını 15 Ocak 1999 tarihinde Baro Yönetim Kurulu'na iletmiştir. Komisyon, bu program çerçevesinde 8 Mart 1995 tarihinde kuruluşundan beri yürüttüğü "kadınların yasal sorunlarına ilişkin ücretsiz danışmanlık hizmeti, kadınların yasal hakları konusunda bilgilendirilmesi" ve yasalarda kadın erkek eşitliğine aykırı hükümlerin değiştirilmesini sağlamak için diğer Kadın Kuruluşları ve ilgili Devlet Bakanlığı ile işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmüştür.

Danışmanlık Hizmeti: Komisyon'a başvuran kadınların %55'i boşanma aşamasında ve sonrasında haklarının ne olduğu sormuşlardır. Mal ayrılığı rejiminin kadınlar aleyhine sonuç doğurduğu her olayda bir kez daha açıkça görülmüştür. Bu bakımdan Medeni Kanun Tasarısı'nın bir an önce yasalaşması gereği çeşitli toplantılarda her fırsatta dile getirilmiştir.

Kadınların % 40'ı aile içi şiddet konusunda başvurmuş

olup kendilerine Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da tanınan haklar anlatılmış ve takip aşamasında yardımcı olunmuştur. Yasanın ilk uygulamalarından biri Komisyonumuz tarafından yapılmış olup, öncelikle yasanın tanıtılması ve bu konuda yazılı bilginin mahkemelere gönderilmesi gereği Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığına bildirilmiştir. Bakanlığın bastırıldığı kitapçığın yaygınlaştırılmasına yardımcı olunmuştur. Başvuruda bulunan kadınların % 5'i ise velayet, nafaka, soyadı ve miras konularındaki sorunlarını dile getirmişlerdir.

Başvuruda bulunan kadınların yaş ortalaması 40 yaş çevresinde olup, yüksek eğitilmiş olanların az sayıda olduğu, daha çok ilköğretim ya da ortaokul mezunlarının danıştığı görülmüştür.

Yasal Haklar Eğitimi: Bu etkinlik iki yönlü yapılmıştır. Kadın Kuruluşları yasal haklar, yasalarda yapılan değişiklikler, uluslararası hukukta yaşanan gelişmeler ve Medeni Kanun Tasarısı konularında bilgilendirilmişlerdir. Diğer yandan, Kadın kuruluşlarının gecekondulu bölgelerindeki kadınlara yönelik projelerinde yasal haklar eğitimi konusunda destek verilmiştir.

İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği ile birlikte 17 Şubat; 8 Mart; 4 Ekim ve 5 Aralık'larda ortak etkinlik yapılmaktadır. Komisyonumuz, İKKB'nin kuruluşundan itibaren Yürütme Kurulunda etkin bir biçimde yer almıştır.

Baroların Kadın Hakları Komisyonları ile iletişimin ve işbirliğinin sağlanması, TÜBAKKOM'un Kuruluşu:

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun çağırısı üzerine 20 Mart 1999 tarihinde İstanbul'da toplanan Ba-

ro'ların temsilcileri, Barolar arasında bir ağ kurulmasına ve henüz Kadın Komisyonu kurulmamış olan Barolarda söz konusu komisyonların kurulmasının sağlanmasına karar verdiler. O tarihte altı Baro'da Kadın Hakları Komisyonu mevcuttu. Barolar Birliği'nin iletişim konusundaki desteği ile bugün 29 Baro'da Kadın Hakları Komisyonu'nun kurulmuş olması, Komisyonumuzun başlatmış olduğu girişimin başarılı olduğunu göstermektedir. Bu ağ daha sonra TÜBAKKOM (Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu) adı altında

kurumsallaşmıştır. Dönüşümlü yapılacak olan Koordinasyon

kuruluna ilk yıl için İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu olarak seçilmiştir.

Komisyonumuz, 30 Aralık 1999 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sevk edilen Medeni Kanun Tasarısı'nın Aile Hukuku ve Gerekçesi Bölümünü kendi olanaklarıyla çoğaltarak dosya halinde diğer Baroların Kadın Hakları Komisyonlarına iletmış ve herbirinden Tasarı ile ilgili görüşlerini isteyerek Tasarı'ya ilişkin bir TÜBAKKOM Raporu hazırlamayı kararlaştırmıştır. 25 Mart 2000 tarihinde bu raporu kamuoyuna açıklamayı, ilgili kurum ve kuruluşlara göndermeyi planlamıştır.

Kitaplık Oluşturulması: Kadın hakları konusunda yapılan araştırma ve incelemeleri içeren kitap ve dergilerin toplanılmasına başlanmış ve temel kaynak sayılacak çok sayıda kitap Baro İdaresine teslim edilmiştir.

Komisyon'un diğer çalışmaları: Kadın Hakları Komisyo-

nu, Kosova'lı kadınlara ve Avcılar'da depremzedelere İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği çerçevesinde destek vermiştir.

17 Şubat 1999 ve 4 Ekim 1999 tarihlerinde Medeni Kanun ve Tasarı konusunda Basın Toplantısı yapılmıştır.

27-28 Kasım 1999 tarihlerinde Mor Çatı Vakfı'nın düzenlediği "Kadına Yönelik Şiddet" konulu toplantıya Komisyonu temsilen bir üyemiz katılmıştır.

27 Kasım 1999 tarihinde Türk Hukukçu Kadınlar Derneği ile birlikte Adalet Bakanı'nın da konuşmacı olduğu bir Panel düzenlenmiştir.

Özetle yukarıda verdiğimiz bilgiler Komisyon'un bir yıl içinde yapabildikleridir.

Ekim 2000 tarihine kadar, Komisyonun yapmayı planladığı en başta gelen konu "Medeni Kanun Tasarısı" ve Tasarı'nın mal rejimleri ve diğer yenilikleri konusunda kamuoyunu bilgilendirmektir. Komisyon, Tasarı'nın yasalaşması için yoğun bir "Tasarı'yı Destekliyoruz Kampanyası" başlatmayı Baro Yönetimi ile görüşecektir.

8 Mart 2000 günü Komisyonun "Kuruluşunun Altıncı Yılı"nda bir Basın Toplantısı düzenlenmiş ve yaptıklarımız+yapacaklarımız anlatılmıştır.

SAMSUN BAROSU ***Kadın Hakları Komisyonu***

Samsun Barosunda Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonu kuruldu. T.B.B. yönetim kurulunun 5.6.1999 günlü toplantısında TÜBAKKOM'un Türkiye Barolar Birliği Ka-

dın Hakları Komisyonu olarak kabul edilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultu da Samsun Barosunda da bu komisyon 16.07.1999 tarihinde yapılan bir toplantı sonucunda oluşturulmuştur.

*Medeni Kanun Değişikliğinin
2000 Yılından Önce Gerçekleşmesi
(Basın Toplantısı Metni)*

Bugün burada Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girişinin 73.yıldönümü dolayısıyla toplanmış bulunmaktayız. Bizler, bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin, kadınların erkeklerle eşit şartlarda, her alanda azami katkılarının gereğine inanıyoruz. Türk Medeni Kanunu kabul edildiği tarihte çağının toplumsal ve kültürel koşullarında çok ilerici bir niteliğe ve Türk toplumu özellikle Türk kadını için çok özel bir anlama sahiptir. Ancak aradan geçen uzun yıllardan sonra özellikle aile hukuku bölümünde yer alan kurallar, günümüzde ortaya çıkmış ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmıştır. Ne yazık ki Kadın Hukukçuların ve Kadın Kuruluşlarının Medeni Kanun'da değişiklik yapılması için yıllardır sarfettikleri çabalar hep gözardı edilmiştir.

Oysa Medeni Kanun'un gerekçesinde,

"İnsanlık yaşamı her gün, hatta her an değişimlerle karşı karşıyadır. Yaşam yürür, gereksinimler değişir." şeklinde belirtildiği gibi, Medeni Kanun'un özellikle Aile Hukuku Bölümünde eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi çerçevesinde değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu zorunluluk başta Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleş-

mesi olmak üzere uluslararası taahhütlerimizden ve hem de Anayasamızın "kanun önünde eşitlik ilkesi"nden kaynaklanmaktadır. Günümüz koşullarına uydurulmamış maddelerin bazılarını kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. Türk Aile Hukuku, aile reisliğini erkeğe vermiştir. Evlendiğiniz anda erkeğin üstünlüğünü kabul etmiş oluyorsunuz. Ataerkil bir düzeni çağrıştıran hatta tanımlayan bu hüküm çoğu gelişmiş ülkelerde yürürlükten kaldırılmış ve "aileyi birlikte yürütme" esası getirilmiştir.

2. Yine, Türk Medeni Kanununa göre müşterek evin seçimi kocaya aittir. Yerleşim yeri kocanın yerleşim yeridir. Bu hüküm de koca aleyhine açılacak davalarda kadınlara ciddi bir maddi külfet getirmekte, duruşmalara gelip giderken gerekli masraflara katlanmak zorunluluğu doğurmakta, katlanmama halinde hak arama özgürlüğü yok olmaktadır.

3. Çocuğun gideceği okul, alacağı terbiye gibi konularda eşler arası anlaşmazlık var ise kocanın oyu ağır basmaktadır.

4. En önemlisi de boşanma sırasında yasal rejim "mal ayrılığı" olduğu için herkes neye sahipse onu alabiliyor olmasıdır. Toplumun büyük kesiminde mal edinimleri koca adına yapılmaktadır. Eşler birlikte çalışır, çabalar hatta yükün daha ağır kısmı kadındadır, edinilen malın maliki kocadır. Evlilik boşanma ile son bulunca da çoğu zaman kadınlar çocukları, erkekler ise malları alıp giderler. *Talebimiz:*

Evlendikten sonra elde edilen malların mükîyetinin eşler arasında eşit bölüşülmesi oluyor, bizim talebimiz uzmanlaşmış "aile mahkemeleri" kurulması oluyor, bizim talebimiz nafaka bağlanması sırasında ciddi bir bilirkişi araştırması yapılması oluyor, evlilik içinde doğan çocuğun babasının koca

olduğu kuralı emredici olmamalı, anneye asıl babaya karşı dava açma veya çocuğun asıl babasının nüfusuna kaydettirme olanağının verilmesi oluyor.

Aile içi şiddet cezalandırılmalı ve bu cezalar paraya çevrilmemeli, kadın sığınak evleri yaygınlaştırılmalı, çocuğa ve karısına şiddet uygulayan erkeğe çocukla şahsi münasebet, o erkek kendine hakim olmayı öğreninceye kadar yasaklanmalı, İşyerlerinde cinsel taciz önlenmeli, işverenler bu konuda eğitilmeli, kadınlara tacize uğrama korkusu olmadan rahat çalışma ortamı sağlanmalı

, Kısacası çıkan bütün yasalar kadın-erkek eşitliği açısından incelenmeli ve eşitsizlik içeren yasalar çıkartılmamalıdır. Ülkemizde hukukun etkinliğinin sağlanmasında, yargının bağımsız olması, adalet mekanizmasının hızlı işleme kadar yasaların günümüz koşullarında ortaya çıkmış sorunlara çözüm getirecek ve gereksinimleri karşılayacak kuralları içermesi de gerekmektedir. Toplum olarak yaşam kalitemizi yükseltmek istiyorsak bir an önce sorunlara çözüm getirir ve 2000 yılına girmeden önce, geçtiğimiz yıl tamamlanmış olan Tasarı'nın yeniden gözden geçirilerek Medeni Kanun değişikliğinin gerçekleştirilmesini Bakanlarımızdan ve TBMM'deki diğer temsilcilerimizden beklemeye hakkımız vardır, diye düşünüyoruz

ADİYAMAN BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu

Adıyaman Barosu Kadın Hakları Komisyonu aynı zamanda Çocuk Hakları Komisyonu olarak da görev yapmakta

olup ilk toplantısını 06.07.1999'da gerçekleştirmiş bu tarihte üyeleri arasında iş bölümü yapmıştır.

Komisyonumuz Faaliyetleri:

1. TÜBAKKOM'dan Başkanlığımıza çekilen 30.09.1999 tarihli fax (Medeni Kanun Değişikliği Ne Zaman Gerçekleşecek, başlıklı basın bildirisi) gereği yerine getirilmiş Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı ve Adalet Bakanı'na fax çekilmiştir.

2. Yine TÜBAKKOM'ca komisyonumuza gönderilen 18 Ekim 1999 tarihli Sayın Milletvekili, başlıklı Medeni Kanun Tasarısının yasalaştırılmasını içeren metin Adıyaman Milletvekilleri'nin tümüne faxlanmıştır. Ayrıca yine bu konu ile ilgili olarak Adıyaman Milletvekili Sn. Mehmet Özyol ile bizat görüşmemiz olmuş destek sözü alınmıştır.

3. Türk Medeni Kanunu'nun 74. Yılı nedeniyle Adıyaman'ın yerel TV kanalı Mercan TV'de 18.02.2000'de Bşk. Av. Nebahat GÜRSOY tarafından bir konuşma yapılmış, M.K. değişikliğinin biran önce yasalaşması gereği basın aracılığı ile birkez daha kamuoyuna ve ilgililere duyurulmuştur.

KARABÜK BAROSU ***Kadın Hukuku Komisyonu***

Karabük Barosu'nun 25.5.1999 tarihli kararı ile kadın hukuku komisyonu kurulmasına karar verilmiş ve komisyonu kurma 29.5.1999 tarihinde Ankara'da yapılan kadın hakları komisyonu toplantısının ikincisine katılma görevi tarafıma verildi. 29.5.1999 tarihli toplantıda Karabük'e Karadeniz Bölge temsilciliği görevi verilmiştir.

Toplantıda TÜBAKKOM adı konulmuş ve sonuç bildirgesi belirlenmiştir.

31.5.1999 tarihinde Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'e faks çekmem ve tüm bölgedeki barolara bildirmem için metin geldi, o metni bakana ve bölge barolarına faksla gönderdim. Karabükteki bayan avukat arkadaşlarımı hazine ve banka avukatları dahil Tübakkom'a üye yaptım, iki bayan dışındakiler hepsi severek kabul ettiler. 9.7.1999 tarihinde Karabük'te TÜBAKKOM kurulduğunu ilan etmek için avukatlar odasında kokteyl hazırladım, üç televizyona ve gazetecilere haber verdim. TÜBAKKOM'un kurulduğu ve belirlenen sonuç bildirgesini bildiren Basın Bildirisi toplantının tamamı üç kanal televizyondan yayınlanmıştır.

Karadeniz Bölgesindeki 16 Baroya kadın hakları komisyonlarını kurmaları gerektiği, bu yıl iletişimi kurmak amacıyla Karabük Bölge Temsilcisi olduğumu genel merkezden aldığım bilgileri kendilerine aktaracağımı 18. 9.1999'da Şanlı Urfada TÜBAKKOM 3. toplantısının yapılacağını, Bu arada 10.7.1999 ila 11.7.1999 tarihleri arasında tanışmak-koordine olmak bu bölgeyi gezdirmek amaçlar doğrultusunda Karabük'e davet ettim. Katılım sadece iki-üç barodan olduğundan tüm bu bölgedeki barolarda kadın komisyonu kurulduktan sonra yapılmak üzere tehir ettim.

1.7.1999 tarihinde T.B.M.M Başkanlığına- Bakanlar Kuruluna- Anadolu Ajansına fakslanacak olan Anayasa 10.Maddesine ilişkin değişiklik talebini faksladım. 16 baroya aynı metni faksladım. Fakslamaları gerektiğini- kimsenin aramadığını iletişim kurmadığımı komisyon üyelerinin ad ve adreslerini istedim. 14.7.1999 tarihinde İstanbul'da yapılan yürütme kurulu toplantısında alınan kararlar tarafıma

bildirilmişti. Komisyonlarını kurup kurmadıkları isim ve adresleri bildirmeleri gerektiğini ve İstanbul'da alınan kararları faxladım.

Bölgedeki 16 Baro Başkanlıklarına Karabük'te yaptığımız çalışmalarını anlatan bir yazı hazırladım.

Karabük'te TÜBAKKOM kuruldu adı altında bir yazı hazırladım, Tübakkomun kurulduğunu halka televizyon kanalları ile tekrar tanıttım. Tübakkomun kuruluşunu avukatlar odasında tüm basınaemniyet müdürlerine tüm avukatlar ve hakimleri davet ederek TÜBAKKOMU tanıttım, amaçları nasıl çalışacağı hakkında bilgi verdim. Üye yaptığım arkadaşlara Ailenin korunma yasasınıuygulama yöntemlerini anlattım. Emniyet müdüründen - hakimlerden - savcılardan konuya daha yakın ve duyarlı olmalarını - kadına karşı yapılan şiddeti önemseyip ciddiyetle ivedilikle acil tedbirlerin alınmasını talep ettik. Emniyet müdürü ile sulh hukuk hakimi arasında ailenin korunması yasası tatbikatı ile ilgili bazı aksaklıklar ve sorunlar olduğu saptandı.

Barolara Karabük'te nasıl kurulduğunu anlatan yazılardan sonra barolardan cevaplar telefonlar gelmeğe başladı.

1. 25.5.1999 tarihinde Karabük Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.
2. 16.7.1999 Samsun Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.
3. 16.7.1999 Amasya Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.
4. 10.8.1999 Sinop Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.

5. 16.8.1999 Zonguldak Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.
6. 5.10.1999 Amasya Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu.
7. Artvin Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu. 8. Bartın Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu. Komisyon üyeleri olarak Esin Eren ve Nilgün Saban'ın ismi bildirildi. Kuruluş tarihi bildirildi. 9. Bolu Barosu Kadın Hukuku Komisyonu kuruldu. Kuruluş tarihi bildirilmedi.

1.9.1999 tarihli yazı ile Şanlıurfa toplantısının iptali bildirilmişti. Tüm barolara iptalini bildirdim.

Deprem dolayısıyla depremzedelere yardım göndermek için yoğun çalışma içinde olduğumdan 4.10.1999 tarihinde gönderilen basın bildirisini metnini yazılı olarak basına bildirdim. Ayrıca tarafımıza gönderilen basın bildirisini Cumhurbaşkanı- T.B.M.M., Adalet Bakanına ve tüm bölgedeki temsilciliklere faksladım. Benimle iletişim kuran Baroların Kadın Komisyonları listelerini İstanbul Merkeze bildirdim.

10.01.2000'de "gelişmemek gerilemektir" yazısını tüm barolara ve temsilciliklerine faksladım. Televizyon kanalları yazı metnini yayınladı.

2.2.2000'de Tübakkom üyeleri ile yeni gelen Vali Beyi ziyarete gittik. Tübakkom'un amaçlarını anlattık ve çok yakında açılacak olan huzur evinin bir bölümünü kadın sığınma evi olarak açmalarını ve Karadeniz bölgesi temsilcisi olduğumu, bölgeye örnek olmamız gerektiği hususunda talepte bulunduk, talebimizi uygun karşıladı. Sosyal İl Hizmetler

Müdürlüğü ve huzur evini bağışlayanla bu konuyu görüşüp en yakın takipçisi olacağına dair söz verdi. Nisan ayında huzur evi açılacak aynı tarihte inşallah kadın sığınma evimiz açılmış olacak sığınan kadınların huzur evinde hizmetli olarak çalışabileceklerini çocuklarında mutlaka yanlarında barınabilecekleri şekilde hazırlanmasını talep ettik. Uzun zamandır kadın sığınma evinin açılışının takipçisiydik, Vali değişikliği oldu. Huzur evi inşaatı bitmedi. Deprem sorunları çıktı. Biraz ertelenmişti, peşini bırakmamaya kararlıyız.

3.3.2000'de BRTV stüdyosunda Tübakkom'dan 4 üye ve ben Tübakkomun neler yaptığı- amacı- kadın hakları Karabükte aile içi şiddet konulu açık oturum yaptım, soruları hazırladım. Spiker sordu, arkadaşlarıma neler söylemeleri gerektiği hakkında görev bölümü yaptım. Bizim konuşmalar bittikten sonra ekranda sürekli telefon numaraları yayınlandı, canlı yayında sorular soruldu, onları cevapladık. Çok güzel etki yaptı beğeni kazandı. Burada iki televizyon daha var en kısa zamanda kendileri ile aynı konuda program yapmamız istendi. Kadın ve erkeklerin katıldığı daha geniş kapsamlı bir açık oturumu en kısa zamanda yapmağa tüm televizyon kanallarını davet edeceğimizi söyledim.

Mart Dünya Kadınlar günü dolayısıyla bu tarihte yayınlanmak üzere 6.3.2000 konuşma yaptım. BRTV televizyonu çekti. O gün yayınlanacak ve bizim açık oturum tekrar verilecek.

ANKARA BAROSU
Kadın Hukuku Komisyonu'nun
Medeni Kanun Tasarısına İlişkin Görüşü

Medeni Kanun'un günün koşullarına uygun hale getirilmesi dileği ve bu konudaki çalışmalar çok uzun yıllardır sürmektedir. Hazırlanan tasarı bir çok kez gündeme gelmiş ancak yasalasamamıştır. Bugün Bakanlar Kurulu tarafından TBMM'ne sunulan tasarı bir çok sivil toplum kuruluşları ve biz hukukçuların talep ettiği değişiklikleri kapsamaktadır. Bizlerin ve kamuoyunun isteği tasarının bir an önce yasalasmasıdır.

Yürürlükteki Medeni Kanunda, en çok eleştirdiğimiz kadın aleyhine hükümler mal rejimlerine ilişkin bulunmaktadır. Medeni Kanun tasarısında bu sakıncalar ortadan kaldırılmıştır. Tüm sivil toplum örgütlerince önerilen ve hazırlanan edinilmiş mallara katılma rejimi tasarıda kanuni mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Medeni Kanun'da, eşitliğe aykırı olan diğer bir hüküm evli kadının meslek ve sanatla uğraşmasını, kocasının iznine tabi kılmaktayken bu madde 1990 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Yeni tasarıda eski madde yerine, eşlerin mesleklerini serbestçe seçmesine ilişkin bir madde konulmuştur. Böylece bu konudaki eşitsizlik açık bir hükümlerle ortadan kaldırılmıştır.

Tasarıda erkeğin evin reisi olduğuna ilişkin madde kaldırılmış; ev seçme, birliğin temsili, velayet ve ikametgah gibi konularda ortak harekete imkan veren hükümler konulmuştur. Ancak ev reisliği başlığı altında benzeri hükümlerin konulmuş olmasını doğru bulmamaktayız.

Tasarıda önemli olduğunu düşündüğümüz bir kısım değişiklikler ise yapılmamıştır. Tasarı bu haliyle de yasalaşabilir, ancak MK.da 73 yıl boyunca hiçbir değişiklik yapılamadığı düşünülürse bu değişikliklerin yapılarak yasalaşmasının daha doğru olduğu anlaşılacaktır.

Tasarıdaki en önemli eksiklik Kanun'un genel gerekçesidir. Yürürlükteki MK.nun gerekçesinin olduğu gibi tasarıya taşınmasına ilişkin istemlerimize rağmen gerekçe tümünden çıkarılmışken daha sonra özet olarak konulmuştur. Halbuki devrimci anlayışla, kuvay-i milliye ruhuyla yazılmış 1926 Medeni Kanun'un gerekçesinin tümünden konulması gerektiği kanısındayız.

Tasarıda değişmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Evlenme yaşı : Tasarı ile evlenme yaşı kadın ve erkek için eşitlenerek yükseltilmiştir. Aile izni ile evlenme halinde 17 yaşını doldurmak, mahkeme kararı ile evlenme durumunda 16 yaşını doldurmak şartı getirilmiştir. Ancak devletimizin de katıldığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile 18 yaşın doldurulmasına kadar kişiler çocuk sayılmıştır. Bu nedenle kadın erkek ayırt edilmeksizin evlenme yaşının 18'e çıkarılması gerekmektedir.

2. Ev reisliği : Ev reisliği kurumu 1926 yılında İsviçre Medeni Kanununda olduğu gibi Kanunumuza taşınmıştır. Ancak bugüne kadar böyle bir kuruma gerek duyulmadığı için bu madde hükümleri hiç işlenmemiştir. Tasarı sistematigi içerisinde yasal aile kurumu yanında tüm temsilcilik kurumları (velayet, vesayet, kayyumluk) ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu nedenle bu kuruma ilişkin üç maddelik düzenlemenin tasarıdan tamamıyla çıkarılması gerekmektedir.

Kaldı ki, ev reisliği kurumunun yasada yer alması yasal olmayan birliktelikleri (aşiret vs. gibi) meşrulaştıracak ve kavram kargaşasına neden olacaktır.

3. Gizli celse : Yine önemli bir husus boşanma davalarının taraflardan birinin isteği ile gizli celse yapılması gereğidir. Boşanma davalarının aleni olması, tarafların evlilik süresi içinde yaşadıkları ve o güne dek herkesten sakladıkları özel yaşantılarının tüm detayları ile oturumları izleyenlerce öğrenilmesine yol açmaktadır. Bu durum hem Anayasanın 20.maddesinde yer alan herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu çerçevesinde hemde çocukların manevi olarak zarar görmelerini engellemek noktasında sakıncalıdır. Bu nedenle taraflardan birinin talebi halinde boşanma davasının gizli celse yapılması konusunda karar verilmesi hakimlerin yetkisinden çıkarılmalı ve talep halinde gizli celse yapılması zorunlu hale getirilmelidir. Tasarıdaki 184.maddeye 6.fıkra olarak bu husus eklenmelidir.

4. Nafaka : Boşanma davaları ile çocuk ve eş için hükmedilen yoksulluk ve iştirak nafakalarının artırılması için her yıl dava açılması gereğini ortadan kaldıracak, otomatik artış sağlayacak bir hükmün tasarıya eklenmesi gerekmektedir.

5. Soyadı : Evlilik birliği kurulurken taraflar karı veya kocanın soyadından birini aile soyadı olarak seçmek konusunda serbest olmalıdır. Bu konuda tasarıya bir madde eklenmelidir.

Yeni M.K. ile kadın ve erkek eşit hak ve yükümlülüklerle sahip birer birey olarak kabul edilmiş, aileyi ilgilendirecek

kararları birlikte almaları ve ortak eylemde bulunacakları düzenlenmiştir. Bunun sonucu olarak da anlaşmazlık durumunda hakime gidilmesi ve hakimin karara bağlaması düzenlenmiştir. Böylece hakime geniş takdir yetkisi tanınmıştır. Bu durumda M.K. Tasarısının kendinden beklenen olumlu gelişmeleri sağlayabilmesi için ihtisas mahkemeleri olarak Aile Mahkemelerinin kurulması bir zorunluluk olmuştur. TÜBAKKOM Ankara Temsilcisi

MUĞLA BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu'nun
Medeni Kanun Tasarısı'na İlişkin Görüşleri

Medeni Kanun Tasarısı ve Aile Hukuku bölümüyle ilgili Muğla Barosu Kadın Hukuk Komisyonu'nun görüş, eleştirileri ve önerilerini içeren rapordur.

1. Tasarının Gereke Bölümü :

On yılı aşkın bir süredir değiştirme çabası içinde olduğumuz Medeni Yasa Tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunuldu.

74 yıl önce yürürlüğe giren Medeni Yasanın genel gerekçesi bu güne bile ışık tutan tarihi bir belge olduğu halde, ancak hazırlanan yeni tasarıda özellikle laikliğin neden vazgeçilmez olduğunu anlatan en önemli bölümleri dinci çevrelerin tepkisini çekebilir endişesiyle aşağıda belirteceğimiz bölümler sansür edilmiş. "Nasıl olsa kimse 74 yıl önce kabul edilen yasanın gerekçesini açıp okumaz" diye düşünülmüş olsa gerek.

Sansür edilen bölümlerin bir kısmının özeti şöyledir:

"Yasaları dine dayalı devletler kısa bir zaman sonra yurdun ve ulusun isteklerini karşılayamazlar. Çünkü dinler değişmez kurallar kapsarlar. Yaşam Yürür, Gereksinmeler hızla değişir. Dini yasalar mutlaka ilerleyen yaşamın karşısında şekilden ve ölü sözcüklerden başka bir değer ve anlam ifade etmezler.

Değişmemek dinler için bir zorunluluktur. Bu nedenle dinlerin yalnız bir vicdan işi olarak kalması çağdaş uygarlığın temellerinden ve eski uygarlıkla yeni uygarlığın en önemli ayırıcı niteliklerinden biridir.

Köklerini dinlerden alan yasalar uygulandıkları toplumları gökten indikleri ilkel çağlara bağlarlar. Ve ilerlemelerin engelleyici belli başlı neden ve etkenler arasında bulunurlar.

Türk ulusunun alın yazısının bu günkü çağda bile, orta çağ düzen ve kurallarına bağlı kalmasında dinin değişmez kurallarından esinlenen ve tanrı katı ile sürekli olarak ilişkili durumda bulunan yasalarımızın en güçlü etken olduklarından kuşku duyulmamalıdır...

... Din vicdanlarda kaldıkça, devlet gözünde saygıdeğer ve dokunulmazdır. Dinin kural olarak yasalara girmesi, tarihin akışı içinde, çoğunlukla taçlı devlet başkanlarının, zorbalının, güçlülerin keyif ve isteklerini doyurma aracı olması sonucunu doğurmuştur. Çağdaş devlet, dini dünyadan ayırmakla insanlığı bu kanlı belasından kurtarmış ve dine gerçek ve sonsuz bir taht olan vicdanı özgülemiştir."

Bu satırlar 74 yıl önce kabul edilen ve halen yürürlükte olan Medeni Yasa'nın genel gerekçesinden alınıp, günümüz türkçesine çevrilen ifadelerdir. Bu ifadelerin aynen eski me-

deni yasada olduğu gibi yeni tasarıda da yer alması gerekir. Eğer bu konuda taviz verirsek bu taviz tasarının içeriğine de hakim olursa 1926 yılında kabul edilenden daha geri bir Medeni Yasayla karşı karşıya kalabiliriz. Hatta aklımıza şöyle bir soruda gelebilir, Cumhuriyeti kuranlar mı daha ilericiydi, yoksa bu günkü tasarımı hazırlayanlar mı? Ne dersiniz? 74 yıl önceki Meclis'le bugünkünü karşılaştırdığımızda karamsarlık duymamak mümkün mü?

Kuşkusuz 74 yıl sonra bir ülkenin temel yasalarından birinin değiştirilmesi değişen ülkenin sorunlarını kucaklayıp, çözümlemeyi amaçlamalıdır. Bu nedenle bir temel yasanın tamamının değiştirilmesiyle bazı maddelerinin değiştirilmesi arasında hem hukuki "gereklilikler" hem de "hukuk tekniği açısından büyük farklılıklar olacağı açıktır."

Bir temel yasanın değiştirilmesi, o yasanın bazı bölümlerinin ve bazı maddelerinin değiştirilmesi de çok daha köklü ve ciddi gerekliliklere dayanır. Medeni Kanunun değiştirilme çalışmalarını bu gerekçeden doğmuştur. Fakat hazırlanan tasarının gerekçe bölümü ne yazık ki bir yasanın maddelerinin ya da bölümlerinin değiştirilmesine dahi yeterli olmayacak biçimde kaleme alınmıştır. Hiçbir biçimde bu yasanın amacı açıklanmamış, sadece terminoloji değişikliğine hasredilmiştir. Dolayısıyla yasaların maddelerinin yorumlanmasındaki esaslı unsurlardan biri olan kanunun gerekçesi gerekçesiz kalmıştır. Halbuki hepimizin bildiği gibi bir yasa maddesi sadece lafzına göre algılanamaz. Hukuk ve Adalet ancak yasanın ruhuyla tecelli eder. Bu yasa maddesinin ruhu ise yasanın gerekçesinde ve amacında gizlidir.

Türkiye yeni Medeni Yasasından ne beklemektedir? Bu soru cevaplanmadan bu yasanın maddelerinin algılanması,

anlaşılması, yorumlanması ve de uygulanması eksik kalacaktır.

Bizce, yeni Medeni Yasa Türkiye'yi yeni bir bin yılın kavramlarına ulaştırmakla yetinmemeli, bu kavramları yaşanabilir kılmalıdır. Bu ülke Çağdaş, Laik, Demokratik bir Hukuk Devleti olma ereğine sadece Anayasasında yer alan hükümlerle değil, bu Anayasaya uygun yasaların varlığıyla ulaşacaktır. Öyleyse yasanın gerekçesi ve amacı bu ereklere tanımlaması ve bu yasanın maddelerinin bu amaca göre yorumlanacağına açıklığa kavuşmasıyla mümkün olacaktır.

"Bu yasa Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş, demokratik, laik Hukuk Devletinin yaşama geçirilmesini amaçlar" denilmeksizin hedefini belirlememiş, her biri bir yana savrulan bazı maddelerin bir araya gelmesinden başka bir sonuç doğuramayacağı endişesini taşımaktayız.

2. Tasarının Maddeler Bölümü :

- a) **Tasarıda edinilmiş mallara katılma bölümünde yer alan madde 218 göre edinilmiş mallara katılma rejimi :** Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş mallarını kapsar hükmünü içermektedir. Bu maddenin edinilmiş mallara katılma rejimine eşlerin kişisel mallarının edinilmiş mallarının kapsam dışına alınarak "eşlerin kişisel malları" ile ilgili bölümünün maddeden çıkarılması gerekmektedir. Bu kısmı çıkardığımız takdirde mal ayrılığında, daha kötü bir durum ortaya çıkacaktır.
- b) **Çocuk mallarının idaresinde ise :** Çocuğun geleceğini garanti altına almak açısından, tasarıya çocuğa ka-

lan miras mallarının satılması, rehn edilmesi ile ilgili hakimın izni hükmünün konması, yanılıcı durum ortaya çıktığı takdirde hapis cezası gibi müeyyidelerin yer alması gerekmektedir.

- c) **Çocuksuz kalan eşin miras durumunda ise** : daha önce Medeni Kanunda yer alan çocuksuz ölen eşin miras hakkı $\frac{1}{2}$ idi. Bu hükmün değiştirilerek mirasın tamamının eşe bırakılması hükmünün getirilmesi.
- d) **Tasarıda akıl hastalığı bölümünde yer alan:** md. 133'deki hükmün kaldırılması. Tasarıya aile hukuku ile ilgili davaların görüşüleceği mahkeme olarak Aile Mahkemeleri kurulmalıdır esasının getirilmesi. Muğla Barosu Kadın Hukuk Komisyonu

İZMİR BAROSU

ve Çocuk Hakları Komisyonu'nun Medeni Kanun Tasarısı İle İlgili Görüşü

Nafaka Hükümleri Konusunda;

1. Nafakanın DİE Tüketici Fiyat Endeksine endekslenerek her yıl dava açmaya gerek kalmaksızın endeks oranında otomatik artışı sağlanmalıdır. Buna ilaveten olağanüstü koşulların varlığı halinde Tüketici fiyat endeksindeki artış oranının yeterli gelmediği durumlarda ayrıca dava açılabilmelidir. Tasarının 176/son fıkrası bu şekilde düzeltilebilir. Böylece nafaka ile geçinmek zorunda kalan geniş bir kesimin mağduriyeti önlenecek ve mahkemelerin iş yükü azaltılacaktır.

2. Her tür nafakaya faiz yürütülebilmelidir. Dava açıldığı tarihten itibaren.

Soyadı Konusunda;

Kadının soyadı başlığı altındaki tasarı maddesi değiştirilerek Aile soyadı kavramı getirilmelidir. Taraflar evlendirme memuruna yapılacak bildirim ile kadın ya da erkeğin soyadını aile soyadı olarak seçebilirler. Bu aile soyadı önünde evlendirme memuruna yapılacak bildirim ile kendi soyadlarını da kullanabileceklerdir şeklinde düzenleme yapmak kadın erkek eşitliğine daha uygun olur diye düşünmekteyiz. Ayrıca soyadı nedeniyle erkeğin kişilik hakları, kaç kez evlendiği vb. gibi hususlar yasal koruma bulurken, kadının soyadı, eğer birden çok evlilik geçirmiş ise alenen herkes tarafından izlenebilmekte ve kişilik hakları, özel yaşamı korunamamaktadır. Özellikle başarılı iş kadınlarının özel hayatları, soyadı nedeniyle korunamamaktadır.

Aile Mahkemeleri Kurulmalıdır. Heyet halinde çalışan 3 yargıçtan oluşan, yargıçlardan en az birisi kadın olan ve bütün yargıçların ana, baba ve çocuk psikolojisi konusunda ve aile hukuku alanında hizmet içi eğitimden geçirilmiş olmaları şartıyla kurulacak Aile Mahkemelerinde evlenme, boşanma, nafaka, velayet, şahsi münasebet tesisi konularına bakılmalıdır. Bu mahkemeler bünyesinde sosyal hizmet uzmanları görev almalı, ayrıca psikolog, pedagog ve sosyal çalışma uzmanlarından oluşan bir bilirkişilik kurumu oluşturulmalıdır. Tasarıdaki 182.maddede bu kurum oluşturulabilir. Bu bilirkişiler, boşanma davası açıldığı andan itibaren taraflarla, kadın, erkek ve çocukla bizzat bir ya da birkaç görüşme yapmak, tarafların yaşadığı koşulları değerlendirmek,

çocuğun ev ortamını incelemek, gerekirse öğretmeninden randevu alarak görüşmek suretiyle ayrıntılı rapor hazırlamalıdır. Bu raporlarını bizzat yerinde inceleme yapmak suretiyle yerine getirmelidirler. Bu kurum oluşturuluncaya kadar keşif suretiyle yargıç da bu işlemi yapabilmelidir. Bu suretle oluşturulacak ayrıntılı rapor, tarafların boşanma nedenlerini, çocuğun yararını, velayet kime bırakılırsa daha çocuk yararına olacağını, şahsi münasebet tayininin daha isabetli olmasını sağlayacaktır. Mevcut uygulanan sistemde, yaşanan ev ortamı görülmediği gibi, çocuğun fikri hiç sorulmamaktadır. Bu da Çocuk Hakları Sözleşmesine aykırıdır. Yargıç verilecek bu inceleme raporları doğrultusunda yargılamayı yapacak ve daha isabetli kararlar verecektir.

Ayrıca nafaka konusunda da kira bilirkişilerinden farklı bir bilirkişilik sistemi oluşturulması gerekmektedir. Yine Aile Mahkemeleri bünyesindeki bu bilirkişiler tarafların gerçek mali durum araştırmasını bizzat yerinde incelemeleri gerekirse banka kayıtları, şirket defterleri gibi unsurların incelenmesi ile Mahkeme heyetine ayrıntılı rapor vermelidirler.

Esasen mal rejimlerindeki değişme, böyle bir bilirkişilik kurumunu da zorunlu kılmaktadır. Duruşmada malların paylaşımı bu bilirkişilerin yardımıyla daha kolay olacaktır?

- Kadınlara yönelik "aile baskısı"nın evlenmenin iptali gerektiren hallere eklenmesi?
- Boşanma-evliliğin iptali ve ayrılık davalarında taraflardan birinin istemi ile gizli oturum yapılması?
- Tasarıdaki zaman aşımı ile ilgili 178.madde kaldırılmalıdır. Boşanmanın ardından ruhi bunalıma giren ve kimlik arayışına giren taraflar için, açılacak

her tür davaların 1 yıl gibi kısa bir süre ile sınırlandırılması haksızlıklara yol açabilir. Bu madde kaldırıldığında zaten genel zaman aşımı hükümleri uygulanacaktır?

- Tasarının 304. maddesine bir fıkra eklenmek suretiyle çocuk için iştirak nafakası da istenebileceği belirtilmelidir?
- Tasarının 294. maddesinde soybağına yakınların itirazı düzenlenmiştir. Bu kapsamı genişleten düzenleme yerinde değildir kanısındayız. Şahsa sıkı sıkıya bağlı böylesi bir hakta üçüncü kişilerin müdahalesinin iyice düşünülmesi gerekmektedir?
- Tasarının 295. maddesinde Tanıma'da, "babanın ölümlü, temyiz kudretinden sürekli yoksunluğu halinde babanın babası veya babanın anası tarafından çocuk tanınabilir." demek gerekir. Mevcut kanunda yalnızca babanın babasına bu hak verilmişken bu tasarıda tamamı çıkartılmıştır. Çocukla gerçek babası arasında babalık ilişkisinin kurulabilmesi için bu maddenin, babanın anasına da bu hakkı tanımak suretiyle korunmasında yarar vardır kanısındayız?
- Tasarının 365/3. maddesindeki "nafaka davası, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmi veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir" hükmü "sosyal devlet ilkesine aykırı diye düşünüyoruz?"
- Aynı şekilde tasarının 366/son maddesi de bu hükümle paralel olup kaldırılması uygun olur kanısındayız?
- Tasarının 181/2. hükmü metinden çıkarılmalıdır. Bo-

şanma davası sürerken eşlerden birinin ölümü halinde mirasçıların davaya devam edebilmeleri şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hakkın mirasçılara da intikali sonucunu doğurmaktadır. Eğer mirastan ıskat nedenleri varsa mirasçılar zaten dava açmak suretiyle bu haklarını kullanabilirler. Oysa ki boşanma davasına devam edebilmeleri, boşanma davasında ki yargılamaların farklılığı nedeniyle sağ kalan eş aleyhine telafisi mümkün olmayan sonuçlar ortaya çıkarılabilir?

- Boşanma kesinleşinceye kadar vazgeçmenin mümkün olması, velayet gibi konular bu düzenleme nedeniyle olumsuz etkilenecektir. Boşanma nedenlerinden terkteki sürenin arttırılması ve 6 aya çıkarılması, toplum yapımız dikkate alındığında doğru gibi gözükmemektedir. Zira terkeden genellikle erkek olup, terkteki sürenin uzamaması aile birliğinin lehine değil aleyhine sonuçlara yol açabilecektir. Eski metindeki süre belki 4 ay olabilir?
- Mal rejimi konusundaki düzenlemeler genellikle olumludur. Çeviri olması nedeniyle dil konusunda belki biraz düzeltilebilir. İzmir Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu

b) 20 Mart 1999 tarihli İstanbul Toplantısında Baro Temsilcilerinin Sundukları Raporlar

BURSA BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu Raporu

Medeni Yasada kadın-erkek eşitliğine aykırı hükümlerin değiştirilmesi - kaldırılması.

MY. 21. md. : "Eşler yasal ikametgahlarını birlikte seçerler ve eşler gerektiğinde ortak kararlarla ayrı ikametgah seçebilirler" şeklinde düzenlenerek ilgili maddenin birinci fıkrası olarak eklenmelidir.

MY. 88. md. : "Erkek ve kadın 18 yaşını tamamlamadan evlenemez. Olağanüstü durumlarda yaş sınırına bakılmaksızın kadın ve erkeğin evlenmesine gerektiğinde anne ve babasını veya velisini dinleyerek yargıç izin verebilir".

Not : Madde bu şekilde düzenlendiğinde 90.md hükümsüz kalıyor. Olağanüstü durumlarda yaş sınırının kaldırılması toplum yapımız gözönüne alınarak resmi nikah gerçekleşmediği zaman dini nikaha yönelmeyi kaldırmaktır.

MY. 98.md. : "Kadın ve erkek diledikleri yerde evlenebilirler."

MY. 152.md. : "Evlilik süresince ve son bulmasında eşler eşit hak ve sorumluluğa sahiptir. İhtilaf halinde Sulh Hukuk Mahkemesi yetkilidir."

MY. 153.md. : "Evllenme akdi sırasında kadın kocasının ya da koca karısının soyadını seçme hakkına sahiptir. Bu bildirim evlenme memuruna yapılır. Eşler, evlenme sırasında evlendirme memuruna veya herhangi bir zamanda nüfus memuruna yapacakları yazılı bildirim ile bekarlık soyadlarını da kullanabilirler. Bu durumda bekarlık soyadı önde yer alır."

MY. 154.md. ; "Eşler birliği birlikte temsil ederler. Eşler evlilik birliğini temsilen yaptıkları tasarruflarda müteselsilen, temsil yetkisini aşarak tasarrufta bulunurlarsa şahsen sorumlu olurlar."

MY. 156.md. : "Eşlerden biri evlilik birliğini temsilden yoksun olduğunda veya kötüye kullandığında, diğer eş hakimden temsil yetkisinin sınırlandırılmasını veya kaldırılmasını isteyebilir. Bu karar ilan edilmedikçe üçüncü kişiler hakkında hüküm doğurmaz. Temsil yetkisinin geri verilmesi de yargı kararı ile olur."

MY. 158.md. : Bu madde, kadın-erkek eşitliği ve çağdaş yaşamın gereklerine aykırı olduğu için kaldırılmalıdır.

MY. 160.md. : "Eşler, mallarını idare için istedikleri usulü kabul edebilirler. Evlilik birliğine ilişkin konularda uyuşmazlığa düşülmesi veya eşlerden her birinin aileye karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde yargıcın müdahalesi istenir. Maddenin bu fıkrası kaldırılmalıdır. Kadının evlilik birliğine getirdiği mallarla ilgili olarak, üçüncü kişilere karşı kocayı sorumlu tutmak, kadının karar yeteneği olmadığını kabul etmektir."

MY. 161/2.md. : "Eşlerden birinin istemi halinde yargıç en fazla 30 gün içinde tedbir niteliğinde bu konuda karar vermelidir."

MY. 163.md. : "Eşlerden biri aileye karşı yükümlülüklerini yerine getirmese, yargıç onun borçlularının, ödemeyi, tamamen veya kısmen diğer eşe yapmaları konusunda karar verir." MY. 169.md. : Yapılan değişiklikler neticesinde madde hükmü kalmadığından kaldırılmalıdır.

MY. 170.md. : Edinilmiş mallara katılma rejimi kabul edilmelidir. "Eşler, evlilik birliği içinde edinilmiş mallarda eşit olarak hak sahibidir."

MY. 253.md. : "Evlat edinme hakkına 18 yaşını doldurmuş eşler, sahih fūruu bulunsun bulunmasın sahiptir. 30 yaşını doldurmuş, ancak bekar olanlar da evlat edinme hakkına sahiptir. Eşler birlikte evlat edindiğinde yaş şartı aranmamalı, beş yıl süren evlilik yeterli sayılmalıdır. Evlat edinme yargıç kararı ile olmalıdır." Bu doğrultuda da Medeni Kanunumuza aileyi koruma ve sosyal hizmetler konusunda düzenleyici hükümler eklenmelidir.

MY. 259.md. : "Nesebi sahih olan çocuk birliğin soyadını alır."

MY. 291.md. : Babanın vefatı veya temyiz kudretinden yoksun bulunması halinde tanıma hakkı babanın babası veya anasına tanınmalıdır.

MY. 292.md. : Bu madde tamamen kaldırılmalıdır.

MY. 293.md. : Bu maddeye de "babanın anası" eklenmelidir.

MY. 302.md. : Bu madde hak arama özgürlüğüne aykırı olduğundan tamamen kaldırılmalıdır.

MY. 366.md. : Vesayeti kabul mükellefiyeti kadının hı-sımlarına da getirilmelidir.

Boşanma konusu; Aile hukukuna ilişkin konularda Aile Mahkemeleri kurulmalıdır.

Davayı açan kusurlu eş olsa da geçimsizlik, vs. sebepler ispatlandığında davası kabul edilmelidir.

Boşanma davasının reddinden sonraki 3 yıllık süre ya 1 yıla indirilmeli ya da tamamen kaldırılmalıdır. Her ne kadar evlilik birliğinin bittiği boşanmak isteyen tarafça ispat edilemese de fiiliyatta bitmiş bir evliliği yargı kararıyla 3 yıl daha uzatmak doğru olmayacaktır. Çalışmalarınızda başarılar dileriz.

ERZİNCAN BAROSU

Raporu

Kısaca, uygulamadaki bazı hususlara değinmek istiyorum.

4320 sayılı ailenin korunmasına dair yasa -her ne kadar başlık böyle ise de- yasanın içeriğinden esas amacın şiddete uğrayanların korunmasına dair olduğu açıktır. Şiddete karşı bir yaşamızın bulunması şiddetsiz, çağdaş bir topluma ulaşılabilmek için bir umut yaratmıştır.

Şiddete uğrayan taraf için bu evliliğin hiçbir anlamı kalmamıştır. Evlilik esasen bitmiştir. Fakat ekonomik nedenler çocukların varlığı gibi nedenler şiddete uğrayan taraf, kişiliğinin zedelenmesine, tahammül gücü göstererek, aileyi korumaya çalışmaktadır.

Dilerdik ki, şiddeti uygulayan eğitilebilsin ve psikolojik tedaviden sonra ailesinin devamı sağlanabilinsin. Benim uyguladığım olayda, müvekkilimin parmakları sarhoş eşi tarafından kesici soba şışı ile kesilecek derecede darbe görmüş ve 10 günlük rapor verilmiştir. Müvekkilim boşanmak istemiyordu, sadece 4320 sayılı yasa gereği koruma tedbirlerinin alınmasını istiyordu.

Yasa gereği Sulh Hukuk Mahkemesinden koruma tedbirlerinin alınması talep edildi.

Nüfus idaresinden evlilik kaydının celbi, tarafların gelir durumlarının zabıtaca elden takibi, savcılık dosyasının celbi tamamlandı. Ancak şunu belirtmek isterimki Avukatı yoksa, psikolojik durumu berbat olan, antibiyotik ve ağrı kesici iğneler almış bir kişinin bu işlemler ile uğraşması harcıyacağı zaman umarım tedbirlerin alınmasından vazgeçmesini sağlayabilecektir.

Bütün bunların tamamlanmasına rağmen, 15 gün sonra, duruşmada tedbirlerin verilmesi, şiddete uğrayan müvekkilimin 15 gün evde ve çocuklarından uzaklaşmak durumunda kaldığını belirtmek isterim. Gidecek yeri yoksa o da ayrı bir sorun.

Olay savcılığa intikalinde tedbir isteyen ve şiddeti uygulayan savcılık tarafından meşhut suçlarda olduğu gibi Sulh Hukuk Mahkemesine sevk edilip şiddete uğrayanın hazır olduğu anda ihtarın yapılması sürenin başlangıcını sağlayabilecektir. Yüze karşı ihtar yapılmaksızın koruma tedbir kararının tebliği de, tebligat açısından sorunlar yaşanabilir düşüncesindeyim.

Örneğin şiddete uğrayan kötü niyetli olarak tebligatı alıp karşı tarafa vermiyebilir veya Muhtara bırakılır. Benim uyguladığım olayda, ihtar hazır bulunan tarafa yapıldı. Bilahare de Koruma Kararı tebliğ edildi. Uzaklaştırma süresinin ihtardan itibaren mi? Koruma Kararının tebliğinden itibaren mi? Başlıyacağı hususunu düşündüm. Umuyorum ki, ihtar başlangıç tarihi olmalıdır.

Duruşmada ihtar yapıldı ve 15 gün uzaklaştırılmasına

karar verildi. Ancak müşterek evin üst katında, döven eşin yakını oturduğu için, döven eş üst kata gelip giderek kalmış. Uzaklaşmasının ve yaklaşmamasının mesafesi nedir?

Nafaka konusuna gelince, şiddeti uygulayan müşterek evden uzaklaştırılınca pek tabidirki, nafaka vermek istemeyecektir. İstemese de, gerek eş ve gerekse çocuklar için kaçamayacağı bir konudur. Nafaka için gelir durumlarının tetkiki tedbirlerin alınmasını geciktirmektedir.

Uyguladığım olayda şiddet uygulayan eş taksi şöförü idi. Taksi sahibi ile aralarında sözleşme de yok. Bu nafakanın tahsili oldukça zaman ve mücadele gerektirmekte. 6 aylık uzaklaştırma süresi yetmiyebilir.

Kira davalarında uygulandığı gibi, Mahkeme bir bankayı ödeme yeri tayin etmek suretiyle, nafakanın yatırılmasına karar verilebilse umarım tutuklanmak istemiyen kişiden süresinde yatırılacaktır.

Diyelimki, müşterek ev kira ödenerek oturulan bir ev, kira bedeli ödenmediği takdirde, şiddete uğrayan çocuklar ile birlikte mal sahibinin 30 günlük icra takibi ve daha sonra da Tetkik Mercinden tahliyesini istemesi sonucu bu kez yine evden uzaklaşacak olan şiddete uğrayan olacaktır.

Bu bakımdan ev kira ise nafaka ile birlikte düşünülerek, Mahkemenin tayin edeceği bir bankaya yatırılabilirdir.

Sonuç olarak Meşhut Suçlarda uygulandığı gibi, tedbirler alınıp, aleyhine tedbir alınan kişinin hazır olduğu sırada Koruma Kararının ihtarı yapılırsa, şiddete uğrayan çocuklar ile birlikte müşterek evde oturabilecektir. Hiç kimsenin şiddete maruz kalmadığı bir toplum diliyorum.

Eğitim ve tedavinin 6neminin kaçınılmaz olduğunu belirtiyorum.

Kolluk kuvvetlerimizin 4320 sayılı Yasanın uygulanması konusunda son derece 6nemli rolleri olduğunu d6şünüyorum. Beni dinlediğiniz için teŐekk6rlerimi sunuyorum.

İSTANBUL BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu

Konu : Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın Erkek EŞitliği ve Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıklar.

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonunca d6zenlenen ve diğer Barolardan gelen temsilcilerin katılımı ile yapılan 20 Mart 1999 g6nl6 toplantıda sunulan Taslak Raporda, başta Medeni Kanun olmak 6zere diğer Kanunlarda yapılması istenen değişikliklere ve uygulamada karşılaşılan aksaklıklara ve 6z6m 6nerilerine 6zetle yer verilmiştir.

G6n6m6zde insan haklarının evrensel temel bir değer olarak 6nem kazandığı ve yerleŐip kurumsallaŐtıđı 6lkelerde kadınlar sosyal, ekonomik, siyasal yaşama katılmakta ve t6m haklardan erkeklerle eşit Şekilde yararlanmaktadırlar. Ancak, demokratik hukuk devleti olan 6lkemiz açısından bakıldığında, T6rkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile ulaşılması amaçlanan kadın erkek eşitliğine ve demokrasiyi tam anlamıyla yerleŐtirmek hedefine ne yazıkki hala ulaŐılamamıŐ olduğu g6r6lmektedir. Bug6n bile hukuk devrimini simgeleyen Medeni Kanun başta olmak 6zere bazı yasalarımızda çağımızın eşitlik anlayıŐıyla bađdaŐmayan h6k6mler yer almak-

tadır. Ayrıca, kadınlarımızın birçoğu da toplumsal nedenlerle yasaların kendilerine verdiği hakları tam olarak kullanmamaktadırlar. Bu bakımdan, biz hukukçulara düşen iki görev vardır. Bir yandan yasalarda var olan haklar konusunda kamuoyunu bilgilendirirken, aynı zamanda yasaların günün ihtiyaçlarına cevap verir hale getirilmesi için çalışmalar yapmaktır.

Bu yazıda, hem Anayasa'nın 10.maddesindeki kanun önünde eşitlik ilkesi ve hem de ülkemizin onayladığı başta Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi olmak üzere Uluslararası Sözleşmelerden doğan taahhütleri gözönünde tutularak, Medeni Kanun'da, Ceza Kanunu'nda ve İş Kanunu'nda değişiklik yapılması önerilen hükümlere kısaca değinilecektir.

Bilindiği gibi, Medeni Kanun ve Ceza Kanunu Tasarıları tamamlanmış ve TBMM gündemine getirilmiştir. Ancak ülkemizdeki siyasi istikrarsızlık nedeniyle bu Tasarılar bir türlü yasalasamamaktadır. 18 Nisan seçimlerinden sonra kurulacak olan Hükümetin demokratikleşme çalışmalarına önem vermesini ve şu anda kadük olan Tasarıların tekrar canlandırılmasını diliyoruz.

1030 maddeden oluşan Tasarı'da, Medeni Kanun'un madde numaralarına bağlı kalınmamıştır. Bu nedenle Tasarıda yapılan değişiklikleri karşılaştırmalı olarak izlemek hayli zor olmaktadır. Tasarı bu şekilde yasalastığında özellikle uygulamacılar açısından bu zorluk daha fazla hissedilecektir. 17 Şubat 1998 tarihinde kamuoyuna açıklanmış olan Medeni Kanun Tasarısı'nın Aile Hukuku Bölümünde kadın erkek eşitliğinin büyük çapta sağlandığı, maddelerin eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine dayandığı görülmektedir. Ta-

sarının 196.maddesinde yer alan hükümde, yürürlükteki Medeni Kanun'da gözardı edilmiş olan kadının ev içi emeğinin, çocuklara bakmasının da bir ekonomik değeri olduğu kabul edilmiştir. Bazı maddeler yine de istenilen açıklıkta yazılmamıştır. Bu nedenle, Tasarı'nın açıklanması üzerine Barolar, Kadın Kuruluşları, ilgili kişi ve kurumlar görüşlerini Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığına ve Adalet Bakanlığına bildirmişlerdir. Bu görüşler dikkate alınarak Tasarı'da bazı değişikliklerin yapılmış olması memnuniyet vericidir. Örneğin ilk açıklandığı şekilde Tasarı 192.md: "Eşlerden biri meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde diğer eşin ve ailenin huzurunu gözönünde tutar" hükmünü içermektedir. Madde bu şekliyle Medeni Kanun'un 1990 yılında Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olan kadının çalışabilmesi için kocasının iznini gerekli kılan 159.maddesini çağırıştırır niteliktedir. Nitekim gelen tepkiler üzerine Tasarının bu maddesi "Eşlerden biri meslek ve iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir" şeklinde değiştirilmiştir.

Medeni Kanun'un kadın erkek eşitliğine aykırı maddelerinde yapılmasını önerdiğimiz değişiklikler özetle:

* MK. 21.md: Ana babanın ikametgahı velayetleri altındaki çocuğun ve mahkemenin bulunduğu yer vesayet altındaki kimsenin ikametgahı addolunur.

* MK. 88. md: Erkek ve kadın 18 yaşını doldurmadıkça evlenemezler. Olağanüstü koşullarda 16 yaşın doldurulması halinde yargıç evliliğe izin verebilir.

* MK. 152. md. : (Koca birliğin reisi, hükmü yürürlükten kaldırılacak) Eşler oturacakları konutu birlikte seçer-

ler. Birliği beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılırlar.

* MK. 153. md. : Eşler evlendirme memuruna yapacakları yazılı bildirim ile aile adı olarak erkeğin ya da kadının doğumla aldığı soyadını seçebilirler. Soyadı aile adı olarak seçilmeyen eş doğumla kazandığı soyadını aile adının önünde taşır. Eşler böyle bir bildirimde bulunmamışlarsa kadın kocasının soyadını alır, bu durumda kadın doğumla aldığı soyadını kaybetmez ve kocasının soyadının önünde taşır.

* MK. 153/2.md.: Eşler evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

* MK. 154, 155, 156, 157 ve 158.maddelerde evlilik birliğinin temsili konusunda karı ve kocaya farklı yetkiler veren, temsil yetkisinin kullanılmasından dolayı üçüncü kişilere sorumluluğun yer aldığı, temsil yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılmasına ilişkin maddeler "eşlerden biri" ibaresiyle başlamalı ve eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesine uygun değiştirilmelidir. Örneğin; "Eşlerden her biri ortak yaşamın devamı süresince evlilik birliğini temsil eder"; "Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hallerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar" şeklinde düzenlenmelidir.

* MK. 160.md.: Eşlerden her biri kanunda aksine hüküm bulunmadıkça diğer eşle ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabilir.

* MK. 163.md.: Eşlerden biri aileye karşı bakma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hakim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmaları konusunda karar verebilir.

* MK. 170 vd. maddeler açısından: Halen yürürlükteki yasal mal rejimi olan "mal ayrılığı", evlilik birliğinin boşanma veya diğer nedenlerle sona ermesinde çoğunlukla kadınların mağduriyetine yol açmaktadır. Bu nedenle, Komisyonumuz yasal mal rejiminin prensip olarak paylaşımının kolaylığı da göz önüne alınarak Tasarı'da yer alan "Paylaşmalı Mal Ayrılığı" olarak kabul edilmesinden yanadır. Tasarının 218-229.maddeleri incelendiğinde, günümüzde genellikle kadının mağduriyetine yol açan "mal ayrılığı" sisteminden kaynaklanan olumsuzlukların büyük çapta ortadan kalktığı görülmektedir. Hatta ülkemizdeki sosyo-ekonomik koşullar gözönüne alındığında, diğer bir ifadeyle ailelerin büyük çoğunluğunun ancak oturacakları bir ev yada da kullandıkları bir araba sahibi olabildikleri dikkate alındığında, "paylaşmalı mal ayrılığı" sistemi evliliğin sona ermesi halinde büyük oranda mağduriyeti önleyecek niteliktedir.

* MK. 259.md.: MK. 153.maddede yapılacak değişiklik gözönüne alınarak değiştirilmelidir.

* MK. 263.md.: Ana baba velayeti beraberce kullanırlar. Yukarıda özetle değinildiği gibi Medeni Kanunda yer alan kadın erkek eşitliğine aykırı diğer maddeler de değiştirilmelidir.

Medeni Kanun Tasarısı halihazır şekliyle yasalaşırsa Aile Hukuku bölümünde çok sayıda maddesinde hakim müdahalesini gerektiren hususlar yer almaktadır.

Hakime geniş takdir yetkisi tanınmış olması açısından uzman hakimlerin yer alacağı AİLE MAHKEMELERİNİN kurulması gerekli olmaktadır.

Ceza Kanunu'nda kadın erkek eşitliğine aykırı 440. ve 441. maddelerde yer alan zina suçu Anayasa Mahkemesince iptal edilerek suç olmaktan çıkmıştır.

Ceza Kanunu Tasarısında cinsiyete dayalı ayrımcılık içeren hükümlerin hala yer almakta olduğu görülmektedir. Bu durum demokratik hukuk devletinin temel özelliği olan kişiler arasında eşitlik ve ayrımcılık yasağı ilkelerine ters düşmektedir. Suç eğer kadına karşı işlenmişse, yürürlükte olan Ceza Kanunu'nda olduğu gibi, kişi geri plana itilmekte ve suç topluma karşı işlenmiş sayılmaktadır.

* Tasarı'nın 4.maddesinin 3.bendinde yer alan tanımda "...kadın deyiminden kadın ve kızlar anlaşılır..." denilmesi, kadınlar arasında bir ayrımcılığa yol açmakta ve zaten 315. ve 326.maddelerde açık bir şekilde bu farklılığa yer verildiği için aynı zamanda bu şekilde bir açıklamaya da gerek kalmamaktadır.

* Tasarı'nın Altıncı Kısımında Topluma Karşı Suçların Altıncı Bölümünde yer alan Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar, aslında kadına karşı işlenen suçlardır. Bu suçların "Kişilere Karşı Suçlar" başlığını taşıyan Birinci Kısımda yer alması doğru olacaktır. Ceza Kanunu Tasarısı bir yandan insanı, insan onurunu ön planda tutarken, diğer yandan suç kadına karşı işlendiğinde kadını geri plana itmesi çelişkisi görmektedir.

* Kadınlar arasında evli - bekar ayrımı yapılması ve Tasarınının 324.maddesinde yer alan kadın kaçırma suçunda olduğu gibi farklı cezalar verilmesi Anayasal eşitlik ilkesine aykırıdır. Bilindiği gibi, Ceza Kanunu 438.maddesi kadınlar

arasında ayrımcılık içermesi nedeniyle 21.11.1990 tarihinde 3679 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştı.

Tasarının 136. maddesinde yer alan yeni doğan evlilik dışı çocuğu öldürme halinde kadına tanınan ceza indiriminin kaldırılması doğru olacaktır. Aslında madde gerekçesinde de, artık 19. yüzyılın telakkilerinin değişmiş olduğuna ve ceza indiriminin uygun olmadığına yer verilmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa aile içi şiddeti önleyici önemli bir gelişmedir. Ancak bu yasanın amacına uygun uygulanabilmesi için, olay savcılığa intikal ettiğinde, derhal işlemlerin yapılması ve mahkemeye sevk edilmesi gereklidir. Ayrıca şiddet uygulayana psikolojik tedavi yapılacak merkezlerin de oluşturulması önem taşımaktadır.

İş Kanunu'nda yer alan bazı kuralların kadınların çalışma yaşamına katılmada birer engel oluşturduğu görülmektedir. Zaten kadınlarımızın çalışma yaşamına erkeklerle eşit oranlarda katılmadığı gerçeği dikkate alındığında, bu kuralların acilen değiştirilmesi gerekmektedir. *İş Kanunu*'nun 70.maddesi ile Devlet Memurlar Kanunu'nun 104/A maddesi, hatta Basın *İş Kanunu*'nun 16.maddesi gebelik ve doğum izinleri için farklı süreler tanımaktadır. Bu süreler aslında yeterli olmayıp, sadece kadın açısından söz konusudur. Bu konuda hazırlanmış olan Tasarı Meclis'te gündeme alınmak için beklemektedir. Doğum sonrası eğer anne çalışacaksa, babanın ücretsiz izin kullanmasına olanak sağlanmalıdır.

İş Kanunu'nun 17.maddesi işverenin, işçinin doğum ve gebelik halinde hizmet aktini ihbarsız olarak feshetmesine

imkan tanımıştır. Bu maddede olduğu gibi Yasalarda kadınlara ilgili birçok kuralda; kadın ile erkek arasındaki biyolojik farklılığın, zaman içinde giderek toplumsal farklılığa dönüştürülüp, cinslerarası eşitsizliğin meşru gerekçesi yapıldığı ve erkeğin kadına nazaran daha üstün konumda olmasına, daha ayrıcalıklı haklara sahip olmasına yol açtığı görülmektedir. Hukukumuz açısından yoğun çalışmalar yapıldığı halde, köklü bir demokratikleşme ve eşitlik politikası halen yerleştirilememiştir.

Batı Hukuklarında 1950'li yıllardan itibaren uygulanmakta olan kadın erkek eşitliğine yer veren kurallar gözönünde tutularak, günümüz koşullarına uygun olarak yasal değişikliklerin yapılması artık kaçınılmaz olmuştur. Uygulamada karşılaşılan aksaklıklara, yargılama sürecindeki ağır işleyişe çözüm bulunsa dahi, günün koşullarında ortaya çıkan gereksinimleri karşılayamaz hale gelen yasalarla, adaletli çözüme ulaşmak yine de mümkün olamayacaktır. Yasalarla ilgili çalışmaların yapılacağı ve sonuçlandırılacağı yer olan Parlamento'ya, siyasetteki tıkanmanın yansıdığı görülmektedir. Bu nedenle de yasalarda köklü değişiklikler yapılamamaktadır.

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Ağı'nın kurulması ve etkin bir şekilde çalışması ile, ülke genelinde bir baskı grubu olarak, başta Medeni Kanun olmak üzere diğer yasalarda köklü değişimin sağlanabilmesi açısından etkili olabildiğini dileriz.

KIRKLARELİ BAROSU

Raporu

20.03.1999 tarihli toplantıda karar alındığı üzere, Medeni Kanunda kadın-erkek eşitliğine dayalı olarak değiştirilmesi ve demokratik ve eşitlikçi bir platforma getirilmesi istenen yasalar ile nasıl olması gerektiği hakkındaki önerilerimiz:

1. MK. Madde 21. "Kocanın ikametgahı karının ... ikametgahı addolunur."

Öneri : Karının ikametgahı neden kocanın ikametgahı olsun? Yerleşmek amacıyla seçilen ikametgah her iki eşin ayrı ayrı kanuni ikametgahıdır.

2. MK. Madde 88. "Erkek on yedi Kadın on beş yaşını ikmal etmedikçe evlenemez.

Şu kadar ki hakim fevkalade hallerde ve pek mühim bir sebebe mebni 15 yaşını ikmal etmiş olan bir erkeğin veya 14 yaşını bitirmiş olan bir kadının evlenmesine müsaade edebilir. Karardan önce ana, baba veya vasisinin dinlenmesi şarttır."

Öneri : Gerek erkek gerekse kadın için evlenme yaşının evlilik sorumluluğunun günümüzün ekonomik koşullarının ağırlığı ve özellikle evliliğin kadın biyolojisi ve erkek psikolojisi açısından yeniden değerlendirilerek evlenme yaşının 18 yaş olarak yükseltilmesinde fayda bulunmaktadır.

Hakimin evlenmeye izin yetkisinin ise erkek ise 17 kadın ise 16 yaş olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

3. MK. Madde 152. "Koca birliğin reisi. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi, ona aittir."

Öneri : Koca birliğin reisi değildir. Yasa bunun aksini söylemekte ise de, günümüz ekonomik koşullarının zorluğu ve kadının da aile içinde bir birey olarak yer alması gerektiğinden hareketle, kocanın birliğin reisi olması bu bağlamda MK. Madde 318 de düzenlenen aile reisliği kaldırılmalı. Evin seçimi, ailenin iâşesi ortak kararlarla düzenlenmeli MK. Madde 154'te düzenlenen "birliğı koca temsil eder" hükmü kaldırılmalı, hüküm "aile birliğini eşler birlikte temsil eder" olmalıdır.

4. MK. Madde 170. "Karı koca, evlenme mukavelenemesi ile kanunda muayyen diğler usullerden birini kabul etmedikleri takdirde veya kabul edip de kanunda gösterilen sebeplerden birinin hudusu halinde, aralarında mal ayrılığı cereyan eder".

Öneri : Bu madde evlilik birliğinde edinilen malların ortak olması, ayrılık halinde ise malın ortak olmadığını iddia edenin bu iddiasını ispatlaması sağlanmalı şeklinde olmalıdır.

Aynı zamanda bu madde kapsamında ev kadınının aile içindeki faaliyetinin (çocukların bakımı, ütü, bulaşık, yemek yapma vs.) maddi anlamda ifade edilebilir somut bir şekilde sokulması sağlanmalıdır.

5. MK. Madde 263. "..... Babanın reyi muteberdir."

Öneri : Madde tamamen kalsın.

6. MK. Madde 291 ve 293. "... babanın babası tarafından tanınabilir."

Öneri : Madde kapsamına babanın annesi de dahil edilmelidir. Sadece babanın babasının böyle bir hakka sahip olmasının mantıklı bir açıklaması söz konusu olamaz.

7. MK. Madde 302. "Ananın gebe kaldığı zaman iffetsizlikle me'luf olduğu sabit olursa, babalık davası redolunur."

Öneri : Babalık davasında artık kadının iffetsizliği ile uğraşmak anlamsızdır. Tıbbi ve bilimsel delillerle kesin olarak ispatlanan babalığın yalancı tanıkla ispatlanabilen iffetsizlik iddiasının karşısında üstünlüğü açıktır. Bu nedenle iffetsizlik iddiasının ispatının hukuksal yeri olamaz.

Tüm bunlara ek olarak aile mahkemelerinin kurulması ve boşanma davalarının gizli görülmesini yasal değişikliklerle sağlanması, ailenin kutsallığı sırların açıklanmasının engellenmesi, karşılıklı kin ve öç alma duygularının ve çocuk psikolojisinin de bozulmasının engellenmesi açıısından şarttır.

Türk Ceza Kanununun 440 ve 441. Maddesinin yeniden yasallaşması açısından ise 23.06.1998 tarih 1998/28 karar sayılı Anayasa Mahkemesinin iptal kararının karşı oy yazılıından anlaşılacağı üzere ki bu sadece bir emsaldir, Yasa koyucunun konuya erkekçi bir zihniyetle yaklaştığı görülecektir.

Evlilik, temelde anlaşmış, birlikte yaşamaya karar vermiş iki çiftin beraberliğini toplum önünde yasal zemine sokmak için yaptıkları bir akittir. Bireyler hür şahsi iradeleri ile akdi yapmakta olup, sonuçta evlilik içinde doğan tüm sorunlar kamu düzeninden çok onları ilgilendirmektedir. Zina gi-

bi bir olayda bile olsa eşlerin sadakatsizliğin sonucunu sadece bir tarafa yüklemek doğru değildir.

Dinsel kaynaklı örf ve adetlerimizden gelen baskılarla dayatılan tüm kuralların yanı sıra, bu baskıları yasal zemine hele kadın erkek ayrımcılığı yaparak sokmak yanlıştır.

Zina suçu bireyseldir. Boşanma sebebi sayılması yeterlidir. TCK. Suç olarak yer alması erkekçe ve dinsel içeriklidir. Bir nevi yargısız infazdır.

Cezanın amacı caydırıcı olmasıdır. Zina suçu ile yakalanan bir eşe verilen ceza caydırıcı olma niteliğine mi sahiptir? Verilen ceza suçun oluşumunu engeller mi? Zinaya giden bir evlilik zaten bitmiştir. Bu hareketi yasal zeminde cezalandırmak karşı eşin kin ve öç alma duygularını ödüllendirmekten başka bir gaye gütmemektedir. Kırklareli Barosu Yönetim Kurulu

MERSİN BAROSU ***Kadın Komisyonunun***

"Kadının Yasalardaki Yeri" Hakkındaki Çalışma Raporu Osmanlı saltanat düzeninin ortadan kaldırılarak halkın kendi kendini yönetim şekli olan Cumhuriyetin kabulü ile birlikte, bireyin devlet ile ilişkisi yurttaş olarak tanımlanmış ve 1926 yılında Yurttaşlık Yasası kabul edilmiştir. Bu yasa ile daha önce nüfustan bile sayılmayan kadına tek eşlilik, boşanmada yargı denetimi, mirasta eşit hak gibi zamanının en önde hakları tanınmıştır.

1934'te yapılan Siyasi Partiler Kanunu ile büyük tartışmalar arasında kadının siyasi üye olarak kabulü ile seçme ve seçilme hakkı da kabul edilmiştir.

Bundan sonra yapılan Anayasalar keza 1982 Anayasasının genel esaslar başlığı altında 10 ve 11. maddelerle "eşitlik ve Anayasa'nın bağlayıcılığı" esasını getirmişlerdir. Şöyleki :

M.10: Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Yine 11. Madde: Anayasa hükümleri, yasama, yürütme organlarını, idare makamlarını diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Eşitlik ve kanunların Anayasaya aykırı olamayacağı, Anayasa ile güvence altına alınmış iken Medeni Kanunumuz bazı maddeleri evli kadını bir kısım haklarından evlilik birliğininin daha sağlıklı olacağı gerekçesiyle mahrum bırakmıştır. Bu maddeler:

m.152: Koca birliğin reisidir. Evin seçimi, karı ve çocukların uygun bir biçimde geçindirilmesi kocaya aittir.

m.153: Karı, kocanın aile ismini taşır. Eve kadın bakar.

m.154: Birliği koca temsil eder. m.169: Koca yararına olmak üzere karı tarafından üçüncü kişiler lehine borç altına girme halinde, sulh hakiminin onayı zorunludur.

Yani kadın "sınırlı ehliyetlidir" der. Yapacağı işlemin ayırtkanı olmadığı için yapılacak işlemde, hakim onayı zorunlu kılınmıştır. Şimdi bu onur kırıcı yasa maddesinin uygulamadaki haline bakalım: Avukat olarak, şirket kurduran şirket adına sözleşmeler yapıp borçlandırabilen bir kadın avu-

kat, eşinin bankadan kredi alabilmesi için, adına kayıtlı olan bir gayrimenkulü ipotek olarak kullanırdmak istediğinde, sulh hakiminin onayı gerekecektir. Hatta işin "en komik" yanı, onayı veren sulh hakimi kadın olduğunda, kocası yararına borçlanabilmesi yine başka bir sulh hakiminin onayına bağılı olacaktır.

Medeni Kanun Değışiklik Önerileri:

M.K.nun 152.maddesi ile evin seçimi ve masraflara katılma konusunda eşler arasında eşitlik sağlanmalı, bu maddede bulunan "koca birliğin reisidir" biçimindeki fıkra kaldırılmalıdır.

MK.153 maddesi kadının istemesi halinde kocasının soyadı ile birlikte kendi aile soyadını veya evlenme sırasında taşıdığı soyadını kullanabilmesine olanak sağlanmalıdır.

MK. 154.maddesi ile evlilik birliğinin her iki eşin de temsil etmesi yönünde düzenleme yapılmalıdır.

MK. 169.maddesi değıştirilerek eşler arasındaki eşitlik ilkesi göz önünde tutularak kadının bazı hukuki işlemler için hakimden izin alması mecburiyeti kaldırılmalıdır.

MK. 170.maddesinin eşler mal rejimi sözleşmesi ile kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul etmedikleri taktirde eşler arasında evlenmeden sonra edinilen mallara katılma rejimi "kanuni rejim" olarak kabul edilmelidir.

MK. 263.maddesi ile evlilik süresince ana babanın velayeti birlikte kullanım hakkının, uyuşmazlık halinde sulh hakiminin velayet hakkını düzenlemesi yönünde değıştirilmelidir.

MK. 598.maddesindeki zirai enval tahsisinin erkek mirasçiya tahsisi ile eşitsizlik ortadan kaldırılmalıdır.

Kadın ve Şiddet:

Türkiye’de kadına yapılan şiddet konusunda Prof.Dr. Emre Kongar tarafından 1990 yılında yapılan araştırmada kadınlar içinde 1/5 oran koca dayağını normal karşılamaktadır. Görüşülenlerin %35.1’i de kadınların zaman zaman evde dayak yemeği hakeden davranışlarda bulunduğunu düşünmektedir.

Resmi istatistiklerin yokluğu, kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılması, kadının evlilik birliği içindeki maruz kaldığı şiddeti hoşgörü ile karşılaması, kurumsallaşmanın yeterli olmaması şiddet sorununun gerçek boyutu ile saptanamasının nedenleridir.

Kadına yönelik şiddetin sözel, duygusal, fiziksel ve cinsel boyutu bulunmaktadır. Amaç kadının kişi olarak kendini geliştirmesine engel olmak, soyutlamak ve yalnız bırakmaktır. Şiddete karşı koruyucu hükümler içermesi gereken Türk Ceza Kanunundaki hükümler bu konuda yeterli olmamaktadır.

Aile bireylerine karşı şiddeti düzenleyen T.C.K.nun 478.maddesi ile eşlerin birbirine karşı "rahim ve şefkatle kabili telif olmayacak suretle fena muamelesi, ancak mutazarırının şikayetine bağlı tutularak" cezalandırılabilir. Buda hiçbir güvencesi olmayan sosyal bir varlık olarak ta dul kalması halinde toplumdan dışlanacağını düşünen kadının şikayet etme olasılığını çok düşük seviyede bulundurmaktadır. Bu nedenle şikayet olmaksızın kamu davası açılması yönünde bir değişiklik caydırıcı olabilir. 14.01.1998 tarihinde kabul

eden 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun ile aile içindeki şiddetin önlenmesi yönünde re'sen alınacak tedbirlerin başında:

"Kusurlu eşin müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsisi" ile, "Hakim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini gözönünde bulundurarak tedbir nafakası hükmedeceği" düzenlemesi getirilmiştir. Ülkemizde boşanma halinde dahi tarafların yaşam düzeylerine uygun nafaka talepleri, hem sadaka düzeyinde olup çok az, hem de çok zor karar verildiği gerçeği karşısında, üstelikte kesinleşen nafakaların tahsil güçlüğü çekilmesi karşısında, 4320 sayılı yasa ile getirilen tedbir nafakasının tahsili hiç mümkün görünmemektedir. Bu nedenle nasıl C.M.U.K ile yapılan düzenlemede tayin edilen müdafai'ye ödeme yapılmak üzere fon ayrılmış ise gerek 4320 sayılı yasanın uygulanması sırasında gerekse boşanma veya ayrılık halinde kadının sosyal yaşantısını kimseye muhtaç olmadan sağlamak üzere bir "sosyal güvenlik ve nafaka fonu" kurulmalıdır.

Çalışma Hayatındaki Kadın Erkek Eşitsizliği:

İş Kanunu madde 26/4 ile "bir iş yerinde aynı nitelikli işlerde ve eşit verim ile çalışıp kadın ve erkek işçilere sadece cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle farklı ücret verilemez. Toplu iş sözleşmelerine ve hizmet sözleşmelerine buna aykırı hüküm konulamaz." denildiği halde işverenin ücretsiz çalışan eşi kanun kapsamı dışında bırakılmıştır (SSK.M.3/3). Özellikle S.S.K.nun bu hükmü doktrinde M.Kanununun 153 madde çerçevesinde yorumlanmaktadır. Medeni Kanun'a göre "karı kocasına fikren ve çalışma yolu ile destek olmak zorunda" bulunduğundan, kocasının işyerinde çalışıyorsa ve aksini

gösteren bir durum yoksa karının hizmet akdi ile çalışmadığı, yani ücretsiz çalıştığı kabul edilmekte. Fakat karının işyerinde çalışan koca (kural olarak hizmet akdinin varlığı kabul edildiğinden) ücret karşılığı iş gördüğü için sigortalı çalışacak fakat kadın kocasının işyerinde (yine kural olarak ücretsiz çalıştığından) sigortalı sayılmayacaktır (Tunçomağ Sosyal Sigortalar, Sh.131).

Sonuç ve Öneriler:

1. Cinsel şiddet bir erkek suçudur gerçeğinin, erkek düşmanlığı olarak algılanmasından vazgeçilmeli, erkekler bu alanda kendilerini sorgulamaya ve konuya duyarlı olmaya çağrılmalıdır.
2. Cinsel şiddete uğrayan kadınların korkusuzca sanıklar ortaya çıkarabilecek cesareti gösterebilmelerine destek olunmalı onlara güven verilmelidir.
3. Kitle iletişim araçlarında kadına yönelik şiddetin bir seyirlik olay haline getirilmesine karşı çıkılmalıdır.
4. Kadına yönelik cinsel şiddet suçlarına uygulanacak cezalar evlilik içi şiddeti de içine alacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.
5. Şiddete uğramış kadınlara parasız hukuki psikolojik ve mali destek sağlayacak fonlar oluşturulmalıdır.
6. Herşeyden önce evlilik içi tecavüz ve müessir fiil kendine özgü ayrı suçlar olarak kabul edilmeli bununla ilgili yasal düzenleme getirilmelidir.
7. Özel eğitimden geçmiş kadın sivil polislerin, avukatların, psikologların ve doktorların birlikte çalışacağı

ve kadınların doğrudan başvurabilecekleri birimler oluşturulmalı ve kadın kendisine sığınacak yer bulabilmelidir.

Ancak bütün bunların da ötesinde aile içi şiddete maruz kalan kadınların bu şiddetin bilincine varabilecekleri, reddedebilecekleri, karşı koyabilecekleri, toplumsal kültürel ekonomik sosyal psikolojik koşullar oluşturulmalıdır. Bunlar yapılmadıkça kadınlar aile içi şiddete uğramaya devam edeceklerdir. Mersin Barosu Kadın Komisyonu

MUĞLA BAROSU

Raporu

Konu : 20 Mart 1999 günü Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları İstanbul Toplantısında Görüşülecek olan Demokratikleşme Yolunda Yasalarda Kadın-Erkek Eşitliği ve Uygulama karşılaşılan Aksaklıklar hakkında Muğla Barosunun Görüş ve Önerilerinin sunulmasıdır.

Bugün Ülkemizde ve dünyada kadın hakları devredilemez, dokunulmaz, vazgeçilmez bir temel insan hakkı olarak kabul edilmelidir. İç hukuk düzenlemeleri ve uluslararası sözleşmeler, biçimsel olarak yasa önünde kadın ve erkeği eşit kabul etmekle birlikte, fiilen kadın ve erkek eşitliği yaşama geçirilmemiştir. Ülkemizde ve dünyada kadınların yasa önünde eşit olmaları öncelikle toplum önünde eşit olmaları ile olanaklıdır.

Hukukumuzda, kadın-erkek eşitliği, Anayasa'nın 10.maddesinde "Herkes dil, din, cinsiyet farkı gözetilmeksiz-

zin kanun önünde eşittir." hükmü ile sözel anlamda güvence altına alınmıştır.

T.C. Hükümetinin imza ettiği, uluslararası sözleşmeler, İnsan hakları ve Ana Hürriyetlerin korunmasına Avrupa sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi; Kadın-Erkek Eşitliğini ele almakta, yasalardaki ayrımcı maddelerin kaldırılması, ayrımcılık yapılmasına karşı yaptırım uygulanması sosyal davranış kurallarının eşitlik yönünden değiştirilmesi için taraf devletlere yükümlülükler getirmektedir.

Son olarak ülkemizin taahhütte bulunup, imza koyduğu 4. Dünya Kadın Konferansı sonucunda yayınlanan Pekin Deklerasyonunda;

Kadının haklarının insan hakları olduğunu, ana tema olarak saptayarak, yasal düzenlemelerin yapılmasında "Toplumsal cinsiyet kavramından hareketle eşitsizliğin, temelden çözülmesi gerektiği, görüşündedir." Bu nedenle Türk Hukuk Sisteminde yapılacak düzenlemelerinde bütün insanlığın çıkarı amaçlanarak kadının insan haklarının korunması, geliştirilmesi ve yükseltilmesi amacına hizmet etmesi zorunludur.

Muğla Barosu olarak; kadın bakış açısı ve kadın duyarlılığı ile toplumun yeniden eşitlikçi bir temelde gelişmesi için; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın, Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi Hükümleri doğrultusunda, Kadının çıkarlarını koruyacak yasal düzenlemelerin ivedi olarak yapılması, yasalardaki hakların bilinmesi ve kullanılmasında tüm kadınların bilgilendirilmesi konusunda çalışmaların yapılmasını öngörmekteyiz.

Sonuç ve Önerilerimiz

1. Kadın-Erkek Eşitliği İzleme Komisyonu: Bundan böyle Yüce Meclise sevk edilecek olan yasalarımızda kadınlara karşı ayrımcılık içeren hükümlerin yer almaması açısından TBMM iş tüzüğü'nün 20.maddesinde değişiklik yapılarak TBMM'de, Kadın, Erkek Eşitliği İzleme Komisyonu, kurulması ve iç tüzük değiştirilinceye kadar geçici bir Uyum Komisyonu oluşturulması konusunda, başlatılan çalışmaların en kısa sürede sonuçlandırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

2. Eşitlik Çerçeve Kanunu: Tüm yasal çalışmaların sözleşme hükümleri ile uyumlu hale gelmesini sağlayacak, Eşitlik Çerçeve Yasası'nın, bir an önce çıkması ve TBMM'de, Kadın Erkek Eşitliği İzleme Komisyonu'nun kurulması halinde toplumumuzda kadın ve erkek tüm yurttaşlarımız eşit haklardan daha fazla yararlanacaktır. Kadının erkekle eşit duruma getirilmesi, kuruluşundan beri Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ilkeleri ile amaçlanan bir hedefin gerçekleştirilmesi yolunda önemli bir adım olacaktır.

3. Medeni Kanun: Özellikle uzun süren bir çalışma sonucu hazırlanan Medeni Kanun Tasarısında yer alan, eşler arasında kanuni mal rejimi olarak kabul edilen, paylaşmalı mal ayrılığı rejimi kadının maduriyetini tam anlamı ile gidebilecek bir rejim olarak görülmemektedir. Adalet Bakanlığınca, kabul edilen söz konusu son Medeni Kanun Tasarısında yer alan değişikliklerin yanı sıra Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığınca, hazırlanan Türk Kanunu Medenisi'nin, 150, 170, 185, 444.maddelerinde değişiklik yapılmasına dair Tasarısında Adalet Bakanlığınca desteklenerek,

Medeni Kanun Tasarısına alınmasında yarar mevcuttur. Medeni Kanun Tasarısında "Eşlerden her birisi meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde diğer eşin ve ailenin huzurunu göz önünde tutar" şeklindeki düzenlemenin yürürlükte bulunan Medeni Kanunun, Anayasa Mahkemesince iptal edilen 159.maddesinin değişik bir biçimde ifadesi olarak görüldüğünden, bu hükmün tasarıdan çıkartılması uygun olacaktır.

4. Türk Ceza Kanunu: Türk Ceza Kanununun ön tasarısında zinanın kadın-erkek ayırımı yapılmadan eşit biçimde düzenlendiği görülmekle birlikte, zinanın tamamı ile Medeni Hukuk sorunu olduğu ve boşanma nedeni olarak kalması gerektiği şeklindeki görüşlerde dikkate alınmalıdır.

Kadının İnsan Hakları açısından durumunu güçlendirici yasal düzenlemeler yapılması ve bu arada ırza tecavüz, ırza tasaddi, fuhuşa teşvik, kadın kaçırma ve alıkoyma, ulusal ve uluslararası kadın ticareti gibi suçları işleyenler için caydırıcı cezalar konulmalıdır.

Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu namus cinayetleri vakalarında etkili takibe izin verecek şekilde değiştirilmelidir. Ayrıca yasalar, kadın örgütleri ve bireysel olarak kadınların bu tür davalara taraf olarak katılmalarına izin verecek, soruşturma ve davada ailenin diğer üyelerine öncelik tanınmasını önleyecek "Kültürel Değerlerin" ve cinyeti işleyen kişinin yaşının ceza hafifletici unsur olmasını engelleyecek şekilde düzenlenmelidir.

Bekaret kontrolü uygulamasının, kişinin rızası veya hakim kararı dışında yasal olmadığı, daha geniş bir biçimde

halkımıza ve kamu görevlilerine anlatılmalı ve ilgili yasalara uymayan kişi ve görevlilere cezai yaptırım uygulanmalıdır.

5. Kadına Yönelik Her Türlü Şiddet ve İstismarın Önlenmesi: Kadınlar her türlü şiddete ve teröre karşıdır. Kadın barıştan yanadır. Kadına karşı yapılan her türlü şiddet konusunda gerekli tedbirlerin ve yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Her ne kadar 4320 sayılı ailenin korunmasına dair yasa, aile içi şiddetle mücadele için olumlu bir başlangıçta olsa yasada düzeltilmesi gereken sakıncalı hükümler ve ilave edilmesi gereken hususlar vardır.

Yasada kadına uygulanan şiddetin tümü ile ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemelerin kapsamının genişletilmesi ve eş güdümlü müdahale ve önleme programlarının uygulanması gereklidir.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'nın, gerçekçi bir biçimde uygulanması amacıyla hakim, cumhuriyet savcısı, adli tıp ve acil servis görevlileri ile kolluk kuvvetlerine hizmetiçi eğitim programları uygulanmalıdır.

4320 sayılı Yasanın "hakimin başvurusu üzerine herhangi bir ek araştırma yapabilmesine imkan tanınmaması önüne getirilenlerle yetinilerek karar verilmesinin istenilmesi sakıncalıdır." Bu eksikliğin giderilmesi gerekmektedir.

4320 sayılı Yasada aile içi şiddete dayalı suçların tek tek sayılmaması olumlu ise de, suçun oluşumu bakımından kovuşturmanın öngörülmemesi bir eksikliktir. Kadına yönelik şiddete karşı tedbir olarak Kadın Danışma Merkezlerinin, ilgili kurumların il ve ilçe örgütlenmeleri içinde yaygınlaştırılmasına ihtiyaç vardır. Yerel yönetimlerin bütçelerinden Kadın Danışma Merkezlerine ve Sığınma Evlerine belirli bir

pay ayrılması için yasal düzenlemeler yapılması şarttır. Bu da kadının toplum içinde saygınlığını ve yerini güçlendirir.

Yargıtay'ın çeşitli karar ve görüşleri doğrultusunda, cinsel ilişki için mağdurun rızasının olmaması ve karşı tarafın maddi yada manevi zor kullanması, ırza geçme suçunu oluşturmaktadır. Bundan da anlaşılacağı gibi evlilik içi tecavüz suçtur. Bu durum Ceza Kanunu'nun, 416/1.maddesinde yerini almalıdır.

Genel kadınların durumlarının insan onuruna yakışır biçimde düzeltilmesi gerekir. Bunun için 1961 yılında yürürlüğe konmuş olan Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nde, değişiklik yapılarak evlerin camlarının mihlanması, tescil edilen kadınların nüfus cüzdanlarının ellerinden alınarak kendilerine genel kadın kimliği verilmesi, geçici olarak evci çıkabilmeleri için ve buldukları ilin dışına çıkabilmeleri için izin almaları gibi konular yeniden gözden geçirilmelidir.

6. Kadının Sosyal Güvenlik Örgütlenmesi: Kadının sosyal güvenlik örgütlenmesi ile ilgili hakların kullanılmasında, 158 sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmesi'nin, 111 sayılı İLO Sözleşmesinin uygulanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Çalışma yaşamında da erkek egemen bakış açısı değiştirilerek eşitlikçi bir bakış açısının çalışma yaşamı ile ilgili plan, program ve politikalara yansıtılması ve kadınların istihdamda eşit hak ve fırsatlardan yararlanmalarının sağlanması gerekmektedir.

Çalışan kadınların ev işlerini yüklenmesinden doğan sorunların ortadan kaldırılması amacıyla kreş, huzurevi, çama-

şırhane vb, yerlerin açılması ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

7. Sosyal Güvenlik Mevzuatı Yönünden: 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve 2926 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri gözden geçirilerek doğum yardımı, analık sigortasına ilişkin maddelerde iki yasa arasında paralellik sağlanmalıdır.

Her ikisi de devlet memuru olan evli eşleri faydalanmakta oldukları aile ve çocuk yardımlarının kocaya ödenmesi ve lojman yardımından kocanın yararlanması hususları kandan çıkartılmalıdır. Eşlerin farklı sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmaları halinde çocukların babanın tabi olduğu kuruluşun sağlık yardımından yararlanması uygulanmasına son verilerek seçim hakkı verilmelidir.

8. Ev ve Tarla İşlerinde Çalışan Kadınların Sigortası: Ev ve tarla işlerinde çalışan kadınlarımızın ülkenin kalkınmasında potansiyel güç olduğu ülke ekonomisine katkı sağladığı halde sosyal güvenlikten yoksundur. Bunun için ev işlerinde çalışan kadınlarında sosyal güvenlik kapsamına alınması için gerekli düzenlemelerin yapılması uygun olacaktır.

9. Aile ve Doğum Yardımları: 657 sayılı Kanununun 203.maddesinde aile yardımı ödeneğinin memur karı kocadan yalnız kocaya verileceği bildirilmiştir. 207.maddede ise doğum yardımlarının yalnız babaya verileceği hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemelerin eşler arası eşitlik ilkesine aykırı düştüğü açıktır. Bu nedenle 657 sayılı Kanununun söz konusu 203 ve 207.maddelerinin, eşitlikçi bir anlayış doğrultusunda gözden geçirilmesi yerinde olacaktır.

10. Çalışan Eşin Dul Aylığı: 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 68.maddesinde emekli aylığı, adi malüllük, vazife malüllüğü alan veya iştirakçı olan eşi vefat eden eşi nedeni ile bağlanacak dul aylığının oranı %50 olarak belirlenmiştir. Oysa emekli aylığı almayan, iştirakçı olmayan eşe diğer aylık alan yetimi yoksa bağlanacak dul aylığının oranı %75'dir. Bu eşitsizliğin çalışan ve dul aylığı alan dul eşle yine düzeltilmesi için 5434 sayılı Kanununun 68. maddesinin değiştirilmesi gerekmektedir.

11. Gebelik ve Doğum İzinleri: Doğum ve süt izinlerinin süresinin işçi ve memurlar bakımından eşit hale getirilmesi için, gebelik ve doğum izni sırasında işten çıkarmalarda 1475 sayılı İş Kanunu ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Doğum sonrasında çocuk bakımı için babaya izin verilmesi konusunda düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

12. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu: Serbest meslek sahibi evli kadınların kazançlarının eşleri ile birlikte vergilendirilmesine ilişkin aile reisi beyanı usulünden vazgeçilerek kadının kendi adına beyan ederek vergi borcunu kendi adına ödemesini sağlamak amacıyla, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

13. 1500 Sayılı Nüfus Kanunu: 1587 sayılı Kanununun 16.maddesinde çocuğun nüfus kaydını ana ve babanın birlikte yaptırabilmesine imkan sağlayacak biçimde düzenleme yapılmalıdır.

14. 5953 Sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştiranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi hakkında Kanun: Çağdaş ülkelerin çoğunda olduğu gibi, Türkiye'de, kitle

iletifim araularının, toplumsal cinsiyetle ilgili yarguların düz-tiltilmesinde ve Őekillendirilmesinde çok önemli olduğu bilinmektedir. Radyo Televizyon st Kurulu (RTÜK) nda kadınların yeterli sayıda ve etkili bir biçimde temsiline olanak sağlanması, RTÜK yasanına kadının statüsü ile ilgili konuların dahil edilmesi, 5953 sayılı Kanunun 16.maddesinin son fıkrasında yer alan kadın gazetecinin doğum iznine ayrıldığı dönemde son aldığı ücretin yarısının ödenmesine dair hüküm değiştirilmelidir.

15. Kişisel Sağlık Sigortası: Medeni Kanundaki "Koca Ailenin Reisi" hükmü nedeniyle çocukların babanın tabi olduğu sosyal güvenlik kurumunun sağlık yardımından yararlanması zorunluğu, annenin sağlık yardımının daha iyi olanaklar sağlanması halinde çocukların aleyhine olmaktadır. Tamamen uygulamadan ve Medeni Kanunun yorumundan kaynaklanan bu sorunun Sağlık Bakanlığı'nca, hazırlanan Kişisel Sağlık Sigortası Kanununun hayata geçirilmesi ile çözüleceği gerçeğinden hareketle kanunun bir an önce çıkarılmasında yarar bulunmaktadır.

16. Milli Eğitim İle İlgili Konular: 2000 yılına kadar okur yazar olmayan bireyin kalmaması, 2005 yılına kadar ise ilk ve orta öğretimden faydalanmada cinsler arası farklılığın kaldırılması faaliyetlerine ağırlık verilmelidir. Eğitim programlarında nüfus, aile planlaması üreme sağlığı, cinsellik, kadın sağlığı konularının yer alması, ilköğretim okullarında Yurttaşlık ve İnsan Hakları, liselerde Demokrasi ve İnsan Hakları derslerinin içinde kız ve erkek çocuklarının eşitlik kavramını benimsemeleri ve katılımcı demokrasi anlayıŐları geliŐtirilerek kız çocuklarında geleneksel rol ve görevler dışına çıkmaları sağlanmalıdır.

17. Diğer Alanlarda: Kültür ve sanat toplumun ilerlemesini sağlayan en önemli unsurlardan olup, ülkemizde henüz bu alanda, cinslerarası eşitlik anlayışı ve kadın erkek eşitliğine yönelik uygulamaların öne çıkartılmadığı, görülmektedir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı'nın ortak projeler oluşturmaları sağlanmalıdır. Kadın sanatçılara mesleklerinde fırsat eşitliği ve hatta teşvik edici olumlu ayrımcılık uygulanmalıdır.

Aynı destek kadın sporcular içinde sağlanmalıdır. Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu ve ilgili mevzuatta yapılacak değişikliklerle TBMM'de, yerel yönetimlerde ve diğer karar mekanizmalarında, tüm çağdaş gelişmiş ülkelerde örnekleri bulunduğu gibi her iki cinsin eşit temsili sağlanıncaya kadar, fırsat önceliği olumlu ayrımcılık, kota veya belirli olanaklarda temsil edilme olanakları sağlanmalıdır. Sivil Toplum Kuruluşlarınca savunulan görüşe göre bu oran kadın-erkek ayrımı gözetilmeksizin her iki cinsin en az %25-30 oranında temsili doğrultusundadır.

Kadınların bilinçlendirilmesi ve eğitimleri yoluyla statülerinin geliştirilmesi siyasal yaşama ve karar mekanizmalarına katılımlarını arttıracaktır.

Ev kadınları da dahil olmak üzere tüm kadınların banka kredilerinden, her türlü teşvik ve fonlardan yararlanmalarını sağlayabilmek için işlemlerin basitleştirilerek, özellikle kırsal kesimdeki eğitimsiz ve girişimci kadınlarımız için verilen hizmetlerde yıldırıcı değil teşvik edici devlet anlayışı hakim kılınmalıdır. Kırsal kesimdeki kadınlarımıza kalkınma planlarının tüm görüşme ve uygulama aşamalarına katılmaları için fırsat yaratılmalıdır.

Evrensel İnsan Hakları ve Kadının İnsan Hakları açısından kadının sorunları alanında çalışan kuruluşlara devletçe destek verilmelidir. Bu konuda çalışmaları ve faaliyetleri yerine getirmek üzere çalışan ulusal mekanizmanın güçlendirilmesi amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un bir an önce yasallaşması sağlanmalıdır. Muğla Barosunu temsilen Baro Başkan Yardımcısı.

ŞANLIURFA BAROSU
Kadın Hakları Komisyonu

Şanlıurfa Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu olarak Medeni Kanun ve Ceza Kanununda ayrımcılık içeren maddeler ve uygulamada karşılaşılan aksaklıklar konusundaki görüşlerimizi sizlere gönderiyoruz.

Medeni Kanun

2. MK. 21.md. : İkameti seçme hakkı erkeğe tanınmıştır. Evli kadın isterse kocasından ayrı, bağımsız bir ikamet edinebilmelidir.
3. MK. 88.md. : Evlenme yaşı kadın ve erkek için 18'e çıkarılmalıdır.
4. MK. 98.md. : Nikahta yetkili makam düzenlenmiştir. Kadın ve erkek diledikleri yerde evlenebilirler şeklinde olmalıdır.
5. MK. 152.md. : Koca ailenin reisidir, şeklinde olan bu madde kaldırılmalıdır.
6. MK. 153.md. : Soyadına yöneliktir. Eşlere aile soyadını seçme hakkı tanınmalı, bu konuda bir bildirim

olmazsa kadın soyadını kocasının soyadı önünde taşımalıdır.

7. MK. 153/2.md. : Eşler ortak meskeni birlikte seçmelidirler.
8. MK. 154.md. : Evlilik birliğini koca temsil eder, şeklindedir. Eşler evlilik birliğini birlikte temsil ederler şeklinde olmalıdır.
9. MK. 155.md. : Birlikte temsil olmalı ancak ülkemiz gerçekleri gözönüne alınarak ailenin sürekli ihtiyaçlarından koca sorumlu olmalıdır.
10. MK.156, 157, 158.md. : Bu madde hükümleri kaldırılmalıdır. Yeni düzenleme kadın ve erkeği kapsar şekilde olmalı. Temsil yetkisinin kaldırılması, sınırlandırılması belli koşullara (temsil gücünden yoksun olma, yetkiyi aşma, kötüye kalma vs) bağlanmalı, hakim kararı ile olmalı ve ilan edilmelidir. Aynı şekilde eşlerden birinin istemi üzerine verilen bu karar yine istem üzerine hakim tarafından değiştirilmeli ve buna ilişkin karar da ilan edilmelidir.
11. MK. 160.md. : Bu madde hükmü kaldırılmalıdır.
12. MK. 161.md. : Madde, geçim, çocuklarla şahsi münasebet, velayet konularında yargıç tedbir niteliğinde olmak üzere en fazla 40 gün içinde karar verir şeklinde düzenlenmelidir.
13. MK. 162.md. : Birlikte yaşamaya ara verilmesi, madde yeniden düzenlenmeli maddeye yargıcın istem üzerine tedbir nafakası, çocuk varsa kişisel ilişkinin

düzenlenmesi, ev eşyalarından yararlanma konularında 40 gün içinde karar vermesi eklenmelidir.

14. MK. 169.md. : Yargıç onayı kaldırılmalı, yeni bir düzenleme getirilmelidir.
15. MK. 170.md. : Evlilik içerisinde edinilen malların eşit olarak paylaşılması ilke olarak kabul edilmeli. Eşlerden birine miras yoluyla intikal eden mallar, yalnız birinin kullanımına yarayan eşya, getirilen mallar bunun dışında tutulmalıdır.
16. MK. 253.md. : Sahih nesepli alt soyu bulunanlarda evlat edinebilmelidirler.
17. MK. 263.md. : Eşler birlikte ve eşit olarak velayet hakkını kullanmalı, anlaşmazlık halinde hakimin müdahalesi söz konusu olmalıdır.
18. MK. 269.md. : 153.md.de yapılacak değişiklikler doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.
19. MK. 291.md. : Evlilik haricinde doğan çocuğu babanın anneside tanımalıdır.
20. MK. 302.md. : Bu madde yürürlükten kaldırılmalıdır.

Öneriler :

1. Aile Mahkemeleri kurulmalı.
2. Evlilik birliğinin devamı, boşanma ve ayrılık davalarında talep edilen nafakalarda serbest meslek sahibi olan kocanın gerçek gelirinin tespiti son derece zordur. Bu konuda yeni bir düzenleme yapılmalı ve ko-

canın gerçek hayat standardı her yönüyle hakim tarafından araştırılmalıdır.

3. Boşanma ve ayrılık davalarında yetkili mahkeme davacının yerleşim yeri veya eşlerin son defa altı ay birlikte oturdukları yer mahkemesi olmalıdır.
4. İştirak nafakası ile ilgili yetki kuralı, davacının ikametgahı mahkemesi olarak değiştirilmelidir.
5. Nafaka ve tazminat davalarında kocanın mal varlığına tedbir konulabilmelidir.

Ceza Kanunu

1. TCK. 414.md. : Yaş sınırı 18'e çıkarılmalıdır.
2. TCK. 416.md. : Yaş sınırı 18'e çıkarılmalıdır.
3. TCK. 417.md. : Ayrı bir hüküm olarak düzenlenmeli, suç mağdurları için koruyucu önlemler alınması için düzenleme yapılmalıdır.
4. TCK. 429.md. : Kadın-kız ayrımının kaldırılması gereklidir. Kadının evli olması ağırlaştırıcı neden olmalıdır.
5. TCK. 434.md. : Kaçırma-sularında evlenme düzenlenmiştir. Fail birden fazla ise mağdurenin faillerden biri ile evlenmesi halinde ceza erteleniyor ve bu erteleme diğer failler bakımından da geçerli oluyor. Madde yeniden düzenlenmeli diğer faillerin cezası ertelenmemeli.
6. TCK. 453 ve 462.md. : Her iki madde hkmde özel bir ceza ve özel bir indirim öngörmüştür. Bununla da

namus kavramı ön planda tutulmuştur. Her iki madde hükmüde kaldırılmalı, diğer adam öldürme hükümlerine göre yargılama yapılmalıdır.

Öneriler :

1. Her ilde çocuk mahkemeleri kurulmalıdır.
2. Evlilik içi tecavüz ayrı bir madde olarak düzenlenmelidir.
3. Her karakolda bir kadın polis bulunması zorunluluğu getirilmeli.
4. Evden kaçan kızların töre nedeniyle namus cinayetlerine kurban edilmemesi için hiçbir şekilde ailelerine teslim edilmemeleri, devlet tarafından koruma altına alınmaları ve buldukları yerin ailesine, yakınlarına bildirilmemesi konusunda düzenleme yapılmalıdır.
5. Yine töre nedeniyle namus cinayetlerine dur demek için devlet, yerel yönetim, sivil toplum örgütleri, kuruluşlar işbirliği yapmalı, halk bu konuda eğitilmelidir.
6. Kadın sığınma evlerinin her belediye çevresinde kurulması sağlanmalıdır.
7. Sekiz yıllık eğitim konusunda çocuklar izlenmeli, aileler bu konuda denetim altında tutulmalı, aksine tutum içerisinde olan aileler hakkında müeyyideler getirilmelidir. Yasalar önünde tam bir eşitliğin sağlanması dileklerimizle. .

**T.C. BAŞBAKANLIK
KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN TALEBİ ÜZERİNE
TÜBAKKOM TARAFINDAN VERİLEN GÖRÜŞLER**

8 Şubat 2000

T.C. Başbakanlık

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'ne

Konu: Kadın Erkek Eşitliği Ombudsman'ı Kurulmasına ilişkin gönderilen Bilgi Notu çerçevesinde TÜBAKKOM'un görüşüne aşağıda özetle yer verilmiştir.

1) Terminolojiye İlişkin Olarak:

Öncelikle Ombudsman (Ombudsperson) yerine Türkçe karşılığını kullanmalıyız. Tasarı'da "Yurttaş Sözcülüğü" kullanılmıştır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında bu kurumun Türkiye'de kurulması öngörülmüş ve orada "kamu denetçisi" terimine yer verilmiştir. Birçok ülkede kurulmuş olan bu kurum için "kamu hakemi", "halkın avukatı", "halkın savunucu-

su", "halkın sözcüsü" gibi farklı terimler kullanılmaktadır. Bu kurumun amacı ve işlevi gözönünde tutulduğunda "Yurttaş Sözcüsü" veya "Halkın Sözcüsü" teriminin kabul edilebilir olduğu görüşünderiz.

2) Tanımı ve Amacı:

Yurttaş Sözcüleri, idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygun, verimli, düzenli ve kaliteli olarak yürütülmesini denetleyen, ancak bu denetim sonunda idareye sadece öneride bulunabilen, yaptırım gücü olmayan, Parlamento ya da Devlet Başkanı tarafından atanan tarafsız kişilerdir. Yurttaş Sözcülüğü'nün ana amacı, idarenin eylem ve işlemlerine ilişkin denetimin, yargısal denetim usullerine tabi olmaksızın, kısa zamanda sonuç alınabilecek ve vatandaşa herhangi bir mali yük getirmeyecek şekilde yerine getirilmesidir. Bu denetim sonunda, hukuki bir yaptırım söz konusu olmayıp, öneri niteliğini taşıyan kararlar açıklanacaktır. Bu kurumun yapacağı öneriler, kamuoyunu harekete geçirmede etkili olacaktır. Dolayısıyla Yurttaş Sözcüsü'nün başarılı olabilmesi, onun yapacağı açıklamaların kamuoyunda yankı bulmasına bağlıdır. Bu bakımdan da gönüllü kuruluşlara ve basına büyük görevler düşmektedir. Yurttaş Sözcüsü, idareye daha iyi, daha uygun çözümler için sadece öneride bulunmaktadır, bunların yargı kararı niteliği yoktur.

Yasa Tasarısı'na İlişkin Önerilerimiz:

* Adalet Bakanlığında hazırlanmakta olan Tasarı'dan

ayrı Kadın Erkek Eşitliği Yurttaş Sözcülüğü konusunda ayrı bir Yasa Tasarısı hazırlanması ve bunların yasallaşması, henüz "KSSGM ile ilgili Teşkilat Yasasının" bile çıkarılmadığı gözönüne alındığında, son derece zordur.

Aynı Tasarı'da biri Kadın Erkek Eşitliği olmak üzere iki Yurttaş Sözcülüğü'ne yer verilmesine de olumlu destek bulma şansı yok denecek kadar azdır.

Bu nedenle, Yurttaş Sözcüsü'nün, biri Kadın Erkek Eşitliği Yurttaş Sözcüsü Yardımcısı olmak üzere en çok on sözcü yardımcısı seçmesi kuralına Tasarı'da yer verilmesini sağlanması daha kolay olabilir. İlgili maddede, yardımcılarının konularında uzman olmaları ve Yurttaş Sözcülüğü seçiminde aranan nitelikleri taşımaları koşulu getirilmelidir;örneğin hukuk fakültesi mezunu ve 45-65 yaşları arasında olmak.

Bu temel ilkelerin mutlaka Kanunda yer alması sağlanmalıdır. Öte yandan, kurumun illerde ya da bölgelerde örgütlenmesi ve çalışma programına ilişkin hususlar gibi ayrıntılar tüzük, yönetmelik veya kurumun tebliğleriyle düzenlenebilir. Ancak, özellikle kadın erkek eşitliği sözcü yardımcılığı seçiminde dikkate alınması zorunlu kriterlere mutlaka yasada yer verilmelidir.

* Görev süresi 5 (veya 6) yıldan uzun olmamalıdır.

* Şikayet sahiplerinin hızlı ve kolay ulaşabilmesi için her coğrafi bölgede bir yurttaş sözcülüğü bürosu olmalıdır.

* Yurttaş Sözcüsünün görev ve yetkisi ilk aşamada sadece idarenin eylem ve işlemleriyle mi sınırlandırılmalı yoksa özel sektör ve diğer kuruluşları da içermeli midir? Bu konu tartışılabilir. Ancak ilk aşamada çok geniş yetki verilmesi ku-

rumun başarılı olabilme şansını azaltacaktır. Bu açıdan Tasarı'daki gibi sınırlı tutulmalıdır.

* Eşitlik Çerçeve Yasası, Kadın Erkek Eşitliği Yurttaş Sözcüsünün başarılı olmasını kolaylaştırabilecektir, ancak zorunlu değildir. Zaten söz konusu yasanın TBMM de kabul edilmesi de kolay olmayacaktır.

Öneri: Kadın Erkek Eşitliği Yurttaş Sözcülüğü örgütlenme modeli ve çalışma programı belirlenerek örnek bir çalışma başlatmak üzere pilot bir uygulama yapılabilir. Saygılarımızla TÜBAKKOM Koordinasyon Grubu.

T.C. BAŞBAKANLIK

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'ne

Konu : Ek İhtiyari Protokol hakkında

TÜBAKKOM'un görüşü

İlgi : B.02.1.KSS.0.76/42/63

TÜBAKKOM Koordinasyon Grubu, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımlığın Kaldırılması Sözleşmesi'nin daha etkin şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 6 Ekim 1999 tarihli oturumunda onaylanarak, Sözleşme'ye taraf devletlerin imzasına açılan ve 10 Aralık 1999 tarihi itibarıyla 23 ülkenin imzaladığı İhtiyari Protokol'ü Türkiye'nin de bir an önce imzalamasının doğru olacağı görüşündedir.

Ancak, Sözleşme'ye konulan çekincelerin kaldırılmasına rağmen Medeni Kanun Tasarı'nın henüz yasalaşmadığı ve diğer yasalarda ve toplumsal yaşamda kadın erkek eşitliğine aykırılıkların sürdüğü bir ortamda Ek İhtiyari Protokol'ün onaylanmasının ne derece doğru olacağı tartışılabilir.

Öte yandan, Amerika Birleşik Devletleri'nin Sözleşme'yi sadece imzalamış ancak bugün bile halen onaylamamış olduğu gözönüne alındığında; İhtiyari Protokol'ün ülkemizce onaylanması aşamasında da, Komite'nin "Sözleşmede yer alan hakların ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurular hakkında inceleme, araştırma prosedürüne ilişkin" Protokol'ün 8. maddesinde ve "araştırma sonucu alınan tedbirlerin ayrıntılarının Ülke Raporu'nda belirtilmesine ilişkin" 9. maddesinde düzenlenen yetkisinin tanınmadığına dair beyanda bulunmanın yerinde olacağı görüşündeyiz. Çünkü, önemli olan öncelikle insan hakları ve kadının insan hakları konusunda bütün eksiklikleri tamamlamamızdır. Saygılarımızla. TÜBAKKOM Koordinasyon Grubu.

E K L E R

**BM KADINLARA KARŐI HER TŪRLŪ AYRIMCILIĐIN
ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ
(Kabul Tarihi: 18 Aralık 1979,
Yürürlük Tarihi : 3 Eylül 1981)**

Bu Sözleşmeye taraf olan Devletler,

Birleşmiş Milletler Yasasının temel insan haklarına, insan onur ve değerine ve erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olmaları gerektiğine inancı yeniden onayladıklarını kaydederek;

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin, insanlara karşı ayrımcılığın kabul edilemezliği ilkesini benimsediğini ve tüm insanların özgür doğduklarını ve eşit onur ve haklara sahip olduklarını ve bu Bildirgede böylece öne sürülen tüm hak ve özgürlüklerin cinsiyete dayalı olanlar dahil hiçbir ayrıma tabi kılmaksızın herkes tarafından kullanılabileceğini kaydederek;

İnsan Hakları Sözleşmelerine Taraf Devletlerin, kadınlarla erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını sağlamak yükümlülüğü bulunduğunu kaydederek;

Birleşmiş Milletler ve ona bağlı uzman kuruluşların gözetiminde kabul edilmiş ve erkeklerle kadınların eşitliğini sağlamaya çalışan uluslararası sözleşmeleri göz önünde tutarak;

Ayrıca Birleşmiş Milletler ve ona bağlı uzman örgütlerin kabul ettikleri erkek ve kadınların haklarının eşitliğini sağlamayı amaçlayan kararlar bildiri ve önerileri de dikkate alınarak;

Ancak, bu çeşitli belgelere rağmen kadınlara karşı ayrımcılığın hâlâ devam etmekte olduğundan endişe duyarak;

Kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şerefi ve onuruna saygı ilkelerini ihlâl ettiğini, kadınların erkeklerle eşit olarak ülkelerinin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına katılmalarını engellediğini, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel oluşturduğunu ve kadınların ülkeleri ve insanlık hizmetinde kullanabilecekleri olanaklarını geliştirmelerini zorlaştıracaklarını kaydederek;

Yoksulluk durumlarında kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim ve iş bulma ve sair ihtiyaçlarının karşılanması bakımından en az olanağa sahip olduklarından endişe duyarak;

Eşitlik ve adalete dayalı yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulmasının, kadınlarla erkekler arasındaki eşitliği sağlamak için önemli bir aşama oluşturacağına inanarak;

Apartheid'in, ırkçılığın her şeklinin, ırk ayırımının, sömürgeciliğin, saldırganlığın, yabancı devlet işgal ve egemenliğinin ve ülkelerin iç işlerine karışmanın ortadan kaldırılmasının, erkeklerle kadınların eşit haklardan yararlanmaları için gerekli olduğunu önemle vurgulayarak;

Uluslararası barış ve güvenliğin kuvvetlendirilmesinin, uluslararası gerilimin azaltılmasının, sosyal ve ekonomik sistemlerine bakılmaksızın bütün ülkeler arasında karşılıklı işbirliğinin, genel ve tam silâhsızlanmanın ve özellikle sıkı ve etkili bir uluslararası denetim altında nükleer silâhsızlanmanın, ülkeler arasındaki ilişkilerde, adalet, eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerinin kabulünün ve yabancı ve sömürge yönetimi veya yabancı işgali altında bulunan yerlerdeki halkların kendi kaderlerini belirleme ve bağımsızlık elde etme hakları kadar ulusal egemenlik ve toprak bütünlüklerine saygının gerçekleşmesinin, sosyal gelişme ve kalkınmaya ve bunun bir sonucu olarak da, erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin elde edilmesine katkıda bulunacağını kabul ederek;

Bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin, kadınların erkeklerle eşit koşullarda her alanda azami katkılarını gerektirdiğine inanarak;

Kadınların ailenin refahına ve toplumun kalkınmasına yaptıkları büyük katkının henüz tam olarak algılanmadığını, analığın sosyal önemini ve ana ve babanın aile içinde ve çocukların büyütülmesindeki rollerini göz önünde bulundurarak ve kadınların nesillerin üremesindeki önemli rolünün aile içinde ayırma neden olmaması gerektiğini, nitekim çocukların yetiştirilmelerinin kadın ve erkek ile toplumun tamamının sorumluluk paylaşmaları gerektirdiğini unutmuyarak;

Erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için, kadınlarla erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik gereğinin bilincine vararak;

Kadınlara Karşı Ayırcılığın Ortadan Kaldırılması Bildirgesinde yer alan ilkeleri uygulamaya ve bu amaçla ayırcılığın her tür ve görünümlerinin ortadan kaldırılması için gerekli önlemleri almayı kararlı olarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

BÖLÜM I

MADDE 1. İşbu Sözleşmeye göre, "kadınlara karşı ayırım" deyiimi, kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan haklarının ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, dışlama veya sınırlama anlamına gelecektir.

MADDE 2. Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a- Kadın-erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,

b- Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde yaptırımları da kapsayan yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,

c- Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal açıdan

korunmasını ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayırımı karşı etkin korunmalarını sağlamayı,

d- Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,

e- Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,

f- Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasa, yönetmelik, âdet ve uygulamaları, değiştirmek veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,

g- Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal cezaî hükümleri kaldırmayı.

MADDE 3. Taraf Devletler, özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sahalarda olmak üzere bütün alanlarda kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla, yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

MADDE 4. 1. Kadın-erkek eşitliğini olgusal olarak (de facto) sağlamak ve hızlandırmak için taraf devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, işbu Sözleşmede belirtilen cinsten bir ayırım olarak düşünülmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların korunması sonucunu doğur-

mayacaktır. Fırsat ve uygulamada eşitlik hedeflerine ulaşıldığı zaman bu önlemlere son verilecektir.

2. Anneliğin korunması amacıyla işbu Sözleşmede belirtilenler dahil, Taraf Devletlerce alınacak özel önlemler, ayırıcı olarak nitelendirilmeyecektir.

MADDE 5. Taraf Devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır :

a- Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek,

b- Anneliğin toplumsal bir işlev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her durumda çocukların yararlarını her şeyden önce gözeten anlayışa dayanan bir aile eğitimi sağlamak,

MADDE 6. Taraf Devletler, kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi için yasama dahil gerekli bütün önlemleri alacaklardır.

BÖLÜM II

MADDE 7. Taraf Devletler, ülkenin siyasal ve kamusal yaşamında, kadınlara karşı ayırımı önlemek için tüm önlemleri alacaklar ve özellikle kadınlara erkeklerle eşit şartlarla aşağıdaki hakları sağlayacaklardır :

a- Bütün seçimlerde ve halk oylamalarında oy kullan-

mak ve halk tarafından seçilen organlara seçilebilmek,

b- Hükümet politikasının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmak, kamu görevinde bulunabilmek ve hükümetin her kademesinde kamu görevleri üstlenmek,

c- Ülkenin kamusal ve siyasal yaşamı ile ilgili hükümet dışı kuruluşlara ve derneklere katılmak.

MADDE 8. Taraf Devletler, kadınlara, erkeklerle eşit koşullarda ve hiçbir ayırım gözetmeksizin, hükümetlerini uluslararası düzeyde temsil etmek ve uluslararası kuruluşların etkinliklerine katılmak fırsatını sağlamak için gerekli bütün önlemleri alacaklardır.

MADDE 9. 1.Taraf Devletler, uyrukluğun kazanılmasında, değiştirilmesinde veya korunmasında kadınlara erkekler ile eşit haklar tanıyacaklar ve özellikle bir yabancıyla evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın uyrukluğunu değiştirmesinin, kadının da otomatik olarak uyrukluğunu değiştirmesine, uyruksuz kalmasına veya kocanın uyruğunu zorla almasına yol açmamasını sağlayacaklardır.

2.Taraf Devletler, çocukların tâbiyeti konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlayacaklardır.

BÖLÜM III

MADDE 10. Taraf Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadınerkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayırımı önleyen bütün uygun önlemleri alacaklardır :

a- Meslek ve sanat yönlendirilmesinde kırsal ve kentsel

alanlarda bütün dallardaki eğitim kurumlarına girişte ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde ve her çeşit mesleki eğitimde eşit koşulların sağlanması,

b- Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınavlara katılmaları, aynı düzeyde nitelikleri olan eğitim görevlilerine, okul, bina, araç ve gereçlere sahip olmaları,

c- Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve düzeyinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için eğitim birliğinin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim metodlarının bu amaca göre düzenlenmesi,

d- Burs ve diğer eğitim yardımlarından faydalanmaları için kadınlara erkeklerle eşit fırsatların tanınması,

e- Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik yetişkin eğitimi ve işlevsel okuma-yazma öğretim programları dahil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi,

f- Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi,

g- Spor ve beden eğitimi etkinliklerine etkin olarak katılmaları için erkeklerle eşit fırsatlar tanınması,

h- Kadınların ailelerinin sağlık ve refahını sağlamaya

yardım edecek, aile plânlaması bilgisi dahil özel eğitici bilgiyi edinmeleri.

MADDE 11. 1. Taraf Devletler, çalışma alanında kadınlara karşı ayırımı önlemek ve kadın-erkek eşitliği temeline dayanarak eşit haklar sağlamak için, özellikle aşağıda belirtilen konularda bütün uygun önlemleri alacaklardır :

a- Bütün insanların vazgeçilmez hakkı olan çalışma hakkı,

b- Çalışma alanında eşit seçim kriterleri uygulanması da dahil, erkeklerle eşit çalışma olanaklarına sahip olma hakkı,

c- Özgürce meslek ve iş seçme hakkı, terfi, iş güvenliği, hizmetin tüm koşul ve avantajlarından faydalanma hakkı, çiraklık, ileri mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi dahil mesleki eğitim ve mükerrer eğitim görme hakkı,

d- Sosyal yardımlar dahil eşit ücret hakkı, eşdeğerdeki işte ve işin cinsinin değerlendirilmesinde eşit işlem görme hakkı,

e- Ücretli izinle birlikte, özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, sakatlık ve yaşlılık ve diğer çalışamama hallerinde sosyal güvenlik hakkı,

f- Güvenli koşullar içinde çalışma hakkı ve sağlığın ve bu arada doğurganlığın korunması hakkı.

2. Evlilik ve analık sebebiyle kadınlara karşı olan ayırımı önlemek ve etkin çalışma hakkını sağlamak amacıyla, Taraf Devletler uygun önlemleri alacaklardır.

a- Hamilelik ve analık izni sebebiyle veya evliliğe bağlı olarak işten çıkarma ayırımını yasaklamak, bu ayırımı yapanları cezalandırmak,

b- Önceki iş, kıdem ve sosyal haklar kaybedilmeksizin, ücretli olarak analık izni veya benzeri sosyal içerikli tazminatlar vermek,

c- Özellikle çocuk bakımevleri ağının kurulması ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu yaşamına katılma ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek,

d- Hamilelik süresince zararlı olduğu kanıtlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak.

3. Bu maddede yer alan konulara ilişkin koruyucu yasalar bilimsel ve teknik bilgi ışığı altında dönem dönem yeniden gözden geçirilecek ve gerekirse değiştirilecek, kaldırılacak veya uzatılacaktır.

MADDE 12. 1. Taraf Devletler, aile plânlaması dahil sağlık bakım hizmetlerinden kadın ve erkeğin eşit olarak yararlanması için, sağlık bakımında kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldıran bütün önlemleri alacaklardır.

2. Bu maddenin 1. paragrafında öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla Taraf Devletler kadına hamilelik, lohusalık ve doğum sonrası dönemde gerekli hizmetleri sağlayacaklar, hamilelik ve emzirme sırasında yeterli beslenme ile birlikte, gerektiğinde parasız hizmet vereceklerdir.

MADDE 13. Taraf Devletler kadınlara karşı ekonomik ve sosyal yaşamın diğer dallarında erkeklerle kadınların eşit olarak haklardan yararlanabilmelerini sağlayarak kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi için gerekli önlemleri ve özellikle aşağıdaki önlemleri alacaklardır :

a- Aile zammı hakkı,

b- Banka kredisi, ipotek ve diğer mali krediler elde etme hakları,

c- Eğlence, spor ve kültürel hayatın tüm yönlerine katılma hakları.

MADDE 14. 1. Taraf Devletler, kırsal kesim kadınlarının karşılaştıkları özel sorunları ve ekonominin parasal olmayan sektöründeki çalışmaları dahil ailelerinin ekonomik bakımdan ayakta kalması için oynadıkları belirgin rolü göz önünde tutacak ve işbu Sözleşme hükümlerinin kırsal kesimdeki kadınlara uygulanmasını sağlamak için gerekli bütün önlemleri alacaklardır.

2. Taraf Devletler, kadın ve erkeklerin eşitliği ilkesine dayanarak, kırsal kalkınmaya katılmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlamak için kırsal kesimdeki kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran tüm uygun önlemleri alacaklar ve özellikle kırsal kesim kadınlarına aşağıdaki hakları sağlayacaklardır :

a- Her düzeydeki kalkınma plânlarının tartışılma ve uygulanmasına katılmak,

b- Aile plânlaması konusunda bilgi, danışma ve hizmetler de dahil olmak üzere yeterli sağlık hizmetlerinden yararlanmak,

c- Sosyal güvenlik programlarından doğrudan yararlanmak,

d- Teknik yeteneklerini geliştirmek amacıyla tüm toplumsal ve yaygın hizmetler ile birlikte işlevsel okuryazarlık

dahil resmi ve gayri resmi eğitim ve öğretimin her türünden yararlanmak,

e- Ekonomik fırsatlardan kendi işinde çalışma veya tam istihdam yoluyla eşit olarak yararlanmak amacıyla kendi kendine yardım grupları ve kooperatifler oluşturmak,

f- Bütün toplumsal etkinliklere katılmak,

g- Toprak ve tarım reformunda ve bunun yanısıra yenisinden iskân projelerinde eşit muamele ve tarımsal kredi ve borçlanma, pazarlama kolaylıkları ile uygun teknolojiden yararlanmak,

h- Özellikle konut, sağlık, elektrik ve su temini, ulaştırma ve haberleşme konularında yeterli yaşam standartlarından yararlanma haklarını sağlamak.

BÖLÜM IV

MADDE 15. 1. Taraf Devletler kadınlara, kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıyacaktırlar.

2. Taraf Devletler medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsatlar tanıyacaktırlar. Özellikle, kadınlara sözleşme yapmada ve mülk yönetiminde eşit haklar verecekler ve mahkemelerde davaların her aşamasında eşit muamele edeceklerdir.

3. Taraf Devletler, kadınların hukuki ehliyetlerini kısıtlamaya yönelik hukuki sonuç doğuran her çeşit sözleşmenin vesair özel işlemlerin tamamının geçersiz olduğunu kabul ederler.

4. Taraf Devletler, kadın ve erkeğe hukuki olarak ika-
metgâh seçme ve nakletmede eşit yasal hak tanyacaklardır.

MADDE 16. 1. Taraf Devletler, kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır :

a- Evlenmede erkeklerle eşit hak,

b- Özgür olarak eş seçme ve özgürce kendi onayıyla evlenme hakkı,

c- Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar,

d- Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her durumda çocukların yararı en ön plânda gözetilecektir.

e- Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceklerine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer araçlardan yararlanmada eşit haklar.

f- Her durumda çocukların çıkarı en üst düzeyde tutularak ulusal yasalarda mevcut veli, vasi, kayyum olma ve evlât edinme veya benzeri kurumlarda eşit hak ve sorumluluklar.

g- Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil karı ve koca için eşit kişisel haklar.

h- Ücret karşılığı olmaksızın veya bir bedel mukabilinde malın mülkiyeti, iktisabı, işletmesi, idaresi, yararlanılması ve elden çıkarılmasında eşlere de eşit haklar.

2. Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesinin hiçbir yasal etkisi olmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının zorunlu olması için yasa dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.

BÖLÜM V

MADDE 17. 1. İşbu Sözleşmenin uygulanmasındaki gelişmeleri gözden geçirmek amacıyla, Sözleşme yürürlüğe girdiği zaman 18, Sözleşmeye taraf 35 devletin onayı veya katılımından sonra işbu Sözleşmenin kapsadığı konularda yüksek itibar ve ehliyeteye sahip 23 uzmandan oluşan, Kadınlara Karşı Ayırımın Ortadan Kaldırılması Komitesi (bundan böyle Komite diye anılacaktır) kurulacaktır. Uzmanlar, Taraf Devletlerce kendi vatandaşları arasından seçilecek ve kendi şahısları namına hareket edecekler, seçimlerde dengeli coğrafi dağılım ve belli başlı hukuki sistemlerle birlikte farklı uygarlıkların temsili de gözönüne alınacaktır.

2. Komite üyeleri Taraf Devletlerin aday listesinden gizli oy ile seçilecektir. Her Taraf Devlet kendi vatandaşlarından bir kişiyi aday gösterebilecektir.

3. İlk seçim işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden altı ay sonra yapılacaktır. BM Genel Sekreteri seçimlerden en az üç ay önce Taraf Devletlere adaylarını iki ay içinde bildirmelerini isteyen bir mektup gönderecektir. Genel Sekreter, aday gösteren Taraf Devletleri de belirtmek suretiyle, adayların listesini alfabetik sıraya göre hazırlayacak ve Taraf Devletlere gönderecektir.

4. Komite üyelerinin seçimi, BM Genel Merkezinde, Genel Sekreter tarafından çağrılmış Taraf Devletler toplan-

tısında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin (nisab) yetersayı oluşturacağı toplantıda, en fazla oy alanlar ile toplantıda hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletler temsilcilerinin salt çoğunluğunun oylarını alan adaylar Komiteye seçileceklerdir.

5. Komite üyeleri 4 yıllık bir dönem için seçileceklerdir. Bununla beraber, ilk seçimde seçilen dokuz üyenin süresi ikinci senenin sonunda bitecek, dokuz üyenin isimleri ilk seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kura ile saptanacaktır.

6. Komitenin 5 ek üyesinin seçimi, 35. onay veya katılımından sonra bu maddenin 2, 3 ve 4. paragrafları hükümlerine göre yapılacaktır. Bu şekilde seçilen iki yedek üyenin görev süresi iki sene sonunda sona erecek ve bu iki üyenin ismi Komite Başkanı tarafından kura ile saptanacaktır.

7. Çeşitli nedenlerle boşalan yerlerin doldurulması için, uzmanının Komite'deki görev süresi sona eren Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından, Komitenin onayına bağlı olmak üzere, başka bir uzmanı atar.

8. Komite üyeleri, BM Genel Kurulunun onayı ile ve Genel Kurulun, Komitenin sorumluluğunun önemini gözönünde tutarak kararlaştıracağı şartlar ve hükümlerle, Birleşmiş Milletlerden ücret alacaklardır.

9. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Sözleşme uyarınca Komitenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için, gerekli personel ve kolaylıkları sağlayacaktır.

MADDE 18. 1. Taraf Devletler, işbu Sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri belirt-

mek amacıyla aldıkları yasal, adli, idari ve diğer önlemler hakkındaki bir raporu,

a- Sözleşmenin, ilgili devlet bakımından yürürlüğe girmesini takiben bir yıl içinde,

b- Daha sonra, her dört yılda bir ve ileride de Komite'nin talep ettiği zamanlarda, Komite tarafından incelemek üzere, BM Genel Sekreterine sunmayı taahhüt ederler.

2. Raporlarda, işbu Sözleşme yükümlülüklerinin gerçekleştirilmesini etkileyen unsurlar ve güçlükler belirtilebilir.

MADDE 19. 1. Komite kendi yöntem kurallarını saptayacaktır. 2. Komite, görevlilerini 2 yıllık bir süre için seçecektir.

MADDE 20. 1. Komite işbu Sözleşmenin 18. maddesi uygun olarak taraf devletlerin ülke raporlarını incelemek üzere yılda bir kez olağan olarak toplanacaktır.⁽¹⁾

2. Komite toplantıları Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Komite tarafından uygun bulunan herhangi bir yerde yapılacaktır.

MADDE 21. 1. Komite, Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığıyla etkinlikleri hakkında BM Genel Kuruluna yıllık raporlar sunacak ve Taraf Devletlerden sağlanan bilgiler ve raporların incelenmesine dayanarak önerilerde ve genel tav-

⁽²⁾ 26.8.1999 tarih ve 4451 sayılı "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde Yapılan Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunmasına Dair Kanun"la 20/1.madde yukarıda yazılı şekli almıştır. Daha önce yıllık olağan toplantılar iki hafta ile sınırlı idi. (RG. 29.8.1999, S. 23801).

siyelerde bulunabilecektir. Bu öneri ve genel tavsiyeler, Taraf Devletlerin olabilecek yorumlarıyla birlikte Komite raporuna dahil edilecektir.

2. Genel Sekreter Komite raporlarını Kadınların Statüsü Komisyonunun bilgisine sunacaktır.

MADDE 22. Uzman kuruluşlar, etkinlik alanlarına giren işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasının görüşülmesi sırasında temsil edilme hakkına sahip olacaklardır. Komite, uzman kuruluşları, Sözleşmenin uygulanması hususunda, etkinlik alanlarına giren konularda raporlar sunmaya davet edebilir.

MADDE 23. İşbu Sözleşmedeki hiçbir husus kadın ve erkek eşitliğinin gerçekleşmesinde daha etkin olan a- Taraf Devletin yasasındaki veya b- O devlet için yürürlükte olan herhangi bir Uluslararası Sözleşme, antlaşma veya anlaşmadaki hükümleri etkilemeyecektir.

MADDE 24. Taraf Devletler işbu Sözleşme ile tanınan hakların tam olarak gerçekleştirilmesi için ulusal düzeyde gerekli bütün önlemleri almayı taahhüt ederler.

MADDE 25. 1. İşbu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açık olacaktır. 2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Sözleşmenin depositoryü olarak tayin edilmiştir. 3. İşbu Sözleşme onaya bağlıdır. Onay belgeleri BM Genel Sekreterine tevdi edilecektir. 4. İşbu Sözleşme bütün Devletlerin katılmasına açıktır. Katılma belgesinin BM Genel Sekreterine tevdi edilmesiyle katılma gerçekleşecektir.

MADDE 26. 1. İşbu Sözleşmenin değiştirilmesi önerisi Taraf Devletlerden biri tarafından herhangi bir zamanda

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yazılı bir başvuru ile yapılabilir.

2. BM Genel Kurulu gerekli gördüğü takdirde böyle bir öneriyle ilgili olarak yapılacak işlem hakkında karar verecektir.

MADDE 27. 1. İşbu Sözleşme 20. onaylama veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilmesini izleyen 30 uncu gün yürürlüğe girecektir.

2. 20 nci onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra, işbu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her devlet için Sözleşme, kendi onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki 30 uncu gün yürürlüğe girecektir.

MADDE 28. 1. BM Genel Sekreteri, onaylama veya katılma sırasında yapılan çekincelerin metinlerini alacak ve bütün Taraf Devletlere dağıtacaktır.

2. İşbu Sözleşmenin hedef ve amacına uymayan hiçbir çekinceye izin verilmeyecektir.

3. Çekinceler, BM Genel Sekreterine hitaben herhangi bir zamanda yapılacak duyuru ile geri alınabilir. Genel Sekreter bu duyurudan bütün Devletleri haberdar edecektir. Böyle bir duyuru alındığı tarihte geçerli olacaktır.

MADDE 29. 1. İki veya daha fazla Taraf Devlet arasında işbu Sözleşmenin yorum veya uygulamasından doğan ve müzakere ile çözümlenemeyen herhangi bir uyuşmazlık, birinin istemi ile hakem kuruluna götürülecektir. Taraflar tahkimname isteminden itibaren 6 ay içinde hakem kurulunun oluşum biçiminde anlaşmazlarsa, taraflardan herhangi biri

uyuşmazlığı Uluslararası Adalet Divanına, Divan Statüsü uyarınca götürebilir.

2. Taraf Devletlerden her biri işbu Sözleşmenin imzalanması veya onayı sırasında veya katılma sırasında, kendisini bu maddenin birinci paragrafı ile bağılı saymadığını bildirebilir. Diğer Taraf Devletler, böyle bir çekince koymuş olan Taraf Devlet karşısında aynı paragrafla bağılı olmayacaktır.

3. Bu maddenin 2. paragrafına göre çekince koyan her Taraf Devlet, BM Genel Sekreterine ihbarda bulunarak her zaman çekincesini geri alabilir.

MADDE 30. Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin eşit derecede geçerli olduğu işbu Sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince muhafaza edilecektir.

Yukarıdaki hususları onaylayan ve imzaları aşağıda bulunan yetkili temsilciler işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

18 Aralık 1979 tarihinde BM Genel Kurulunda kabul edilerek 3 Eylül 1981'de yürürlüğe giren Sözleşme'ye taraf ülke sayısı Mayıs 1999 tarihinde 165'e ulaşmıştır. (www.un.org/womenwatch/daw/cedaw20/list/htm#not;)

Türkiye Cumhuriyeti, 20 Aralık 1985 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine Sözleşme'ye katılma belgesini tevdi ederken, 15/2-4, 16/1- c,d,f,g ve 9/1 ile 29/1. maddelere çekince koymuştur. 29 Haziran 1999 tarihinde, 15. ve 16. Maddelere konulmuş olan çekinceler kaldırılmış ve Dışişleri Bakanlığınca BM Genel Sekreterliğine gönderilen yazı ile bu maddeler üzerindeki çekincelerin kaldırıldığı bildiril-

miştir. (Sözleşme, 11.6.1985 tarih ve 3232 sayılı Kanunla uygun bulmuş, Bakanlar Kurulunca 24.7.1985 tarihinde 85/9722 sayılı kararla onaylanmış ve 14.10.1985 tarih ve 18989 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır).

Sözleşme’nin taraf devletlerce, fiilen yaşama geçirilmesinin etkin denetimini sağlamak üzere hazırlanan "Ek İhtiyari Protokol" BM Kadının Statüsü Komisyonunda kabul edilmiştir. İhtiyari Protokol, Sözleşme’nin 20. Yılında, 6 Ekim 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilmiş ve 10 Aralık 1999 tarihi itibarıyla 23 ülke tarafından imzalanmıştır.

(Ek İhtiyari Protokol’a ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Nazan Moroğlu, Kadınların İnsan Hakları Bildirisi ve Ek İhtiyari Protokol, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İ.Ü.Hukuk Fakültesi yayını, No. İstanbul 1999).

İhtiyari Protokol için BM web sayfası:

www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/adopted/htm

4320 SAYILI AİLENİN KORUNMASINA DAİR KANUN'UN UYGULANMASINA İLİŞKİN ÖZET BİLGİ.

Başvuru:

Şiddete maruz kalan, dayak atılan veya kötü muamele gören aile bireylerinin Ailenin Korunmasına Dair Kanundaki tedbirleri aldirabilmesi için bizzat karakol, savcılık, jandarma veya Sulh Hakimliği'ne başvurmaları veya olayla ilgili ya da tanık olan kişilerin, örneğin akraba, komşu veya yakınlarının ihbarı yeterlidir.

Başka Bir Dava Nedeniyle Cumhuriyet Savcılıklarının Müracaatı:

Cumhuriyet Savcılığına, karakol veya jandarmalara aile bireylerinden birinin, diğeri tarafından taciz edildiği hususu bildirildiğinde; tedbir talebi olmasa bile, Savcılığın durumu öğrenmesi ile tedbir hususunda karar verebilmek üzere Sulh Hakimliğine konu intikal ettirilir. Şikayete bağlı bir kanun maddesi (Örnek 456/4) ihlâl edilmiş, kadın da şikayetinden vazgeçmiş veya şahsi dava yoluyla takip edilebilir diye savcılıkça kamu davası açılmasına gerek duyulmayıp takipsizlik kararı verilmiş veya iddianame ile Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddesine göre Kamu Davası açılmış olsa da, Cumhuri-

yet Savcılıkları ayrıca tedbir hususunda bir karar verilmesi için evrakları Sulh Hakimliklerine gönderirler.

Yetkili Mahkeme:

Tedbir kararı her yerde alınabilir. Örneğin, şiddete uğrayan kadın evden kaçıp, başka bir ilde oturan ailesinin yanına gitmiş olsa bile oradaki mahkemelerden bu kararı talep edebilir.

Mahkeme Masrafı:

Herhangi bir mahkeme masrafı ödenmeyecektir (Harca tabi değil).

Koruma Kararının İnfazı:

Mahkeme tarafından verilen koruma kararı Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Cumhuriyet Başsavcılığı koruma kararının uygulanmasını zabıta marifetiyle izler.

Koruma Kararının Takibi:

Karakollar tedbirin uygulanıp uygulanmadığını takip etmekle yükümlüdürler. Mağdur olan şahısların tedbir süresince yeniden tacize uğramaları halinde, Polis ve Jandarma imdat (155-156) telefonlarına bizzat kendileri veya olaydan haberdar olanlar tarafından ihbar edilebilir. Tedbire uymayanlar hakkında Cumhuriyet Savcılığı Kanununun 2. Maddesi gereğince, Sulh Ceza Mahkemesine tedbire uyulmaması nedeniyle ceza davası açar.

Nafaka:

Hakim 1. Madde (b) fıkrasındaki tedbire göre şiddet uygulayan eşin evden uzaklaştırılmasına karar verirse ve bu kararlarla birlikte tedbir nafkasına da hükmederse; tarafların

mali, içtimai durumlarının araştırılması uzun süreceğinden araştırma sonucunu beklemeden hakkaniyete uygun bir miktarda nafakaya hükmedebilir. Nafakanın ödenmemesi halinde genel hükümlere göre icra yoluyla alınabilir.

Koruma Kararına İtiraz:

Tarafların itirazları genel hükümlere göre tedbiri veren mahkemece incelenir. İtiraz tedbirin uygulanmasını durdurmaz.

Koruma Kararının Süresi:

Koruma kararı ile verilen tedbirlerin süresi altı ayı geçmez.

Kanuna Göre Alınacak Tedbirler:

Sulh Hukuku Hakimi aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya hepsine birden hükmedebilir.

a) Diğer eşe veya çocuklara veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması;

b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsisi ile diğer eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerine yaklaşmaması;

c) Diğer eşin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi;

d) Diğer eş, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi;

e) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması.

Hakimin Verebileceği Diğer Tedbirler:

Kanunun birinci maddesinin ilk fıkrasına gore hakim, belirtilen tedbirlerin dışında uygun goreceği tedbirleri de uygulayabilir. Hakime geniş takdir yetkisi verilmiştir. Bu takdir yetkisine dayanarak hakim, çocukların üzerinde şiddet uygulayan anne veya babanın psikolojik kontrolü veya alkol kullanan aile bireyinin alkol bağımlısı olup olmadığının tesbiti, eğer alkol bağımlısı ise tedavisinin yapılması için hastaneye gonderilmesi, tacize uğrayan çocukların yurtlara veya uygun gorlen yakınlarına verilmesi gibi tedbirlere de karar verebilir.

TÜBAKKOM ÇALIŞMALARINDAN BASINDA YER ALANLAR

TÜBAKKOM çalışmalarından basına yansıyanlardan bazı örneklere ve Toplantılarla ilgili fotoğraflara bu bölümde yer verilmiştir. Av. Nazan Moroğlu tarafından TÜBAKKOM Başkanı sıfatıyla yazılmış olan aşağıdaki yazıda, kadın hakları açısından yeni bir gelişmeye değinilmiştir.

2000'e Girerken Kadının İnsan Hakları (*)

Kadın Hakları, İnsan Haklarıdır

Herkesin doğuştan sahip olduğu temel hak ve özgürlükleri ifade eden insan hakları kavramı, zamanımızda özel bir önem ve değer kazanmıştır. Çağdaş demokratik hukuk devletlerinde, yasalar önünde eşitlik, düşünce özgürlüğü, tüm

(*) (Yukarıdaki yazı 14.1.2000 tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanmıştır.) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Nazan Moroğlu, Kadınların İnsan Hakları Bildirisi ve Ek İhtiyari Protokol, İ.Ü. Hukuk Fakültesi 718, İstanbul 1999, s.881-908.

yurttaşlara seçme ve seçilme hakkı tanınması, eşit işe eşit ücret ilkesinin uygulanması; eğitim, sağlık, çalışma, ekonomik ve sosyal yaşamda her türlü ayrımcılığın önlenmesi insan haklarına saygının temel göstergesi olmuştur. Bu açıdan, bir ülkede insan haklarına gösterilen saygı, o ülkenin uygarlık düzeyinin ve demokratikleşmesinin ölçütü durumuna gelmiştir. Bütün uluslararası insan hakları belgelerinde, tüm insanların onur ve haklar bakımından eşit ve özgür doğdukları, herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklere hiçbir ayırım gözetilmeksizin fırsat eşitliği çerçevesinde sahip olduğu ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın kabul edilmezliği ilkeleri benimsenmiştir. Örneğin, 10 Aralık 1948'de kabul edilen BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde; 3 Eylül 1953'de yürürlüğe giren İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmede (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde) ve 22.11.1984 tarihli 7 No.lu Ek Protokolde; 1975'de kurulan AGİT'in 1990 tarihli Kopenhag Zirvesinde "kadın ve erkek herkes için temel hak ve özgürlüklerin ayırım yapılmaksızın hak eşitliği çerçevesinde tanınması" kabul edilmiştir.

Cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi amacıyla uluslararası alanda yapılan çalışmalarda ulaşılan en önemli noktada Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin kabul edilmesi olmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 18 Aralık 1979 tarih ve 34/180 sayılı önergeyle kabul edilmiş olan Sözleşme'ye taraf olan devletler, ülkelerinde kadınlara karşı her türlü ayırımı gecikmeksizin ortadan kaldıracak politikalar izlemeyi, yaşamın bütün alanlarında kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini ve kadınların insan hakları ve temel özgürlüklerden erkeklerle eşit olarak

yararlanmasını sağlamayı, bunun için de yasal düzenlemeler dahil bütün uygun önlemleri almayı taahhüt etmişlerdir. Türkiye, Sözleşme'ye 1985 yılında 9/1; 15/2-4; 16/1-c,d,f,g ve 29/1. maddelere çekince koyarak taraf olmuştur. Medeni Kanun Tasarısı'nın Meclis gündemine girdiği gerekçesiyle, Haziran 1999'da 15. ve 16. maddelerdeki aile hukukuna ilişkin çekincelerin kaldırıldığı, ancak uluslararası tahkime ilişkin 29/1. maddedeki çekincenin devam ettiği Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'ne bildirilmiştir.

1975 yılında Meksiko City'de, 1980'de Kopenhag'da, 1985'de Nairobi'de ve 1995'de Pekin'de toplanan Dünya Kadın Konferanslarında alınan kararlar ve belirlenen hedefler ulusal alanda kadın erkek eşitliğinin sağlanması bakımından itici güç olmuştur. Pekin Deklarasyonu'nun 14.maddesinde "kadın hakları, insan haklarıdır" denilerek, kadın haklarının evrensel insan haklarının vazgeçilmez, bütünleşmiş ve bölünemez bir parçası olduğu teyit edilmiştir.

Kadın Hakları İhlâllerine Etkin Denetim ve Hak Arama Yolu

18 Aralık 1979'da kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde taraf devletlerin taahhütlerini yerine getirip getirmediğini denetleyecek ve bir ülkede ayrımcılıktan zarar gören kadınların Sözleşme çerçevesinde haklarını aramak üzere başvuruda bulunabilecekleri bir denetim mekanizmasına yer verilmemiştir.

Kadının ailede ve toplumda statüsünün yükseltilmesine ve cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığın kaldırılmasına yönelik en ayrıntılı şekilde özenle hazırlanmış olan Sözleşme,

en geniş katılımlı uluslararası belgelerdendir. Sözleşme'yi aralarında Suudi Arabistan, Katar, İran ve Sözleşme'ye imza koydukları halde onaylamamış olan ABD ve Afganistan olmak üzere 23 ülke henüz taraf olmamıştır.

Aralık 1999 itibariyle Sözleşme'ye 165 ülkenin taraf olması ve bu ülkelerin birçoğunda Sözleşme'nin yaşama geçirilmesinin devlet politikası haline gelmesiyle birlikte, taraf ülkelerde kadınlara karşı ayrımcılığın kaldırılmasının ve Sözleşme'nin yaşama geçirilmesinin etkin denetimini sağlamak gereksinimi gündeme getirilmiştir. Özellikle 1993 tarihinde BM İnsan Hakları Konferansı'nda kabul edilen Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programında, Sözleşme'ye ek bir Protokol hazırlanması için harekete geçilmesi gerektiği önemle vurgulanmıştır. Öte yandan, 1995 yılında düzenlenen IV. Dünya Kadın Konferansında da, kadınların insan hakları ihlalleri konusunda Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi'ne bireysel başvuru mekanizmasını ihdas edecek bir Ek İhtiyari Protokol hazırlanması karara bağlanmıştır. Dört yıl süren uzun müzakereler sonunda hazırlanan Ek İhtiyari Protokol, 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiş olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin kabulünden 20 yıl sonra, 6 Ekim 1999 günü Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca onaylanarak Sözleşme'ye taraf devletlerin imza, onay ve katılımına açılmıştır. 10 Aralık 1999 tarihi itibariyle 23 üye devlet Protokol'u imzalamışlardır.

Ek İhtiyari Protokol iki prosedürü içermektedir. Birincisi, kadınların bireysel olarak veya grup halinde, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi'ne, haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruda bulunmasına olanak veren

iletifim prosedürü (communication procedure); ikincisi, Komite'ye tehlikeli ya da sistematik kadın hakları ihlalleri hakkında yapılan başvurularla ilgili araştırma, soruşturma ve gerektiğinde ayrımcılığın kaldırılması konusunda taraf devlete öneride bulunma yetkisi veren araştırma prosedürü'dür (inquiry procedure).

Görüldüğü gibi, kadın erkek eşitliğinin sağlanması amacıyla yürütülen bu çalışmalar, 2000'li yıllarda da gerçek demokrasiye ulaşabilmek açısından önemli bir çağdaşlık projesi olarak sürdürülecektir. Ülkemizde son on yılda kadının statüsünün yükseltilmesine yönelik politikalar oluşturulmasına hız verildiği, ulusal mekanizmalar kurulduğu, kadın araştırmalarının akademik alanda ivme kazandığı, kadın kuruluşlarının işbirliği yaparak daha etkili bir baskı grubu oluşturduğu görülmektedir.

Ancak kadınların eşitsiz konumunun birçok alanda sürmesine karşın, bunun bir demokrasi sorunu olarak ele alınmaması, olumlu sonuca ulaşmayı geciktirmektedir. Bugün herkese ve özellikle ülke yönetimini üstlenenlere düşen görev, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu izleyen ilk on yılda kadın hakları konusunda Atatürk ve devrimci arkadaşlarının gerçekleştirdiği devrimlerin yapılmasındaki kararlılığın günümüzde de aynı bilinçle sürdürülmesidir.

TBB Başkanı Prof. Dr. Eralp Özgen ve İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu

Ankara Barosu TÜBAKKOM toplantısına ev sahipliği yaptı
(Ankara Barosu Gündemi, 1999)

Kadınlardan hükümete ortak çağrı

Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları, kurulacak olan hükümet protokolu ve programında "Medeni Kanun" değişikliğine mutlaka yer verilmesini bekliyor.

H ukukçu kadınlar, milletvekillerine ve koalisyon ortaklarına yaptıkları çağrıda şu isteklerini dile getirdiler: "Cumhuriyetimizin hukuk devrimini simgeleyen 1926 tarihli "Türk Medeni Kanunu" kabulünün 73. yılında, günümüzde ortaya çıkmış olan gereksinimleri karşılayacak şekilde değiştirilmelidir. Özellikle aile hukuku bölümünde "eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi"ne yer verilmeli, bu konuda Anayasa'nın "herkes kanun önünde eşittir" kuralı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin onayladığı başta "Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması uluslararası sözleşmesi" olmak üzere uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan taahhütler gözönünde tutulmalıdır."

20 Mart 1999 İstanbul toplantısı

'Kadınlarımız hak etmedikleri bir konumda'

İstanbul Haber Servisi - Devlet Bakanı **Hasan Gemici**, Türkiye'de kadınların, toplumsal ve siyasal yaşamda hak ettikleri konumda olduklarının söylemeyeceğini belirterek **"Kadın toplumsal hayatın içine sokan cumhuriyettir. Kadınlarımız cumhuriyet ile birlikte birinci sınıf vatandaş olmuşlardır"** dedi.

Bakan Gemici, İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu tarafından, İTÜ Maçka Tesisleri'nde düzenlenen **"Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları"** toplantısında yaptığı konuşmada, İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun yaptığı çalışmalarını takdir ettiğini belirtti. Gemici, **"Cumhuriyetin kadınlara sağladığı yasal hakların ve kadınların bu süreçte verdiği mücadeleden sonucunda, gelişen noktanın bu olmaması gerektirdi. Osmanlı'ya göre bakıldığında Cumhuriyet, kadını dört duvar arasından çıkarmıştır"** diye konuştu. Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları hakkında da bilgi veren Gemici, Medeni Kanun'da yapılacak değişikliğin önümüzdeki dönemde kanunlaşacağına inandığını vurguladı. Bakan Gemici, demokratik

bir rejim içinde kalkınmanın, kadın-erkek herkesin sosyal ve siyasal yaşama eşit koşullarda katılmasıyla sağlanacağını sözlerine ekledi.

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu Başkanı avukat **Nazan Moroğlu** da toplantıdaki amacın, Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları arasında bir iletişim ağı kurmak olduğunu söyledi. Kadın ve aileden sorumlu eski Devlet Bakanı **Aysel Baykal** da demokratik aile yapısında asıl tartışmanın, mal rejiminden kaynaklandığını savundu. Gemici, **"Yaşlılar Haftası"** nedeniyle İzzet Baysal Huzurevi'nde kalan yaşlılarla birlikte yemek yedi. Türkiye'de 44 huzurevi olduğunu ve bunların tamamına yakınının gezdiğini belirten Gemici, huzurevlerinin çok iyi bir noktaya geldiklerini, Avrupa'ya göre çok geri olunmadığını söyledi.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Kocamustafapaşa Toplum Merkezi ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nce düzenlenen imam nikâhlı 8 çifte resmi nikâh törenine katılan Gemici, okuma yazma kursunu başarı ile bitiren kursiyerlere sertifikalarının verildiği törenine de katıldı.

Kadın-erkek eşitliği için anayasada değişiklik istemi

İstanbul Haber Servisi - Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu (TÜBAKKOM), "Sivil Anayasa Girişimi" tarafından başlatılan "Anayasanın değiştirilmesi" kampanyası kapsamında anayasanın "Kanun Önünde Eşitlik" başlığını taşıyan 10'uncu maddesinin de değişmesini istedi. TÜBAKKOM Başkanı avukat Nazan Moroğlu, bu maddeye "Kadın ve erkek eşit haklara sahiptirler" cümlesinin de eklenmesini istedi.

TÜBAKKOM Başkanı avukat Nazan Moroğlu, yaptığı yazılı açıklamada, 10. maddenin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak, "Kadın ve erkek eşit haklara sahiptirler, kanun bu eşitliği özellikle ailede, eğitimde, çalışmada ve siyasal yaşamda güvence altına alır" hükmünün eklenmesini istediklerini belirtti.

Moroğlu, "Bu hükmün eklenmesinin ülkemizde demokratikleşmeye önemli katkısı olacağına inanıyoruz" dedi.

Moroğlu, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'nin 1985 yılında Bakanlar Kurulu'na onaylanırken sözleşmeye konulmuş olan çekincelerin Temmuz 1999'da kaldırılmış olmasının, eşitlikçi bir kamu politikası uygulamasının sürdürüleceği konusunda ümit

verdiğini bildirdi. Moroğlu açıklamasında şöyle dedi:

"TÜBAKKOM üyeleri olarak, yasalarda ve yaşamda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için, er-

► TÜBAKKOM Başkanı avukat Nazan Moroğlu, kadın-erkek eşitliği için anayasanın "Kanun Önünde Eşitlik" başlığını taşıyan 10'uncu maddesinin değişmesi gerektiğini söyledi.

kek ile kadının eşit haklara sahip olmaları ve eşit haklardan yararlanmalarını konusunda kararlı kamu politikaları izleyen ülkelerde, örneğin Alman Anayasası'nda 1949 yılında, İsviçre Anayasası'nda 1981 yılında yapılmış olan değişiklikleri dikkate alarak, anayasamızın 10. maddesinde benzer bir değişikliğin yapılmasını Bakanlar Kurulu'ndan ve TBMM temsilcilerinden bekliyoruz."

Yasalarda Kadın Erkek Eşitliği'nin Sağlanması
ve
Uygulamada Karşılaşılan Aksaklıkların
Giderilmesi İçin Kadın Avukatlar İşbirliği
(20 Mart 1999 - 25 Mart 2000 Dönemi)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ KÜTÜPHANESİ

